

ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΥΚΑ
[*Ἡ λβοσούα τοῦ Ράλλειον βραβεῖον*]

ΕΛΕΝΗ ΜΑΥΡΕΑ
[*Ἡ λαβουσα τοῦ Μποτάσειον βραβεῖον*]

ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ ΠΕΤΥΧΑΚΗ
[*Ἡ ἐπαινεθεῖσα τοῦ ἐσωτερικοῦ Ἀρσακείου*]

ΜΑΡΙΑ ΛΟΥΚΑ
[*Ἡ ἐπαινεθεῖσα τοῦ ἐξωτερικοῦ Ἀρσακείου*]

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

366 ΣΠΟΥΔΑΙΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

[Ἀπὸ Χριστοῦ μέχρι σήμερον]

ΙΟΥΝΙΟΣ

152.—Τῆ 1 Ἰουνίου 1868.—Ἀπεβίβασεν ἡ «Ἐνωσις» εἰς Τρουπητὴν ἐνετήκοντα Κρητὰς πολεμιστὰς καὶ ἐξεφόρτωσε δύο χιλιάδας διακοσίους πενήκοντα σάκκους ἀλεύρου, διακόσια κιβώτια πολεμοφοδίων καὶ πενήκοντα δέματα διάφορα χρεϊώδη. (Ἡμερ. Ν. Σουρμελῆ).

153.—Τῆ 2 Ἰουνίου 1760.—«Ἐγινε σκότος ἡμέρα Παρασκευή». (Χάραγμα τῆς Μονῆς Ἁγίας Τριάδος τῶν Δζαγκαρόλων).

154.—Μεταξὺ τῆς 1ης μέχρι τῆς 10ης Ἰουνίου 1798 ἀπεβιβάσθη εἰς Σφακία καὶ εἰς Ἱεράπετραν ὁ Μέγας Ναπολέων Βοναπάρτης, ἀφοῦ γενόμενος κύριος τῆς Μελίτης, κατηνύνετο εἰς Ἀλεξάνδρειαν. («Πατρίς» Χανίων τοῦ 1900 καὶ Ἱστορία Σφακίων).

155.—Τῆ 4 Ἰουνίου 1669.—Ἐφθασεν εἰς Ἡράκλειον Γαλλικὸς στόλος ἕξ εἰκοσιεπτὰ μεταγωγικῶν πλοίων καὶ εἰκοσιπέντε πολεμικῶν, ναυαρχούμενος ὑπὸ τοῦ Δουκὸς Βοφορντ, τοῦ πάλαι Βασιλέως τῶν Ἀλλῶν (Boi des Halles) καὶ ἀπεβίβασε στρατὸν ἕκ δεκαεὶς χιλιάδων ἀνδρῶν, ἀποστελλόμενον πρὸς ἐπικουρίαν τῶν Ἑνετῶν ὑπὸ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'. Βασιλέως τῆς Γαλλίας ὑπὸ τὴν στρατηγίαν τοῦ Δουκὸς τῆς Ναβάλλης, ἔχοντος ὑπὸ τὰς διαταγὰς του, πλὴν ἄλλων πολλῶν ἀνωτέρων καὶ ἐπισήμων ἀξιωματικῶν, δύο ἀδελφοὺς τῆς Βασιλίσσης τῆς Βαυαρίας Μακρισέττας Φαμπρόν Δελατοῦρ καὶ δύο Στρατάρχας τῆς Γαλλίας, τὸν Βρετὸν καὶ τὸν Κολβέρτ. (Ἱστορία Κρήτης Β. Ψιλᾶκη).

156.—Τῆ 5 Ἰουνίου 1830.—Οἱ ναύαρχοι Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσσίας ἀνέγνωσαν τὸ ἀκόλουθον ἔγγραφο πρὸς τοὺς συναχθέντας ὀπλαρχηγούς εἰς Καστέλλι Κισσάμου, Ρογδιὰν Ἡρακλείου καὶ Ἁγίον Νικόλαον Μεραμπέλου «Πᾶσα περαιτέρω αἵματοχυσία ἐπὶ τῆς Κρήτης ἀποβαίνει ἐπὶ ματαίῳ· αἱ τρεῖς Μεγάλαι Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης ἀπεφάσισαν ἕκ συμφώνου νὰ μεταβιβάσωσι τὴν διοίκησιν τῆς Κρήτης ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Αἴγυπτον

καὶ μετὰ τὴν ρητὴν συμφωνίαν νὰ σᾶς διοικήσῃ ὁ Μεχμέτ Ἀλῆς δικαίως καὶ ἐξαιρετικῶς ἀπὸ τὰς ἄλλας ἐπαρχίας τῆς Τουρκίας». (Ἐξ ἀνεκδότου ἱστορίας τῆς Κρήτης. Ἰ. Πολιουδάκη «Ἐφημ. Ἑλλάς»).

157.—Τῆ 6 Ἰουνίου 1877.—Διαμαρτυρία τῶν παρὰ τῆ Γενικῆ τῶν Κρητῶν Συνελεύσει τεσσαράκοντα δύο Χριστιανῶν πληρεξουσίων πρὸς τὸν Γενικὸν Διοικητὴν Κρήτης Σαμῆλ Πασσᾶν ἐπὶ τῆ ἀπορρίψει τῶν κατὰ 1876 ὑποβληθέντων αἰτημάτων αὐτῶν καὶ διὰ τὴν κατάπτησιν τοῦ Ὄργανοιο Νόμου καὶ τὴν ἀντίπραξιν τῶν Μουσουλμάνων Κρητῶν. (Χειρόγραφον).

158.—Τῆ 7 Ἰουνίου 1903.—Ἐπεσκέφθη τὴν Κρήτην ἡ πρόην Ἀυτοκράτειρα τῶν Γάλλων Εὐγενία διὰ τῆς θαλαμηγοῦ «Ἀκανθα» προσορμισθείσης εἰς Σοῦδαν. Κατὰ περίεργον σύμπτωσιν ἡ ἐπίσκεψις αὐτῆς συμπίπτει πρὸς τὸ αὐτὸ δεκαήμερον τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος.

159.—1878.—Ἐξήτησεν ἡ Πύλη τηλεγραφικῶς ν' ἀποσταλῶσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν πέντε Χριστιανοὶ καὶ πέντε Μουσουλμάνοι πληρεξούσιοι, μεθ' ὧν νὰ συζητήσωσι τὰ ὑποβληθέντα αἰτήματα. (Χειρόγραφο).

160.—Τῆ 9 Ἰουνίου 1878.—Οἱ παρὰ τῆ Γενικῆ τῶν Κρητῶν Συνελεύσει πληρεξούσιοι ἐξήτησον τηλεγραφικῶς παρὰ τοῦ Σουλτάνου διὰ τοῦ Μεγάλου Βεζύρου νὰ σταλῇ εἰς Κρήτην εἰδικὴ μικτὴ ἐπιτροπὴ γνωρίζουσα τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, πρὸς συζήτησιν τῶν αἰτημάτων, ἀντὶ νὰ ἀποσταλῶσιν ἕκ Κρήτης πληρεξούσιοι εἰς Κωνσταντινούπολιν. (Χειρόγραφον).

161.—Τῆ 10 Ἰουνίου 1822.—Μάχη εἰς Μαλάξαν. Νίκη Χριστιανῶν. (Χρονολ. Πίναξ Σταματάκη).

162.—Τῆ 11 Ἰουνίου 1878 ἑορτὴν τῶν Ἁγίων Πάντων καὶ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν διήμερος φονικὴ μάχη εἰς Τσιβαρά, Ἀρμένους καὶ Νεῖδ Χωριό· Χριστιανοὶ δεκαοκτὼ φονεμέ-

νοι καὶ ἑκατὸν τραυματῖαι. Τοῦρκοι ἄνω τῶν τετρακοσίων φονεμένοι καὶ τραυματισμένοι. Οἱ Χριστιανοὶ ἐκυρίευσαν ὑπὲρ τὰ διακόσια ὄπλα. Ὁ τότε πρίγκηψ τῆς Οὐαλίας καὶ εἶτα βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας ὁ ἀείμνηστος Ἐδουάρδος Ζ'. ἔθεατο διὰ τῶν διοπτρῶν τὴν μάχην ἀπὸ Ἀγγλικοῦ πολεμικοῦ ἠγυροβολημένου πρὸ τῶν Καλυβῶν. (Χειρόγραφον).

163.—Τῆ 12 Ἰουνίου 1145.—Ἀρχὴ ἐπιθέσεως τῶν Τούρκων κατὰ τῶν Χανίων. (Χρονικὸν Γεδεῶν. Γ' Ἐπετηρὶς Παρνασσού).

164.—Τῆ 13 Ἰουνίου 1365.—Διαταγὴ τοῦ Δόγη τῆς Ἑνετίας ἐπιτάσσει νὰ μὴ ἐκτελῶσιν οἱ Ἑβραῖοι τὰς θανατικὰς ποινὰς τὸ Σάββατον καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτὰς των, εἰς ἀμοιβὴν τῶν προδοσιῶν τοῦ ὁμοθρήσκου των Μαυρογονάτου. (Ἀθαν. Σκληροῦ ὁ Κρητικὸς πόλεμος).

166.—Τῆ 14 Ἰουνίου 1821.—Ἐναρξίς τῆς δεκαετοῦς ἐπαναστάσεως διὰ μάχης εἰς Λοῦλον Κεραμειῶν τῆς Κυδωνίας καθ' ἣν ἐφονεύθη ὁ Μπαϊράκ Ἀγασῆς Ταμπουροτζῆς καὶ ὀκτὼ Τοῦρκοι. (Ἀπομνημονεύματα Κ. Κριτοβουλίδου, μέλους τοῦ Κρητικοῦ Συμβουλίου, ἀδελφοῦ τῆς ἑκ πατρὸς μάμμης μου).

166.—Τῆ 15 Ἰουνίου 1821.—Σφαγὴ τριακοσίων χριστιανῶν ἐν Χανίοις, ἔκτος τῶν φονευθέντων εἰς τὰ περιχώρα. Ὁ ἐπίσκοπος Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου Καλλίνικος Σαρπάκης (ἀδελφὸς τοῦ ἕκ μητρὸς πάππου μου), ἀχθεὶς γυμνὸς καὶ ἀνυπόδητος φυλακίζεται ἐπὶ ἑνδεκα μῆνας. Ἀπομνημ. Κριτοβουλίδου). Τὸ πρῶτον ἐφυλακίσθη εἰς τὰ μπουτρούμια τοῦ Καλεκαπισοῦ ὄπου, ζητήσας νὰ πῆ ὕδωρ, ἐποτίσθη οὖρος, ἀπέθανε δ' ἐπὶ τέλους φθειριῶν εἰς μίαν σκηνὴν πλησίον τῆς στρατιωτικῆς σκηνῆς τοῦ Πασσᾶ.

167.—Τῆ 16 Ἰουνίου 1718.—«Ἦλθε θανατικόν». (Χρονικὸν Γεδεῶν εἰς Γ' ἔπετ. Παρνασσού).

168.—Τῆ 17 Ἰουνίου 1896.—Ἐλύθη ἡ ἀπὸ 18 ἡμερῶν γενομένη πολιορκία τῶν εἰς Σέμπρωνα καὶ Ρούματα Ὄθωμανῶν. Ἀμα ἀρξαμένης τῆς πολιορκίας ταύτης περισυνέλεξαν οἱ Τοῦρκοι ἑβδομήκοντα καὶ δύο ἐλεκτοὺς ἀόπλους ἀνδρας Χριστιανούς ἕκ τῶν περιχώρων Χανίων καὶ τοὺς ἐνέκλεισαν ὡς ὁμήρους εἰς τὸ ἐν Περιβολίοις Μετόχιον Γαλαρία, ἀπελευθερωθέντας κατόπιν τριῶν ἑβδομάδων, μεσολαβήσει τοῦ τότε Γενικοῦ Προξένου τῆς Γαλλίας κ. Παύλου Μπλάν. (Γκρητὴ Χαηλεσῆ).

169.—Τῆ 19 Ἰουνίου 1824.—Κατέπλευσεν ἀπέναντι τῆς Κάσσου ἡ ὑπὸ τὸν ἀντιναύαρχον Σαχτούρηγν Ἑλληνικὴ μοίρα, ἀλλὰ ματαίως· διότι εἶχεν ἤδη καταστραφῆ ἡ νῆσος ὑπὸ τοῦ

αἰγυπτιακοῦ στρατοῦ. ἀπολεσθέντων ἐν αὐτῇ χιλίων Κασσίων καὶ Κρητῶν. (Ἀπομνημ. Κριτοβουλίδου).

170.—Τῆ 19 Ἰουνίου 1901.—Διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 364 Νόμου ἐπετράπη εἰς τὴν Κρητικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸ ἐκ 2,622,500 δραχμῶν ὑπόλοιπον πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐκ δρ. 4,000,000 προκαταβολῆς τῶν τεσσάρων προστατιδῶν Δυνάμεων, ἐπὶ τόκῳ 3 ο/ο καὶ χρεωλυσιῶ 2 ο/ο. Τὸ δάνειον τοῦτο ἀποσβεσθήσεται εἰς τριάκοντα καὶ ἑν ἔτη δι' ἑτησίου τοκοχρεωλυσίου 200,000 δραχμῶν. (Ἐπίσ. Ἐφημ. Κρητικῆς Πολιτείας).

171.—Τῆ 20 Ἰουνίου 1867. Οἱ Ρεσῆτ πασᾶς καὶ Ἀλῆς Σαρχὸς πασᾶς μετὰ τῶν στρατευμάτων αὐτῶν ἀποκρουσθέντες εἰς Μέλαμπες ὑπὸ τῶν Ἀμαριωτῶν καὶ Ἁγιοβασιλειωτῶν ἠγαγκάσθησαν νὰ καταφύγωσιν εἰς Τυμπάκι Πυργιωτίσσης. (Χειρόγραφον).

172.—Τῆ 21 Ἰουνίου 1806.—Εἰς τεμάχιον κατεστραμμένου κώδικος τῆς πρὸ τῶν Χανίων Μονῆς Χρυσοπηγῆς εὑρον τὸ ἐξῆς σημεῖωμα (Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτι ἐν μινῆ Ἰουνίῳ καὶ ξημερόνοντας ἡμέρα τετάρτη μέγας καὶ φοβερός «αἰσμός ἐγένετο ἑξαμαρτιὸν μας καὶ φθ(ορά)» πολλὴ ἐπέπεσε ἐπὶ πάσαν τὴν Κρήτην, ἐχάλασαν ἐκκλησίαις τὸν Χριστιανῶν ἱζαμιά τὸν «Τουρκῶν καὶ σχεδὸν πολλὰ κ... (κονάκια), «Τουρκῶν τε καὶ Ρομέων ὀσπήτια καὶ τέλος» πάντων καὶ εἰς τὸ ἡμέτερον Ἰουμμενείον, τὸ «νέον ἐπονομαζόμενον μουσαφιρ ὄντασῆ ἔχάλασε δὲ καὶ τὸ ἀλιτριβηδεῖον, ὁμοῦ μετὰ τοῦ «μαγαζὲ ἔτι καὶ ὄντάδες καὶ τοῦ κελαρικᾶ ἡ καμινάδα, εἰς δὲ τὸν Ἁγιον Ἐλευθέριον ἑσακαδεύθη τὸ ἐν μέρος τοῦ ἀλιτριβιδριοῦ ὁμοῦ» καὶ ἡ μεγάλη πόρτα τῆς αὐλῆς τοῦ μοναστηρίου καὶ ἄλλα τοιαῦτα εἰς αὐτὸ τὸ μετόχιον, «εἰς τὸν Ἁγιον Κωνσταντῖνον δὲ εἰς Χ. Φραὶ» καὶ αὐτοῦ ὁμοίως ἐχάλασε ἐν «καμαρόσπητο». (Πραγματεῖα Γ. Ἰακ. Καλαϊσάκη εἰς ἔφημερίδα «Ἡράκλειον» 59.)

173.—Τῆ Ἰουνίου 1896.—Διορισμὸς Γεωργίου Βέροβιτις πασᾶ εἰς τὴν θέσιν Γενικοῦ Διοικητοῦ Κρήτης. (Πασσάδες Κρήτης, ὑπὸ Γ. Ἰακ. Καλαϊσάκη εἰς Ἡμερολόγιον Χανίων Ι. Γ. Παπαδάκη).

174.—Τῆ 23 Ἰουνίου 1821.—Ἐνῶ ἐλυμαίνετο τὴν Κρήτην ἡ πανώλης ἐγένετο σφαγὴ εἰς Ἡράκλειον, καθ' ἣν ἐθυσιάσθησαν ὁ Μητροπολίτης Γεράσιμος Παρδάλης, ὁ Κνωσσοῦ Νεόφυτος Φιντικᾶνης, ὁ Χερσονήσου Ἰωακείμ, ὁ Λάμπης Ἱερόθεος, ὁ Σητείας Ζαχαρίας, ὁ Διοπόλεως Καλλίνικος, πολλοὶ Ἡγούενοι Μοναστηρίων κλπ. (Ἀπομν. Κριτοβου-

λίδου και Ἱστορ. Σπυρ. Τρικούπη), ὑπὲρ τοὺς εἴκοσιν ἱερεῖς καὶ χίλιοι ἑξακόσιοι Χριστιανοὶ (Χρονολ. Πίναξ Σταματάδη). Σχετικὴ πραγματεία εἰς ἐφημερίδα «Ἐλευθερίαν» φ. 40 ἀναφέρει, ὅτι, πλὴν τῶν ἀνωτέρω μνημονευμένων Μητροπολίτου καὶ Ἐπισκόπων, ἐθανατώθησαν ὀκτακόσιοι ἄνδρες Χριστιανοί, ἀλλὰ γυνὴ ἢ παιδίον οὐδὲν ἔπαθον. Ἐν τούτοις ὁ Κριτοβούλιδης ἀναφέρει ἐν σελ. 41 «ἐφόνευσον καὶ ἡχμαλώτιζον γυναῖκας, ἀθώας παρθένους καὶ ἄκακα παιδιά» καὶ ὑπολογίζει τοὺς φονεθέντας ἀόπλους εἰς ὀκτακοσίους περίπου, τοὺς ὁποίους ἡ «Χρονολογία» Κ. Ι. Ψαρουδάκη ἀναβιβάζει εἰς χιλίους καὶ ἐπέκεινα.

175.—Τῆ 24 Ἰουνίου 1821.—Σφαγὴ εἰκοσιεπτὰ Χριστιανῶν εἰς τὸ χωρίον Βενεράτο, (Ἱστορ. Σπυρ. Τρικούπη). Κατὰ Κριτοβουλίδην οἱ σφαγέντες ἦσαν εἰκοσιοκτὼ καὶ πλεῖστοι εἰς ἄλλα χωρία.

176.—Τῆ 26 Ἰουνίου 1774.—Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Παῖσιος Β' «ἀνήρσεε τὰ σταυροπηγιακὰ δίκαια πασῶν τῶν ἐν Κρήτῃ Μονῶν, ὑποτάξας αὐτὰς εἰς τὴν Μητρόπολιν Κρήτης, πενομένην ὡς ἐκ τῶν καιρικῶν περιστάσεων. (Πατριαρχ. Πίν. Γεδεῶν).

177.—Τῆ 26 Ἰουνίου 1782.—Σφαγὴ τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν προκυμαίαν τῶν Χαριῶν, ὁπότε τὸ χυθὲν αἷμα ἐκοκλίνισε τὴν θάλασσαν ἕως τὸ Φανάρι (Μελέτη Γ. Ἰακ. Καλαϊσάκης εἰς τὸ περιοδικὸν «Φῶς»).

178.—Τῆ 27 Ἰουνίου 1821.—Θανάτωσις τριακοσίων πενήκοντα ἐπισήμων Χριστιανῶν, τοὺς ὁποίους συλαθροίσας ὁ Ἰβραχὴμ Χαδζῆ Ἀφαντακίς εἰς τὸ ἐν Σητεία κονάκι του πρὸς φύλαξιν κατέσφαξε μέχρις ἑνός. (Ἱστορ. Σπυρ. Τρικούπη καὶ χρονολ. Πίναξ Σταματάκη).

179.—Τῆ 28 Ἰουνίου 1830.—Διαμαρτυρία τῶν Κρητῶν ἐκ Μαργαριτῶν καὶ Αὐλοποτάμου πρὸς τοὺς συμμάχους Μονάρχας, πρὸς τὰς Βουλὰς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, πρὸς τὸν Λαφαγιέτ, τὸν λόρδον Πυλμαστρώνα καὶ τὸν

ἐν Μήλῳ φιλέλληνα Γάλλον Πρόξενον Βρέστ. (Ἀπομν. Κριτοβ. καὶ χειρόγρ.)

180.—Τῆ 29 Ἰουνίου 1905.—Ὁ Ἰταλὸς Συνταγματάρχης Benetetti, ἀνώτερος Διοικητικῆς τῶν ἐν Κρήτῃ Διεθνῶν στρατευμάτων, κατ' ἐντολὴν τῶν Προξένων τῶν τεσσάρων Προστατῶν Δυνάμεων, παρεκάλεσε τὴν ἐν Θερίσῳ ἐπαναστατικὴν ἐπιτροπὴν ν' ἀποστείλῃ τὴν 2)15 Ἰουλίου εἰς τὸ χωρίον Μουρνιές τῆς Κυδωνίας ἀντιπροσώπους, διὼς συναντηθῶσι μετὰ τῶν τεσσάρων Γενικῶν Προξένων «εἰς τοὺς ὁποίους ἀνετέθη νὰ τοῖς κάμωσι σπουδαίαν ἀνακοίνωσιν». (Ἐπίσημος Ἐφημερὶς Ἐπαναστατικῆς Συνελεύσεως).

181.—Τῆ 30 Ἰουνίου 1909.—Οἱ Γενικοὶ Πρόξενοι Γαλλίας, Ἀγγλίας, Ἰταλίας καὶ Ρωσσίας, ἐν ὀνόματι τῶν Κυβερνήσεών των, διακηρύττουσιν: ὅτι αἱ Προστατίδες Δυνάμεις, ἐπιδιώκουσά τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μέτρων, ἅτινα ἀπεφάσισαν μὲν κατ' ἀρχὴν διὰ τῆς κοινῆς διακοινώσεώς των τῆς 10)23 Ἰουλίου 1906, καθώρισαν δὲ διὰ τῆς πρὸς τὸν Κύριον Ζαΐμην ἀπευθυνθείσης τῆ 28 Ἀπριλίου=11 Μαΐου 1908 νεωτέρας τοιαύτης, θέλουσι προβῆ τῆ 13)26 Ἰουλίου 1909 εἰς τὴν πλήρη ἀνάκλησιν τῶν στρατευμάτων των, πεποικθυῖαι ἐπὶ τὴν σύνεσιν τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ καὶ ὅτι στηρίζονται ἐπὶ τῆς δραστηριότητος καὶ τῆς εὐθύτητος τῶν καθεστηκυῶν ἀρχῶν διὰ τὴν διατήρησιν τῆς δημοσίας τάξεως καὶ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ μουσουλμανικοῦ πληθυσμοῦ· ὅτι θὰ ἐξακολουθήσωσιν ἀσχολοῦμεναι μετ' εὐμενείας περὶ τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος· ἀλλ' ὅτι θεωροῦσιν ἀναπόφευκτον νὰ μὴ ἀποκρύψωσιν, ὅτι ἔχουσι καθῆκον ν' ἀγρυπνώσι περὶ τῆς τηρήσεως τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν μουσουλμάνων ἐν Κρήτῃ καὶ ὅτι πρὸς τοῦτο ἐπιφυλάττουσιν εἰς ἑαυτὰς τὸ δικαίωμα νὰ λάβωσι τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἤθελον κρίνει χρήσιμα διὰ τὴν ἐπαναφορὰν τῆς ἡσυχίας, καθ' ἣν περίπτωσιν ἤθελον λάβει χώραν ταραχαί, τὰς ὁποίας αἱ ἐγχώρια ἀρχαὶ δὲν θὰ κατώρθουν νὰ καταστείλωσιν. (Ἐπίσ. Ἐφημερὶς τῆς Κρητικῆς Πολιτείας).

Γ. Ἰακ. Καλαϊσάκης

ΙΗΣΟΥ ΣΑΜΟΥΗΛΙΔΟΥ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΗΣ ΣΤΑΥΡΩΣΕΩΣ ΤΙ ΠΑΡΑΔΕΧΟΝΤΑΙ ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΣΥΜΦΩΝΩΣ ΜΕ ΤΟΝ ΜΩΣΑΪΚΟΝ ΝΟΜΟΝ

Αἱ θερμαὶ ἀκτῖνες τῶν φώτων τῆς ἐπιστήμης κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἀπεξήρασαν τέλει τὰ τέλματα τῶν αἰμάτων τῶν θρησκευτικῶν πολέμων καὶ ὁ σκόληξ τοῦ θρησκευτικοῦ μίσους δὲν εὐρίσκει πλέον ποῦ νὰ τρέφῃται. Οἱ Ἰουδαῖοι εἰμποροῦν συνεπῶς νὰ ἐξέλθουν τῆς ἐπιφυλακτικότητος, ὅταν μακρὰν τοῦ νὰ συζητῆται ἡ μεταφυσικὴ ιδιότης τοῦ θύμματος τοῦ Γολγοθᾶ, ὁ λόγος πρόκειται περὶ τῶν γενικωτέρων αἰτίων, ἅτινα προκάλεσαν τὸ θεῖον δράμα. Εἰς ἄλλας ἐποχὰς ἐπεβάλλετο ἡ ἐπιφυλακτικότης. Ὁ Σπινόζας ἐλευθεριώτερον ὀμιλήσας διὰ τὴν ἰδικὴν του θρησκείαν ὑπερπληρώθη δόξης ἀλλὰ καὶ ἀφωρίσθη ἀπὸ τοῦ ὀμοφύλου. Οὐδεὶς Ἰουδαῖος θὰ ἐτόλμα νὰ διεκδικήσῃ ὡς δόξαν τῆς ἰδίας του φυλῆς τὸν ἀπαρνηθέντα τὸ φθαρτὸν τοῦ σώματος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ διὰ νὰ κηρύξῃ τὴν ἀ γ ἄ π η ν, χωρὶς νὰ προκαλέσῃ καὶ τῶν χριστιανῶν τὴν μῆνιν ἀλλὰ καὶ τῶν ὀμοφύλων τὸν διωγμὸν. Ἀπὸ τὸ Ταλμουδ, ὅπου περισυνελέγησαν ὅλων τῶν σοφῶν ραββίνων αἱ ἠθικαὶ διδασκαλαί, ὅχι μόνον ἀφηρέθησαν αἱ διδασκαλαί Ἐκείνου ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ δώσῃ νύξιν περὶ τῆς ὑπάρξεώς Του. Μὲ πείσμα τὸ ὁποῖον ἐδικαιολόγει ὁ διωγμὸς, οἱ Ἰουδαῖοι ἔπρεπε νὰ πιστεύουν, ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ὁ Ἰησοῦς καὶ νὰ κωφεύουν ὅσακις γίνεται λόγος περὶ τοῦ ἱστορικοῦ γεγονότος τὸ ὁποῖον ἐντοσοῦται ὑπῆρξε τόσῳ μὲγα, ὥστε μὲ κανὲν δὲν εἰμπορεῖ καὶ νὰ συγκριθῇ.

Καὶ ἐφόσον μὲν πρόκειται καὶ σήμερον νὰ συζητηθῇ ἡ μεταφυσικὴ ιδιότης, φρονοῦμεν, ὅτι καὶ πάλιν ἐπιβάλλεται ἡ ἀποφυγὴ πάσης συ-

ζητήσεως. Ἄς ἐφαρμοσθῇ καὶ διὰ τοῦς Χριστιανοὺς τὸ ἐκ παρθένου δόγμα «Πίστευε καὶ μὴ ἐρεύνα» καὶ διὰ τοῦς Ἰουδαίους δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ θίξωσι πίστιν ἢ ὁποῖα πρεσβεύεται τόσον εὐρέως, διότι πρέπει καὶ τῆς ἰδίας πίστεως κεφάλαια νὰ θιχθῶσι, ἀλλὰ τότε ἡ συζήτησις θὰ κατκινήσῃ εἰς τὸ νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν βικίαν λύσιν ἀποριῶν, ἧτις μόνον εἰς τὴν διέλευσιν τοῦ χρόνου καὶ τὴν φυσικὴν τῶν πραγμάτων ἐξέλιξιν πρέπει νὰ ἀφεθῇ, μὴ παρορωμένου τοῦ σοφοῦ ρητοῦ «Μὴ θίγε τὰ εὖ κείμενα».

Ἐπ' ἐσχάτων ὅμως ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως ἐξητάσθησαν τὰ ἐν Ἰουδαίᾳ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκτυλιχθέντα. Ὁ ἐν Παρισίοις Ἰουδαῖος δικηγόρος J. Salvator διὰ τοῦ πολυκρότου ἔργου του «Jesus Christ et sa doctrine» ἀπεπειράθη πρὸς τοῖς ἄλλοις ν' ἀποδείξῃ τὸ τύποις νόμιμον τῆς καταδιώξεως καὶ καταδικῆς τοῦ Ἰησοῦ συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου. Ὁ Γενικὸς Εἰσαγγελεὺς τῶν Παρισίων M. Dupin διὰ διατριβῆς του ἐπιγραφομένης «Jesus devant Caïphe et Pilate» ἤλεγξεν ἐπὶ ἀνκικριβεῖα ἐν πολλοῖς τὸ ἔργον τοῦ Salvator καὶ τελευταῖον ὁ Ἕλληνας Χρ. Π. Τραπεζούντιος διὰ τοῦ ἔργου του «Ἡ δίκη τοῦ Ἰησοῦ» διεξέρχεται διεξοδικώτερον τὸ ζήτημα, πειρώμενος νὰ ἀποδείξῃ τὸ παράνομον καὶ πκράτυπον κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου τῆς καταδιώξεως καὶ καταδικῆς τοῦ Ἰησοῦ.

○○○○

Εὐτυχῶς ἀλλὰ καὶ λίαν προσφωῶς ὁ συγγρα-

φεύς δὲν θίγει τὴν θεολογικὴν ἀποψιν τοῦ ζητήματος, καὶ διεξερχόμενος μόνον ἱστορικῶς συμφώνως πρὸς τὰ κείμενα τῶν Γραφῶν τὰς φάσεις τῆς υποθέσεως ἐξετάζει ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως πόσον ὑπῆρξε παράνομος καὶ παράτυπος ἡ καταδίκη τοῦ Ἰησοῦ, καὶ διὰ τὴν μεταχειρισθῶμεν τὴν φρασεολογίαν τῆς παρ' ἡμῖν Νομικῆς ἐπιστήμης ὑποβάλλει λόγους ἀναιρέσεως τῆς ἀποφάσεως καὶ διὰ παράβασιν δικονομικῶν διατάξεων καὶ διὰ κακὴν ἐφαρμογὴν καὶ κακὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ποινικοῦ Νόμου. Βεβαίως θὰ ἦτο παράλογος πᾶσα συζήτησις, ἂν οἱ θεμελιώδεις κανόνες τούτου Ποινικοῦ Νόμου ὄσον καὶ τῆς Ποινικῆς Δικονομίας δὲν ἀπέρρεον ἐκ τοῦ ἀπολύτου Δικαίου τοῦ διέποντος πᾶσαν κοινωनीαν κατὰ πάντα χρόνον καὶ κατὰ πάντα τόπον. Καὶ ἂν ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν τὴν σήμερον ἰσχυόντων θεμελιωδῶν κανόνων τοῦ τε ποινικοῦ Νόμου καὶ τῆς Ποινικῆς Δικονομίας ἀποδειχθῇ ὅτι ἢ ἐκ μέρους τοῦ Ἑβραϊκοῦ Συνεδρίου καταδίκη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξε παράνομος, διὰ τὴν ἀδικίαν ἔστω καὶ ἱστορικῶς μόνον, θὰ εὐθύνηται εἰς τοὺς αἰῶνας ἢ τότε τῶν Ἑβραίων δικάζουσα τάξις.

Τολμῶμεν κρίνοντας τὸ ἔργον νὰ ἀντικρούσωμεν τὸν συγγραφέα εἰς τὴν βᾶσιν τῶν συλλογισμῶν χωρὶς νὰ συμφωνῶμεν οὔτε μὲ τὸν Salvator ἀλλ' οὔτε μὲ τὸν Dupin· καὶ τὰ ἐπιχειρήματα ἡμῶν στηρίζονται, καθόσον ὑποθέτομεν, ὄχι μόνον εἰς τὰ κείμενα τῶν Εὐαγγελίων ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς λόγους τῆς ἀναιρέσεως τοὺς ὁποίους ἐπικκλεῖται ὁ κ. Τραπεζούντιος. Διότι ἀκριβῶς ὑποστηρίζομεν, ὅτι ἐκτὸς τῶν Ἱερῶν Εὐαγγελίων καὶ αὐταὶ αἱ παρατυπίαι, ἅς διατείνεται ὁ κ. Τραπεζούντιος, ὅτι ἔλαβον χώραν ἀποδεικνύουν ὅτι δίκη τοῦ Ἰησοῦ ἐνώπιον Ἑβραϊκοῦ δικαστηρίου δὲν ἐγένετο οὔτε εἰμποροῦσε νὰ γίνῃ. Εἶνε ἀναντιρρήτως ἱστορικώτατα βεβαιωμένον, ὅτι ἐκτέλεσις θανατικῆ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ διὰ σταυρώσεως ἐγένετο, ἀλλ' ὅτι ἡ καταδίκη ἐγένετο ὑπὸ Ἑβραϊκοῦ δικαστηρίου εἶνε παράδοσις στηριζομένη μὲν εἰς τοὺς ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὄχι καὶ εἰς τὰ Εὐαγγέλια, ὅπως ἐπίσης καὶ ἱστορικῶς βεβαιοῦται καὶ ἐκ τῶν κειμένων ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ καταδίκη καὶ ἡ θανατικῆ ἐκ-

τέλεσις τοῦ Ἰησοῦ ὑπῆρξεν ἔργον τῆς κυριάρχου τότε Ρωμαϊκῆς ἐξουσίας συνεπιείχοντος ἐγκλήσεως ἀτόμων τινῶν ἐκ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, ἐκ τῶν ἐν τέλει ἴσως, οἵτινες προσωπικὸν μόνον μῖσος ἐξεδήλουν, ἐνῶ τὸναντίον ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς, ὁ πολὺς, ἂν δὲν ἐδείκνυε τελείαν ἀδικαφορίαν, διὰ τὸν φόβον ἴσως, ἐνδομύχως ὅμως πάντως ἐθλίβετο, διότι ἐσθύνετο μία ἐθνικὴ ἐλπίς του.

Ἰποστηρίζεται, ὅτι δύο δίκαι ἀλληλοδιαδόχως καὶ εἰς ὀλίγων ὥρων χρονικὸν διάστημα ἐτευλίχθησαν ἢ μὲν ἐνώπιον τοῦ Ἑβραϊκοῦ Συνεδρίου, ἢ δὲ ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου καὶ ἀποτέλεσμα εἰς ἀμφοτέρως ἐπῆλθεν ἡ ἔκδοσις ἀποφάσεως καταδικαστικῆς εἰς τὸν σταυρικὸν θάνατον, καὶ ἡ ἐντὸς τῆς ἡμέρας ἐκτέλεσις αὐτῆς καὶ κατὰ μὲν τὴν ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου δίκην ὑπεστηρίζετο διπλῆ κατηγορία, τὸ μὲν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀπεκάλεσεν ἑαυτὸν Χριστὸν καὶ υἱὸν Θεοῦ, τὸ δὲ ὅτι παρεβίαζε τὴν ἀργίαν τοῦ Σαββάτου, κατὰ δὲ τὴν ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου ὑπεστηρίζετο ἡ κατηγορία ἐπὶ στάσει, ἥτις τείνει νὰ προσβάλῃ βιαίως τὴν ἀρχὴν καὶ ὅτι διὰ τὴν πρώτην ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου καὶ διὰ τὴν μοναδικὴν ἐνώπιον τοῦ πραιτώρος κατεδικάσθη εἰς τὸν διὰ σταυρώσεως θάνατον, καὶ ὅτι καὶ τὴν ποινὴν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως ἐπέβαλον ἀμφοτέραι αἱ ἀποφάσεις, ἀλλ' ὅτι καὶ εἰς τὰς δύο ἐνυπῆρχε παράβασις ἢ ἔλλειψις ἀδικήματος.

Πολλοὶ λόγοι καὶ ἐκ τῶν κειμένων προκύπτουν φρονοῦμεν ὅτι πείθουν τελείως, ὅτι οὔτε δίκη ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου ἐγένετο, οὔτε ὅτι καταδικαστικὴ ἀπόφασις κατὰ τοὺς τότε κειμένους παρ' Ἰουδαίους νόμοις ἐξεδόθη καὶ ἐξετελέσθη.

Ὅτι ὁ διὰ τοῦ σταυροῦ θάνατος ἐπέβάλλετο κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ρωμαϊκοῦ Νόμου δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ κοπιᾷ τις νὰ ἀποδείξῃ καὶ εἰς τοὺς ἀπλῶς ἀνγνώσκοντας τὸ πρῶτον τυχὸν ἐγχειρίδιον τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου. Παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, οὔτε καὶ παρ' ἄλλῳ λαῷ τῆς ἀρχαιότητος καθόσον γνωρίζομεν, ἦτο θεσπισμένος τοιοῦτος τρόπος θανατικῆς ἐκτελέσεως. Ὁ κ.

Τραπεζούντιος εἰς τὸ περὶ ποινῶν κεφάλαιον δισχυρίζεται μετὰ τῶν ἄλλων, ὅτι ἴσχυεν καὶ ἡ διὰ τοῦ σταυροῦ θανατικὴ ἐκτέλεσις παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, χωρὶς ὅμως νὰ μνημονεύῃ πόθεν ἐξάγει τὸ συμπέρασμα τοῦτο.

Κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ περὶ ποινῶν κεφάλαιον τοῦ κ. Τραπεζούντιου φρονοῦμεν, ὅτι εἶναι ἐσφαλμένον ἀναντιρρήτως ὅμως ἡ σταύρωσις ἦτο καὶ ὑπῆρξε ἄγνωστον παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, ἂν καὶ τὴν ὑφίσταντο ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, ὅσοι ἐξ αὐτῶν διετάρασσον τὴν δημοσίαν τάξιν.

Οὔτε ὁ πριονισμὸς ὑπῆρχε τὸν ὅποιον ἐφήρμοσε κατὰ τὴν ἐπικλυομένην παραπομπὴν εἰς τὰς γραφάς (Βασιλ. Β' κεφ. ΙΒ' § 31) ὁ στρατηγὸς τοῦ Λαυδ' Ἰωᾶν ἀλλ' ἐν ὄρα μάχης καὶ κατὰ πολέμιον, οὔτε ὁ τυμπανισμὸς τὸ ὅποιον ἐφήρμοσαν ἐπίσης κατὰ τὴν παραπομπὴν (Μακκαβ. Β' κεφ. στ' § 19) ἀλλ' ἐφήρμοσαν τὰ ὄργανα τοῦ Μακεδόνα Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς κατὰ τοῦ Ἀρχιερέως Ἐλεαζάρου ἀλλ' οὔτε ὁ διὰ τῆς σταυρώσεως. Ἐπεκαλέσθησαν τινες πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως ὑπῆρχε παρὰ τοῖς Ἑβραίοις τὸ Βιβλίον τῆς Ἐσθήρ (Κεφ. 7, 9 καὶ 16) ὡς καὶ τὸ χωρίον τοῦ Ἰωσήπου «Ἰουδαίων τοσούτην περὶ τὰς τιμὰς πρόνοιαν ποιουμένων, ὥστε καὶ τῶν νεκρῶν ἐκ καταδίκης ἀνασταυρωμένων καθελεῖν τε καὶ θάπτειν», ἀλλ' ἐπιμένομεν ὅτι εἶνε σχροτάτη ἢ δι' ἀμφοτέρων τῶν χωρίων προσαγομένη ἀπόδειξις. Τὸ χωρίον τῆς Ἐσθήρ ὀμιλεῖ περὶ τῆς ἀγγόνης τῆς ἐπιβληθείσης ὑπὸ τοῦ Πέρσου βασιλέως Ἀσσοῦρηρος εἰς τὸν Ἀμάν' ἀδικαφῶρως ἂν κατὰ τοὺς Περσικοὺς Νόμους, ἢ κατὰ τὴν ιδιότροπον θέλησιν τοῦ Αὐτοκράτορος, πάντως ὅμως μὴ χωρούσης ἐφαρμογῆς τοῦ Ἑβραϊκοῦ Νόμου. Ὁ δὲ Ἰωσήπος γράφων περὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου, προφανῶς εἶχεν ὑπ' ὄψει τοὺς ὑπὸ τῶν Ρωμαίων καταδικαζομένους καὶ ἀνασταυρωμένους Ἰουδαίους. Εἶνε παρομιῶδες ἀκόμη καὶ σήμερον παρὰ τοῖς Ἑβραίοις τὸ εἰς τὰς προσευχὰς τῆς ἡμέρας τοῦ Ἑξαλαμισμοῦ ἑκατοντάκις σχεδὸν ἐπαναλαμβανόμενον, ὅτι τέσσαρες κατὰ Νόμον θανατικαὶ ἐκτελέσεις ὑπάρχουν «Σεκελά» Σερεφά» «Ἐρεγ» Χένεμ» λιθοβολισμός, θάνατος διὰ τῆς πυρᾶς, ἀποκε-

φάλις καὶ ἀγγόνη. Ἄν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβληθῆ ποινὴ ὑπὸ Ἑβραϊκοῦ δικαστηρίου κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τῇ εἰκαζομένην κατηγορίᾳ τῆς προσβολῆς τῆς θρησκείας, ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθῆ ὁ λιθοβολισμός, χωρὶς μάλιστα νὰ ἀναμιχθῇ ἡ Ρωμαϊκὴ ἐξουσία ὡς ἐγένετο ὀλίγους μῆνας μετέπειτα καὶ διὰ τὸν Στέφανον (Πραξ. Κεφ. Η' § 57).

Ἡ κατηγορία, ἥτις ὑποτίθεται, ὅτι ἀπηγγέλη κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ἐνώπιον τοῦ Ἑβραϊκοῦ δικαστηρίου, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον οὐχὶ ὡς διακτείνεται ὁ κ. Τραπεζούντιος προκύπτει λόγος ἀναιρέσεως τῆς ἀποφάσεως. ἀλλ' ἀπόδειξις, ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ἀπίφσις. Ἡ παραβίασις τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου, πάντας, καὶ ὁ κ. Τραπεζούντιος, δέχονται ὅτι οὔτε ἀπεδείχθη οὔτε ἀπετέλεσε τὴν βᾶσιν τῆς καταδίκης, ἀπομένει μόνον τὸ κεφάλαιον τῆς κατηγορίας, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀπεκάλεσεν ἑαυτὸν Χριστὸν (Ματθαί) καὶ Υἱὸν Θεοῦ.

Ἀνάγκη νομίζομεν διὰ νὰ κατανοηθῇ ὅποια τις ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ ἢ διατυπωθεῖσα κατηγορία, νὰ ἐξετασθῶσιν ἐπισταμένως τὰ σχετικὰ χωρὶς τῶν Εὐαγγελίων καὶ εἰς περίπτωσιν ἀντιφάσεως συμφώνως μὲ τοὺς παραδεδομένους κανόνας τῆς τε γραμματικῆς καὶ λογικῆς Ἑρμηνείας νὰ συναγάγωμεν συμπεράσματα, ἐφ' ὅσον δυνάμεθα, μὴ δεικνύοντα ἀντιφωνίαν μετὰ τῶν Εὐαγγελιστῶν, τῶν ὁποίων ἐξ ἴσου πρέπει νὰ ληφθῇ ἰσχυρὰ ἀξιοπιστία, ἐν περιπτώσει ὅμως ἀναποφεύκτου ἀντιφωνίας, νὰ παραδεχθῶμεν ὡς ἀληθῆ ἐκεῖνα τὰ ὅποια ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων φαίνεται ὅτι καλλίτερον ἐγνώρισεν ὁ γράψας.

Ὁ Ματθαῖος ἦτο εἰς ἐκ τῶν ἀποστόλων παρακολουθήσας τὸν Ἰησοῦν εἰς ὅλην τὴν σταδιοδρομίαν περιγράφων ὅμως τὰ κατὰ τὴν σύλληψιν βεβαιοῖ ὅτι οἱ μαθηταὶ πάντες κατὰ τὴν σύλληψιν ἀφήσαντες τὸν Διδάσκαλον ἔφυγον (Κεφ. κστ' § 56) βεβαίως ἔφυγε καὶ ὁ Εὐαγγελιστῆς, ὅστις αὐτόθι ἐν § 58 λέγει, ὅτι μόνον ὁ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν καταικίαν τοῦ ἀρχιερέως ἔμεινεν εἰς τὴν Αὐλήν μετὰ τῶν ὑπηρετῶν. Εἰς τὰ ἐπόμενα κεφάλαια ἀφηγεῖται, ὅτι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρε-

σβύτεροι εἰς μάτην ἀνεζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ κατηγορουμένου, ἡ δὲ ἀποδειχθεῖσα πρᾶξις, ὅτι τοῦτέστιν ὁ κατηγορούμενος ὑπεσχέθη νὰ ἀνοικοδομήσῃ τὸν Ναὸν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, δὲν ἐθεώρηθη ἀξιώπαινος καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐξώρκισε τέλος τὸν κατηγορούμενον νὰ δηλώσῃ, ἂν εἶνε αὐτὸς ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. Εἰς τὴν ἔμμεσον μὲν ἀλλὰ καταφατικὴν ἀπάντησιν οἱ παριστάμενοι ἀπεφάνθησαν, ὅτι εἶνε ἔνοχος θανάτου. Καὶ ταῦτα πάντα ἐγένοντο τὴν νύκτα προφανῶς, διότι ἡ μὲν σύλληψις ἐγένετο τὸ μεσονύκτιον, ὁ αὐτὸς δὲ ὁ Εὐαγγελιστὴς ἐν κεφαλῇ. ΚΖ' § 1 ἐπιλέγει ὅτι μάλιστα ἐγένετο πρῶτα, οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς μὴ ἀρκεσθέντες εἰς τὴν νυκτερινὴν ἀπόφασιν, συνεβουλεύθησαν νὰ θανατώσωσι τὸν κατηγορούμενον καὶ πρὸς τοῦτο ἔφερον αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου. ὅστις τῷ ἀπήγγειλεν ἄλλην κατηγορίαν.

— Σὺ εἶσαι ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων ;

Ὁ κατηγορούμενος ἐσιώπησεν. Ὁ Πιλάτος, ὅστις ἐδικαιοῦτο ὡς διοικητὴς καισαρικῆς ἐπαρχίας νὰ καταδικάζῃ εἰς θάνατον πρὸς στιγμὴν ἐδίσταξε μὴ βλέπων προσαγομένους ἀποδείξεις καὶ ἀφοῦ προσεπάθησε νὰ ἐνασκήσῃ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπολύσεως ὑπὲρ τοῦ Ἰησοῦ, ἐξηναγκάσθη ὑπὸ τοῦ ὄχλου νὰ ἀπολύσῃ τὸν Βαραββᾶν. Προφανῶς ὁ Εὐαγγελιστὴς διὰ τὸ φόβον τῶν Ἰουδαίων εἰς οὐδεμίαν τῶν ἄνω σκηνῶν περὶστατο καὶ περιγράφει ὅσα ἐπληροφορήθη ἀπὸ τοὺς περικταμένους, ἴσως τὸν Πέτρον, τοῦ ὁποίου περιγράφει τὸ ἐπεισόδιον τῆς εἰσόδου του εἰς τὴν αὐλήν.

Μέχρι ἱεραϊκῆς συμπύπτει μὲ τὴν ἄνω περιγραφὴν καὶ ἡ περιγραφή τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, ὅστις περιέγραψε τὰ γενόμενα ἐκ πληροφοριῶν τῆς αὐτῆς πηγῆς πιθανόν μὲ τὸν Μαρθαίον.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς γράφει πολὺ μεταγενεστέρως καὶ ἐκ πληροφοριῶν ὡς ὁ ἴδιος ἐν ἀρχῇ λέγει. Ἐπιστέλλων πρὸς τὸν Θεόφιλον φαίνεται ὅτι δὲν συμφωνεῖ ὡς πρὸς τὴν ὥραν μὲ τοὺς ἄλλους εὐαγγελιστάς, διότι ἀναφέρει, ὅτι ἡ μὲν σύλληψις ἐγένετο τὸ μεσονύκτιον περίπου μέχρι δὲ τῆς πρωίας ὁ κατηγορούμενος παρέμενε δέσμιος καὶ μάλιστα τὴν πρωίαν συνῆλθε τὸ

πρεσβύτεριον τοῦ λαοῦ τὸ ὅποιον ἀνέκρινε τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν τινὰ οἰκονομήποτε, προσήγαγον εἰς τὸν Πιλάτον ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ὑπέβαλον μῆνυσιν ἐπὶ στάσει.

Πολὺ ὄμως φαινομενικῶς τοῦλάχιστον διαφέρει ἡ ἀφήγησις τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. Διὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν τοῦτον, πρὸ παντός, πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει, ὅτι ἦτο ὁ ἀγαπητὸς μαθητὴς τοῦ Διδασκάλου, ὅτι τὸν ἠκολούθησε παντοῦ, ἦτο παρὼν κατὰ τὴν σύλληψιν, ὅχι μόνον εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλήν, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς τῆς κίθουσης τοῦ ἀρχιερέως, διότι ἦτο γνωστὸς εἰς τὸν ἀρχιερέα, καὶ καθὼ γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ παρενέβη παρὰ τῷ θυρωρῷ ὑπὲρ τοῦ Πέτρου, ἵνα τῷ ἐπιτραπῇ ἡ εἴσοδος. Συνεπῶς ὁμιλεῖ ὡς αὐτόπτης πάσης τῆς ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερέως γενομένης διαδικασίας. Κατὰ δὲ τὴν ἀφήγησιν τοῦ ἀξιοπιστοτάτου τούτου αὐτόπτου συγγραφέως, τὴν νύκτα μετὰ τὴν σύλληψιν ὁ Ἰησοῦς προσήχθη ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερέως, ὅστις τὸν ἠρώτησε περὶ τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν μαθητῶν. Οὐδόλωσ ποιεῖται μνεῖαν ὁ συγγραφεὺς, ἂν τὴν στιγμὴν ἐκείνην μετὰ τοῦ ἀρχιερέως ἦσαν καὶ ἄλλοι παρόντες ἐκτὸς τῶν ὑπηρετῶν, ὧν εἰς ὁ πλησίον τοῦ κατηγορουμένου ἱστάμενος, τὸν ἐράπισε, διότι ἐθεώρησε τὴν ἀπάντησίν του προσβλητικὴν διὰ τὸν ἀρχιερέα. Θὰ ἦτο ὄμως ὄντως παραλογισμὸς νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι διότι ὁ συγγραφεὺς παρασιωπᾷ εὐλόγως ἐννοουμένην λεπτομέρειν παρὰ τῷ ἀρχιερεῖ, ὅστις ἦτο αὐτόχρημα ἡγεμὼν, δὲν εὕρισκοντο οἱ ἀπκράϊτῆτοι γραμματεῖς του οἱ ὁποῖοι ἔπρεπε καὶ νὰ διανυκτερεύουν εἰς τὸ μέγαρον τοῦ ἀρχιερέως. Ἄν δὲ μὲν ὦρα μεσονυκτίῳ ἐπρόκειτο νὰ λάβῃ χώραν τὸ ἐξαιρετικώτατον γεγονός, νὰ συνεδριάσῃ τὸ ἐξ ἑβδομήκοντα δικαστῶν (σιβίμ σκεδριν) δικαστήριον, ἵνα προβῇ εἰς δίκην, νὰ κληθῶσιν οἱ δικασταὶ ἐκ τῶν κατοικιῶν των, νὰ θορυβηθῇ ἐπὶ τοσοῦτῳ ἢ πρωτεύουσιν, νὰ διεζαχθῇ ὀλόκληρος αὐστηρὰ καὶ τυπικωτάτη διαδικασία, νὰ ἐξετασθῶσι μάρτυρες ὁ συγγραφεὺς ὁ ὁποῖος ἄλλας λεπτομερείας ἀνέγραψε δὲν θὰ ἔκαμνε καθόλου μνεῖαν περὶ ὧν τούτων ; Θὰ περιορίζετο ἀπλῶς εἰς τὸ νὰ μνημονεύσῃ μίαν μόνον ἐρωτησὶν μεταξὺ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τοῦ Ἰησοῦ μὴ σχετιζομένην καὶ μὲ τὴν κατηγορίαν, ἀλλ'

ἀπλῶς καὶ ἀορίστως δεικνύουσιν, ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς ἐζήτησε γενικωτάτας πληροφορίας περὶ τοῦ ἔργου τοῦ κατηγορουμένου ; Καὶ πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι δικασταὶ ἐντὸς τοῦ συνεδρίου ὑπῆρχον καὶ ἐκ τῶν θερμωτάτων ὀπαδῶν τοῦ κατηγορουμένου Διδασκάλου, ὁ Ἰωσήφ ἐξ Ἀριμαθείας καὶ ὁ Νικοδήμος, οἱ ὁποῖοι καὶ εὐτολμότατοι ἀπεδείχθησαν κατόπιν, τολμήσαντες μὲ ὄλην τὴν ἀγρίαν καταδιώξιν τῆς πρωίας ἐκ μέρους τοῦ ὄχλου, τὴν αὐτὴν ἐσπέραν νὰ μεριμνήσωσι περὶ τῶν τιμῶν τῆς κηδείας, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ὁποίας κατέφυγον καὶ εἰς αὐτὸν τὸν πραιτορα Πιλάτον καὶ φυσικὰ οἱ δικασταὶ οὗτοι, γνωστοῦ ὄντος μάλιστα ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐτιμᾶτο ὑπερμέτρως, δὲν θὰ ἐπέτρεπον τὴν ἀσυζητητὴ σχεδὸν ἐπιψήφισιν τῆς καταδίκης τοῦ προφανῶς μὲν ἀθώου, κατὰ δὲ τὴν πεποίθησίν των καὶ μεγίστου Διδασκάλου των.

Ἄν εἰς μὲν τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην παρὰσχῶμεν προτίμησιν ἀξιοπιστίας λόγῳ τοῦ ὅτι ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως ὁμιλεῖ, τῶν δὲ ἀφηγήσεων τῶν ἄλλων Εὐαγγελιστῶν ἐκ πληροφοριῶν συλλεγεῖσθαι συμπληρώσωμεν τὰς ἀσφαείας διὰ τῆς λογικῆς σειρᾶς τῶν ἐκτυλιχθέντων γεγονότων, θὰ συμπεράνωμεν ἀνεκδοιάστως, ὅτι ὁ Ἰησοῦς συνελήφθη ὀλίγον πρὸ τοῦ μεσονυκτίου τῆς προηγουμένης τῆς παραμονῆς τοῦ Πάσχα τὸ ὅποιον ἀναμφισβητήτως συνέπιπτε τότε τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου.

Προσήχθη ἀμέσως παρὰ τῷ ἀρχιερεῖ, ὅστις μὲ τοὺς γραμματεῖς του, τοὺς ὑπαλλήλους ἐν γένει τοῦ ἀρχιερατικοῦ οἴκου καὶ τοὺς ὑπηρέτας, δὲν ἐκοιμᾶτο εἰσέτι λόγῳ τῆς θρησκευτικῆς λειτουργίας τῆς ἀπεμπολῆς τῶν ἐνζύμων (μπεσὺρ χαμέτς), προανεκρίθη ἐπὶ τῆς ἀποδιδόμενης αὐτῷ κατηγορίας, ὕβρεως κατὰ τῆς θρησκείας, στάσεως κατὰ τῶν ἀρχῶν, ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἀμέσως μὲν εἰς οὐδεμίαν προέβη οὐδὲ ἠδύνατο νὰ προβῇ, ἀπόφασιν, ἀλλὰ σκεφθεὶς ὅτι ὁ Ἰησοῦς θεωρηθεὶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὡς ὁ ἀναμενόμενος Χριστὸς, ἔστι βρασιλεὺς ἐπίγειος τῶν Ἰουδαίων καὶ διακατεχόμενος ὑπὸ τῆς ἐμμόνου ιδέας, ὅτι διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἔθνους συμφέρει νὰ ἀπολεσθῇ εἰς ἄνθρωπος κατέαράτησε τὸν Ἰησοῦν μέχρι τῆς πρωίας ὅποτε τὸν ἀπέστειλεν εἰς τὸν

Πιλάτον μόνον ἀρμόδιον νὰ ἀποφανθῇ ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Πολὺ πιθανὸν τὴν πρωίαν παρὰ τῷ Πιλάτῳ νὰ συνώδευσαν τὸν κατηγορούμενον Διδάσκαλον καὶ οἱ ἀδυσώπητοι ἐχθροὶ του Φαρισαῖοι οὐχὶ ἐκ τῶν ἐν τελει, οὔτε ὑπὸ τὴν ἐπιδοτικότητα ταύτην, ἀλλ' ὡς ἀπλοῖ ἰδιῶται ἀμειλίχτως κατακρίθεντες ὑπὸ τοῦ Διδασκάλου καὶ ἐκεῖ νὰ συνεκρότησαν ἀπὸ τὸν εὐκόλως πλανώμενον, ἀνκντιρρήτως δὲ καὶ ἀπὸ τοὺς ὑπὲρ τοῦ Βαραββᾶ ἐνδιαφερομένους τὴν πρὸ τοῦ Πραιτορίου ὀχλαγωγίαν. Μικροὶ πάσης σκέψεως δικαιολογίαι τοῦ Καϊάφα τοῦ ὁποίου ὄσον καὶ πενθεροῦ τοῦ Ἄννα ἡ μνήμη παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις εἶνε περισσότερον ἢ παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς ἀπαισία διότι αὐτοὶ προὐκάλεσαν πρῶτοι τὸν ἐμφύλιον πόλεμον ὀλίγα μετὰ ταῦτα ἔτη διὰ νὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ τελικὴ καταστροφή τοῦ ἔθνους ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, ἡ πρᾶξις του ἐν τοσοῦτῳ αὐτῆ ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως κρινομένη δὲν εἶνε ἴσως κατακριτέα. Τῶν διοικούντων τὰς πράξεις, ὡς διδάσκει ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη δὲν πρέπει νὰ διέπῃ τὸ ἀπόλυτον δίκαιον ἀλλ' ἡ Σκοπιμότης. Οὐδεὶς κατακρίνει τὸν Ρωμαῖον ἐκεῖνον στρατηγόν, ὅστις προκλήθει νὰ ὀρκισθῇ ἐνώπιον τῆς Συγκλήτου ἂν συνεμορφώθῃ μὲ τὸ δίκαιον τῆς πατρίδος του ὠρκίσθη ὅτι ἔσωσε τὴν πατρίδα. Οὐδεὶς διημφισβήτησέ ποτε τὴν ὀρθότητα τοῦ δόγματος «*Salus rei publicae suprema lex esto.*» Ἄν ὁ Καϊάφας ἀγνοῶν τοῦλάχιστον τὴν ἀληθῆ ὑπόστασιν τοῦ Ἰησοῦ καὶ φοβούμενος, εὐλόγως ὑποθέτομεν, ἕνεκα τῆς θρησκευτικῆς ἐκείνης εἰσόδου τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καθ' ἣν ὁ λαὸς φρονῶν ὅτι ὁ ἀναμενόμενος ἐστεμμένος ἐκ τῆς νομίμου δυναστείας τοῦ Δαυὶδ ἤρχετο νὰ τοὺς ἀπελευθερώσῃ ἐκ τοῦ ζυγοῦ τῶν Ρωμαίων καὶ νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν καταβολὴν τοῦ φόρου. Ὑπεδέχετο τὸν Σωτῆρα μετὰ βασιῶν ἀναφωνῶν.

— Ὁσωννὰ τῷ υἱῷ τοῦ Δαυὶδ, ἦτοι «*Σῶσον υἱὲ τοῦ Δαυὶδ* (νόμιμε βρασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων), καὶ φοβούμενος, λέγομεν, τὴν ἐπέμβασιν τῆς Ρωμαϊκῆς ἐξουσίας, ἦτις ἠδύνατο διὰ τῶν φοβερῶν λεγεῶνων νὰ σαρώσῃ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἕνεκα τούτου σπεύσας νὰ παραδώσῃ κατὰ τὴν γνώμην του ἀρχηγόν τῆς

στάσεως εἰς τὸν πρᾶιτορα, πρέπει νὰ κατακρίθῃ διὰ τοῦτο; Ἄν ἡ σημερινὴ Αἰγυπτιακὴ Κυβέρνησις δὲν σπεύσῃ νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν Ἄγγλον Ἀρμοστήν, ἐκεῖνον, ὅστις ἔστω καὶ νὰ νομίζεται κοινῶς ἀρχηγὸς στάσεως κατὰ τῆς Ἀγγλικῆς κατοχῆς; δὲν θὰ νομισθῇ συμμετέχουσα τοῦ κινήματος; καὶ δὲν θὰ ἐπισύφῃ κατ' αὐτῆς τὴν ἐκ μέρους τοῦ Βρεττανικοῦ κολοσσοῦ τιμωρίαν; Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ὅστις ἐσύχναζε παρὰ τῷ ἀρχιερεῖ ὡς γνωστὸς δις ἐπαναλαμβάνει ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς ἐξεδήλωσε τὴν γνώμην του ταύτην. Ἡ σειρά τῶν γεγονότων ὡς ἐξετυλίχθησαν καὶ ὡς περιγράφει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς φύσεως τῆς κατηγορίας, ἣτις ἀπεδόθη εἰς τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου ὡς ὑποστηρίζεται ἀβασίμως καὶ ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου ἡ ἐξήγησις δὲ ταύτης ἀποκλείει φρονούμεν τελείως πᾶσαν ὑπόνοιαν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐδικάσθη καὶ καταδικάσθη ὑπὸ Ἑβραϊκοῦ δικαστηρίου.

Ἡ κατηγορία, περὶ ἧς πρόκειται ἀφορᾷ τὴν πρᾶξιν τοῦ Ἰησοῦ, ὅτι ἀπεκάλεσεν ἑαυτὸν Χριστὸν καὶ υἱὸν τοῦ Θεοῦ (κατὰ τὸ Ἑβραϊκὸν κείμενον τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου «Μασίαχ» Μπέν-αελοϊμ). Ὅσον ἀφορᾷ τὴν δευτέραν ιδιότητα. «Υἱὸς Θεοῦ» εἰς πολλὰ μέρη τῆς Γραφῆς οὕτω προσονομάζονται οἱ Ἰουδαῖοι καὶ Ἰσραηλῖται συλλήβδην ἐν καταστολῇ πρὸς τὴν γενικὴν ὀνομασίαν «μπέν-αδάμ» «Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου» ἣτις ἀπεδίδοτο εἰς πάντα ἀπολύτως ἄνθρωπον καὶ εἰς τοὺς ἔθνικοις. Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀπολογούμενος πρότερον ἐν τῷ Ἱερῶ ἰσχυρίσθη ὅτι ὁ τοιοῦτος τρόπος ἐκφράσεως δὲν ἀντίκειται εἰς τοὺς Νόμους, ἀφοῦ εἰς τὰς γραφὰς ἀναφέρει ὁ ποιητὴς Ἀσάφ περὶ τῶν ἀνθρώπων ὅτι εἶνε θεοί, πολλῶν δὲ μᾶλλον ἐγὼ δύναμαι νὰ ὀνομάσω ἐμὲ αὐτὸν τὸν ἀληθῆ Ἰουδαῖον Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Εἶνε ὁμοίως ἐπίσης ἀληθές ὅτι οἱ Ἑβραῖοι περὶ τῶν Προφητῶν, εἶχον τὴν ἰδέαν, ὅτι εἶχον ὑπερφυσικὴν τινὰ ιδιότητα συνισταμένην εἰς τὸ νὰ προβλέπουν τὰ μέλλοντα καὶ νὰ κάμνωσι καὶ θαύματα. Οἱ Προφῆται ἐν γένει, πολλοῦ τῆς Γραφῆς ὀνομάζονται ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ (Βασιλ. Α' κεφ. θ' § 6.) ἡ δὲ

προσωπία αὐτὴ τοὺς διέκρινε τῶν λοιπῶν, λόγῳ τῶν θαυμάτων τὰ ὅποια ἀναμφισβητῶς ὁ Ἰησοῦς ἐνήργησε καὶ τὰ ὅποια οἱ μὲν σημερινοὶ ἐπιστήμονες ἀποδεικνύουν οὐχὶ ὑπερφυσικά, οἱ δὲ Ἑβραῖοι τῶν παλαιῶν χρόνων διςχυρίζοντο ὅτι ἐπετύγγανε διὰ τῶν μέσων τὰ ὅποια τῷ παρεῖχεν ἡ γυνῶσις τῶν ἀποκρύφων ἐπιστημῶν τῆς Κ α μ π α λ α. Ὁ πολὺς λαὸς τῆς Ἰουδαίας ὠνόμαζε τὸν Ἰησοῦν μὲ τὴν προσωπίαν ταύτην, θεωρῶν αὐτὸν προφήτην.

Ἐν γένει εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς ὑπῆρξε προσφιλέως ἡ ἀπόδοσις τῆς ιδιότητος τοῦ προφήτου εἰς πάντα ἄνθρωπον ἐκδηλώσαντα οἰανδὴποτε ὑπεροχὴν ἐπὶ τῶν λοιπῶν. Εἶνε ἀπειροὶ οἱ προφῆται τοῦ Ἰσλάμ. Ἡ δὲ χριστιανικὴ θρησκεία ἡ γεννηθεῖσα εἰς τὴν Ἀνατολὴν μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας κατέταξε τοὺς ὁποσδήποτε δρᾶσαντας εἰς τὰς τάξεις τῶν ἁγίων οἱ ὅποιοι δὲν διαφέρουν ποσῶς ἀπὸ τοὺς νομιζομένους τότε προφήτας. Ἄν συνεπῶς ὁ Ἰησοῦς ἀπῆντησε καταφατικῶς εἰς τὴν ἐρώτησιν ἂν εἶχε προφητικὴν ιδιότητα οὐδεμίαν διάταξιν τῆς θρησκείας παραβιάζει. Τὸ πολὺ εἰμποροῦσαν νὰ μὴ τὸν πιστεύσουν.

Ἀπομένει νὰ ἐξετασθῇ ἂν ἠδύνατο νὰ ἀποτελέσῃ ὕβριν κατὰ τῆς Μωσαικῆς θρησκείας ἡ καταφατικὴ τοῦ Ἰησοῦ ἀπάντησις ὡς ὁμολογία τοῦ κατηγορουμένου εἰς τὴν ἐρώτησιν: Ἄν ἦτο ὁ Χριστὸς ἦτο; ὁ «Μασίαχ». Πρὸ παντὸς ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῇ ποῖαν ιδιότητα εἶδε νὰ ἔχῃ ὁ τότε ὑπὸ τῶν Ἑβραίων ἀναμενόμενος, ὅστις ἀκόμη καὶ διὰ τοὺς μετὰ πεισμονῆς προσκεκολλημένους εἰς τὰς παραδόσεις — εἰς τὰς παραδόσεις ἐπαναλαμβάνομεν καὶ οὐχὶ εἰς τὰς Γραφὰς — ἀναμένεται. Πρὸ παντὸς ἀνάγκη νὰ τονισθῇ ὅτι ὑφίσταται οὐσιώδης, οὐσιωδестаτὴ διαφορά ὅσον ἀφορᾷ τὴν ιδιότητα τοῦ Μεσίου τῶν χριστιανικῶν παραδόσεων καὶ Ἐκείνου τῶν Ἑβραϊκῶν τοιούτων.

Κατὰ τοὺς Χριστιανούς. Ὁ Μεσίας ὅστις ἀνεμείνετο καὶ ἦλθε καὶ ἐσταυρώθη ἔπρεπε νὰ σώσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐν γένει ἀπὸ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα προσφέρων ἑαυτὸν ὅλοκαύτωμα. Τοῦτο ὅμως οὐδόλως συμβιβάζεται μὲ τὰς Ἑβραϊκὰς παραδόσεις διότι ἔπρεπε ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ ἀρθῶσι καὶ αἱ ἐπιβλη-

θεῖσαι διὰ τὸ ἁμάρτημα ποιναί. Ἐπρεπε αὐτομάτως ἡ γῆ νὰ ἀποδίδῃ τοὺς καρπούς. Ἐπρεπε ἄνευ ὠδίνων νὰ τίκτωσι τὰ θήλεα, ἔπρεπε ὅλα τὰ τέκνα τοῦ Ἀδάμ νὰ ἐπανεέλθωσι εἰς τὸν Παράδεισον ὁ ὅποιος εὕρισκεται εἰς ἀπόκρυφον τῆς Γῆς μέρος, φυλασσομένης τῆς εἰσόδου του ὑπὸ ρομφαιοφόρου ἀγγέλου. Ἄλλως παρουσιάζεται κατὰ τὴν Ἑβραϊκὴν παράδοσιν ὁ Χριστός. Ἡ Μεσσιακὴ ὑπόθεσις διὰ τοὺς Ἑβραίους δὲν ἐγεννήθη οὐδὲ ὑπῆρξε γενικὴ καὶ δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ὑπῆρξε ἐθνικὴ καθαρῶς καὶ ἐγεννήθη ὡς πόθος ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως.

Εὐθύς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἐπὶ τῶν κριτῶν ἡ ἐθνικὴ ἐνότης τοῦ Ἰσραὴλ ἤρχισε νὰ διασπᾶται, οὐδεὶς ὑπῆρχε διοικῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἕκαστος κατὰ τὰ κείμενα τῶν Γραφῶν «ἐπραττε πᾶν τὸ ἀρεστὸν εἰς αὐτόν». (Κριταὶ κεφ. ΙΖ' § 6.) Οἱ Ἰσραηλῖται κατακτηταὶ ἀναμιχθέντες μετὰ τῶν ἰθαγενῶν Χανααίων, Ἰεβουσαίων καὶ λοιπῶν (Κριταὶ κεφ. β' καὶ γ') καὶ αὐτὴν τὴν θρησκείαν των, τὸ μόνον στήριγμα τοῦ ἐθνισμοῦ ἤρχισαν νὰ χάνουν καὶ ἐπίστευον εἰς τοὺς «βασιεῖμ». Ἀμέσως ὅμως ἀπὸ τοὺς προφήτας ἐπεζητήθη ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ὅστις θὰ ἠδύνατο νὰ φωνῆ ἀντάξιός του Μωυσέως ἢ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἵνα χρισθῆ βασιλεὺς. Ὁ προφήτης Σαμουὴλ τοιοῦτον ἐξελέξε πρῶτον τὸν Σαοὺλ τὸν ὅποτον καὶ ἔχρισεν. Ἡ χρίσις ἦτο πανηγυρικὸς τύπος τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ βασιλέως, τύπος ὑποδειχθεὶς εἰς τὸν Σαμουὴλ ὑπὸ τοῦ Ἰεχωῶ ὡς ἐπιστεύετο. Ὁ κεχρισμένος ἐκαλεῖτο «Μασίαχ» ἢ Χριστός (ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ ῥήματος Μασάχι = χρίω δι' ἐλαίου). Ὁ Σαοὺλ ἀπέτυχεν εἰς τὰς προσπάθειάς του νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἔθνικὴν ἐνότητα καὶ αὐτὸς ὁ Σαμουὴλ τὸν ἀντικατέστησε χρίσας τὸν υἱὸν τοῦ Ἰεσσαὶ Δαυὶδ. Οὗτος ὄντως ἐπέτυχεν, ὄχι μόνον τὴν ἔνωσιν πλήρη, ἀλλὰ καθυπέταξε καὶ κατέστησε φόρου ὑποτελεῖς καὶ τοὺς γειτονικοὺς λαοὺς, διωργάνωσε θαυμασιῶς τὸ κράτος στρατιωτικῶς καὶ πολιτικῶς ἐφοδόμησε λαμπρὰν πρωτεύουσιν τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἔθνικῆς ἐνότητος, ἀπαγορεύσας νὰ κτισθῇ ἄλλαχού γὰς εἰς τὸν Θεὸν τοῦ Ἰσραὴλ, ἤρξατο τὴν ἀ-

νέγερσιν τοῦ περιφήμου ναοῦ, εἰς τὸν ὅποτον καὶ μόνον ἔπρεπε νὰ γίνηται πᾶσα προσφορά καὶ τοῦτο διὰ δύο λόγους τὸ μὲν διὰ νὰ ἐπικοινωνῶσιν οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰσραὴλ συναντῶμενοι εἰς τὸν ναὸν κατὰ τὰς ἐορτάς καὶ διατηρητῆται ἡ ἐθνικὴ ἐνότης, τὸ δὲ διὰ νὰ ἀποτελέσῃ ὁ ναὸς ταμεῖον ἐθνικοῦ θησαυροῦ, ἀπαραιτήτου διὰ τὴν περίπτωσιν ἐθνικοῦ πολέμου. Ἡ δυναστεία τοῦ Δαυὶδ ἐδραιώθη εἰς τὴν συνειδήσιν τῶν πατριωτῶν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ εὐθύς ὡς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ περατώσαντος τὸν ναὸν καὶ λαμπρύνοντος τὸ βασίλειον διαδόχου του Σολομῶντος. Ὁ Ἱεροβοᾶμ διὰ νὰ ἀπαλλάξῃ τὸ ὑπ' αὐτὸν ἀχωρισθὲν μέρος τοῦ Βασιλείου ἀπὸ τὴν μετὰδασιν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ χάριν τοῦ ναοῦ ἱδρυσε τοὺς ναοὺς τοῦ Βάαλ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων. Οἱ προφῆται μὲ πολιτικὸν πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ μὲ πάλλονται πατριωτικὸν ἐνθουσιασμόν διὰ τῶν φλογερῶν ἐκείνων λυρικῶν στροφῶν ἐξεδήλωσαν τὸν ἐθνικὸν των πόθον. Νὰ ἐμφανισθῇ Χριστὸς ἢ βασιλεὺς ἐκ τῆς νομίμου δυναστείας τοῦ Δαυὶδ διὰ νὰ συναγάγῃ καὶ αὐθις εἰς ἐν τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ τὸ βασίλειον εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ δόξαν. Αἱ ἐπιθέσεις των πρὸ παντὸς ἐστρέφοντο κατὰ τῶν βασιλέων τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἀπογόνων τοῦ αἰτίου τοῦ διαχωρισμοῦ Ἱεροβοᾶμ, οἱ ὅποιοι πάλιν ἠμύνοντο φονεύοντες τοὺς προφήτας, μεγάλως ὅμως τιμωμένους εἰς τὸ βασίλειον τῶν Ἰουδαίων. Ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ Ἀχαβὰ ἐφόνευσεν ἑκατοντάδας προφητῶν, ἀλλὰ πάντες τοῦ ἐπετέθησαν ἀμειλίκτως. Οἱ προφῆται διέβλεπον, ὅτι ἡ διάσπαισις τοῦ βασιλείου θὰ ἔχῃ ὡς ἐπακολούθημα τὴν ὑποδούλωσιν τοῦ ἔθνους εἰς τοὺς γύρω ἔθνηκους λαοὺς μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν θὰ ἐμφανισθῇ βασιλεὺς κεχρισμένος ἐκ τῆς δυναστείας τοῦ Δαυὶδ ἀναλόγου δυνάμεως πρὸς τὸν ἀρχηγέτην τῆς δυναστείας διὰ νὰ συναγάγῃ καὶ αὐθις τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ. Ἦτο φυσικῶς ἀδύνατον νὰ μὴ ἐπαληθεύσων οἱ προφῆται, ὡς πρὸς τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς ὑποδουλώσεως. Ἡ ἱστορία μᾶς λέγει κατὰ τινὰ ἐπηκολούθησε τρόπον ἢ ὑποδούλωσις τοῦ ἔθνους. Εἰς στιγμὰς δὲ θλιβερωτάτας οἱ ἐξοχώτεροι τῶν προφητῶν. Ἡσαΐας καὶ Ἱερεμίας ἐξεδήλωσαν ἐμφανέστερον τὸν ἐθνικὸν τοῦτον πόθον ἀλλὰ καὶ ἐθνικὴν

ἐλπίδα, καὶ ἐπροφήτευσαν ὅτι μεθ' ὅλα τοῦ ἔθνους τὰ δεῖνά θά βλαστήσῃ ἐκ τῆς δυναστείας τοῦ Δαυὶδ βασιλεὺς κεχρισμένοι, ὅστις θά ἐπιτύχῃ τὴν ἐθνικὴν ἐνότητα. «Καὶ θέλει συνάξει τοὺς ἀπερριμένους τοῦ Ἰσραὴλ καὶ συναθροίσει τοὺς διεσκορπισμένους τοῦ Ἰουδα» (Ἦσ. Κεφ. ια' § 12). «Καὶ θέλω ἀνεγείρει, λέγει ὁ Κύριος, εἰς τὸν Δαυὶδ βλαστὸν δίκχιον. . . Ἐν ταῖς ἡμέραις αὐταῦ ὁ Ἰουδας θέλει σωθῆ καὶ ὁ Ἰσραὴλ θέλει κατοικεῖ ἐν ἀσφαλείᾳ». (Ἰερμ. Κεφ. κγ' § 5 καὶ 6).

Εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν πίστις καὶ ἐθνισμὸς δὲν ἀπετέλουν χωριστὰς ἐννοίας, οἱ λόγοι των ὡς θεοπνεύστων θεωρουμένων προφητῶν ἀπετέλεσαν δόγμα πίστεως καὶ ἡ Μεσσιτικὴ ἰδέα, ὡς ἐλπίς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως ὅλων τῶν υἱῶν τοῦ Ἰσραὴλ ἐν ἐθνικῇ ἐνότητι οὐδέποτε ἐγκατέλειψε τοὺς στενωὺς προσκεκολλημένους εἰς τὰς παραδόσεις καὶ πιστεύοντας ὡς θεοπνεύστους τοὺς προφῆτας μέχρι τῆς σήμερον ἀκόμῃ. Βεβαίως καὶ σήμερον ἀκόμῃ οἱ μὴ θέλοντες νὰ ἀπομακρυνθῶσι τῶν θρησκευτικῶν των παραδόσεων Ἑβραῖοι ἀναμένουσι τὸν Μεσσίαν, ἀλλὰ τὸν ἀναμένουσιν ἀποκλειστικῶς διὰ λογαριασμὸν των καὶ οὐχὶ διὰ τὰ ἔθνη πάντα ὡς πιστεύουσιν οἱ Χριστιανοὶ διὰ τὸν ἐλθόντα Χριστόν. Ἄλλ' εἶνε τὸ ζήτημα ἂν ἡ ἐλπίς των αὕτη ἀντίκηται εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους. Πρόκειται μόνον περὶ τοῦ τίς ὑπῆρξεν ἡ Μεσσιτικὴ ἰδέα καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ἐνεφανίσθη. Προσθετέον, ὅτι τοσοῦτον ἐρριζωμένη ὑπῆρξεν ἡ ἰδέα ὅτι ὁ ἀναμενόμενος ἔδει νὰ κατάρχηται ἀπὸ τὴν νόμιμον δυναστείαν, ὥστε καὶ εἰς λαμπρὰν τοῦ ἔθνους περίοδον οἱ πολιτικώτατοι Μακκαβαῖοι ἐδίσταζον νὰ χρισθοῦν βασιλεῖς καὶ περιορίσθησαν εἰς τὸ νὰ διοικοῦν τὸ ἔθνος ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ ἀρχιερέως. Ὁ Ἡρώδης, ἀρπαξ τοῦ θρόνου, ἐγράφη, ὅτι κατετρόμαξεν ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει βλαστοῦ ἐκ τοῦ οἴκου Δαυὶδ. Ὁ Ματθαῖος διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀληθῆ ὑπόστασιν τοῦ Ἰησοῦ ἐπικαλεῖται ὀνομαστικὴν γενεαλογίαν ἐκ τοῦ Δαυὶδ. Οἱ Εὐαγγελισταὶ οἱ μὲν τρεῖς καθ' ὁ Ἰουδαῖοι περισσότερον, Λουκᾶς ὀλιγώτερον καθ' ὁ Ἕλληνας πατὴρ ἀλλὰ καὶ ἐπηρρεασθεὶς ἀπὸ τὰς κοσμοπολιτικὰς ἰδέας τοῦ διδασκάλου Παύ-

λου, ὅστις καὶ μόνον κατέρριψε τοῦ φράγμα τοῦ ἐθνισμοῦ μὲ τὸ «οὐκ ἔνει Ἕλληνας οὐδ' Ἰουδαῖος κτλ.» Οἱ εὐαγγελισταὶ λέγουμεν, ὡς ἐθνικὸν καθαρῶς ἄνδρα ἤθελον τὸν Ἰησοῦν ὡς καὶ τὸν ἀνεμένον. Σαφέστατα ὁ Ἰωάννης ἐκδήλωσεν τὴν ἰδέαν του ταύτην (Ἰωάν. κεφ. ια' § 51). Ὁ Ματθαῖος (κεφ. β' § 6) λέγει ὅτι ἐκ τῆς Βηθλεὲμ θέλει ἐξέλθῃ, ὅστις θά ποιμάνῃ τὸν Ἰσραὴλ. Ὁ Μάρκος σαφῶς λέγει περὶ τῆς ἐπικρατούσης τότε παρὰ τῷ λαῷ τῆς Ἰουδαίας γνώμης περὶ τοῦ Ἰησοῦ. (Μαρκ. κεφ. ἡ' § 28 καὶ 29). Ἄλλὰ φρονοῦμεν, ὅτι ἐκ τῶν Εὐαγγελίων συνάγεται ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς εἶχε τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ ἀποστολή του ἦτο καθαρῶς Ἰουδαϊκὴ. Εἰς τὴν Χαναναϊαν ἐκείνην ἡ Ἕλληνίδα τὴν παρακαλέσασαν νὰ θεραπεύσῃ τὴν κόρην της, κατηγορηματικώτατα ἀπήντησεν ὅτι πρέπει νὰ χορηγηθῶσι τὰ τέκνα πρῶτα καὶ ἔπειτα τὰ κυνάρια (Μάρκ. κεφ. ἡ' § 27) κατὰ δὲ τὸν Ματθαῖον (κεφ. ιε' § 24) προσέθηκε μάλιστα ἀπεριφράστως «Δὲν ἀπεστάλην εἰμὴ εἰς τὰ ἀπολωλότα πρόβατα τοῦ Ἰσραὴλ.»

Προσθέσατε εἰς τὴν τοιαύτην περὶ Ἐλευσεως τοῦ Μεσίου ἰδέαν συνείηεν ὄχι ὀλίγον καὶ ἡ πολιτικὴ κατάστασις, ἥτις ἐδέσποζε κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐν Ἰουδαίᾳ, θρησκευτικαὶ καὶ φιλοσοφικαὶ αἱρέσεις ἀλληλοσυγκρούμεναι καὶ κατὰ τὰ κεφάλαια τῆς πίστεως ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν κοινωνικὸν βίον ἄπειροι ἐδιδάσκοντο. Οἱ Ἑσσηνοὶ δὲν ἀπετέλουν μόνον αἵρεσιν φιλοσοφικὴν διακδηλουμένην διὰ διδασκαλίας ἀλλὰ καὶ αὐτόχρημα κοινωνικὴν διακεκριμένην αἵρεσιν, ἐφκρμόζουσαν ἐμπράκτως τὰς ἀρχὰς ἀνάτου σοσιαλισμοῦ. Οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Σαδουκαῖοι λυσιπαιδικῶς ἐμάχοντο διὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Νόμου βεβηλοῦντες καὶ μὲ ἀδελφικὸν αἷμα τὰ ἱερά. Οἱ βρεῖς φόροι τοῦ Ρωμαικοῦ ζυγοῦ εἰσπραττόμενοι καταθλιπτικώτατα ἀπὸ τοὺς ἐνοικιαστὰς τελῶνας καθίστων καὶ τὸν βίον ἀφόρητον καὶ τὴν πολυπληθεστάτην τάξιν τῶν τελωνῶν εἰς ἄκρον μισητήν. Ἡ ἀπογραφὴ ἡ ἐνεργηθεῖσα τῇ διαταγῇ τοῦ Καίσαρος χάριν τῆς φορολογίας προκάλεσε τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Ἰουδα τοῦ Γαλιλαίου εἰς τὴν ὄρεινὴν Γαλιλαίαν καὶ τοῦ Θεοῦδᾶ εἰς τὴν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας, ἀμφότεροι δὲ κατεπνίγησαν εἰς τὸ αἷμα

(Πραξ. Κεφ. ε' §§, 36, 37 καὶ 38). Ἐμεινε κατὰ πλῆθος καὶ αὐτὸς ὁ Πιλάτος, ὅταν εἶδεν ὀλόκληρον τὸν λαὸν τῆς Ἰερουσαλήμ, μὴ δυνάμενον διὰ τῆς βίας νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τοῦ Ναοῦ τὰς εἰκόνας τοῦ Καίσαρος, προτείναντας νὰ παραδώσουν τὰς κεφαλὰς των ἐκουσίᾳ διὰ νὰ ἀφαιρηθοῦν αἱ εἰκόνες.

Οὐδεὶς εἰμπορεῖ νὰ φαντασθῇ ἐντονωτέρην ἐκδήλωσιν ἐθνικοῦ πείσματος. Καταντᾷ μῦθος καὶ ὅμως εἶνε ἱστορικώτατος. Καὶ ἐνῶ ὁ λαὸς ἐξεδήλου τοιαύτην δυσφορίαν οἱ ἐν τέλει ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς ἐπχύοντο ὀργιζόμενοι εἰς βαρὺς τοῦ λαοῦ καὶ κολακεύοντες τὸν Περσίτορα Ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς εὐγενεστάτης καταγωγῆς ἀπὸ τῆς ἐρήμου ἀκολουθῶν τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων προφητῶν ἤλεγχε δριμύτατα τοὺς ἀρχοντας καὶ προσεκάλει εἰς μετανοίαν.

ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας ἐμφανίζεται ἡ μεγίστη φυσιογνωμία τοῦ Ναζωραίου. Ρῆτωρ ὡς οὐδεὶς ἄλλος ἐκ τῶν ἐν Ἑβραϊκῇ ἱστορίᾳ, Πατριώτης ἐνθερμος, γνώστης τέλειος τῶν ἐπιστημῶν τῆς ἐποχῆς του. Ἄν δὲν ἀνῆκεν εἰς τινὰ τῶν συστηματοποιημένων φιλοσοφικῶν αἱρέσεων ὑπῆρξεν αὐτὸς ἀρχηγὸς νέας τοιαύτης. Ἐφαντάσθη καὶ ἐδίδασκε νέαν Κοινωνίαν πολὺ τελειότεραν τῶν τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Βάκωνος, Hgo' de Groot, τοῦ Σπινόζα, τοῦ Ρωσσῶ καὶ τῶν ἄλλων κοινωνικῶν φιλοσόφων.

Εἶνε θαυμαστικὸς ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος, ἐδίδασκεν, δὲν διδάσκω τὴν κατάλυσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν Κοινωνίαν τὴν ὁποίαν διδάσκω νὰ καταρτίσθητε εἶνε περιττός. Τί χρειάζεται ὁ Νόμος τοῦ ἀντιπεπονητότος, ὅταν δὲν θά ὑπάρχουν φονεῖς καὶ τραυματίζοντες; Τί τὴν θέλετε τὴν τιμωρίαν τοῦ κλέπτου ὅταν ἰδιοκτησίᾳ δὲν ὑφίσταται; Οἱ νόμοι ἀφίνουν προαιρετικὴν τὴν Ἄ γ α π η ν. Ὅχι, πρέπει νὰ γίνῃ ὑποχρεωτικὴ. Ἡ ἐνεργὸς ἐκδήλωσις τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης δὲν ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου ἀλλ' ἐγὼ δὲν φρονῶ ὅτι εἰμπορεῖ νὰ σταδιοδρομήσῃ τὸ Ἑβραϊκὸν ἔθνος ἂν δὲν θεσπισθῇ. Μὲ τὸν φανατισμὸν καὶ μὲ τὸ πείσμα ὅπου ἐμμένετε εἰς τὰ Πάτρια, ἀσπα-

σῆτε καὶ τὸν νέον ΝΟΜΟΝ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ.

Οἱ ἐκ τοῦ λαοῦ ἀρεσκόμενοι εἰς τὴν ἐπαγωγὸν ταύτην διδασκαλίαν ἠκολούθησαν ἄπειροι τὸν Διδάσκαλον, ὁ ὅστος ἐξ ἄλλου βλέπων τὸν λαὸν νὰ τὸν ἀκολουθῇ καὶ στηριζόμενος εἰς αὐτὸς εἰς δύναμιν, ἤρρισε τὸν ἄγριον ἔλεγχον τῶν ἀκολάστων γραμμικῶν καὶ φρισσίων, οἱ πλεῖστοι τῶν ὁποίων κατεῖχον τὰς ἀρχὰς. Μισῶν ἐντοσοῦτω τὸν πύλεμον καὶ τὸ αἷμα ἐπέμενε πεισματικῶς εἰς τὴν ἀποχὴν ἀπὸ πικρῶς στασιαστικοῦ κινήματος. Ὑπακούσατε, ἔλεγεν, εἰς τοὺς γραμματεῖς καὶ τοὺς Φαρισαίους, ἀλλὰ μὴ πράττετε κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας αὐτῶν Πράξεις (Ματθ. Κεφ. κγ' § 3). Οἱ Φαρισαῖοι προφανῶς διέβλεπον εἰς τὸν Διδάσκαλον ἀμείλικτον καὶ ἰσχυρὸν ἐχθρὸν ἐνῶ ὁ λαὸς τὸν ἐλάτρευεν. Ἀμφότερα μεγάλως συνετέλεσαν διὰ νὰ ἐξαρθῇ ἡ προσωπικότης τοῦ Διδασκάλου, καὶ πολλοὶ βλέποντες τὴν μεγίστην ἐπίρροήν του παρὰ τῷ λαῷ τὸν ἠκολούθησαν καὶ ἕκαστος διάφορον περὶ αὐτοῦ ἐσηματίσε γνώμην. Ἄλλ' ἡ προσφιλετέρα καὶ μάλλον ἀνταποκρινομένη πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς πόθους, ἦτο ἡ Μεσσιτικὴ ἰδέα, καὶ ἐνῶ εἰς τὸν λαὸν ἐπιστεύετο παρὰ τινων μὲν ὡς πρόφῆτης, παρ' ἄλλων ἐσυγχίζετο μετὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστῆν, παρ' ἄλλων δὲ ὅτι ἦτο αὐτὸς ὁ ἀθάνατος προφῆτης Ἡλίας, οἱ ἐγγύτερον παρ' αὐτῷ ἐπίστευσαν ὅτι ἦτο αὐτὸς ὁ ἀνεμνόμενος Μεσσίας, αὐτὸς οὗτος ὁ μέλλων ἐπίγειος τῆς Ἰουδαίας βασιλεὺς. Ὁ Διδάσκαλος δὲν ἠρνήθη κατηγορηματικῶς τὴν ἰδιότητά, ἀλλ' ἀπέκρουσε καὶ πάλιν τὴν ἐπανάστασιν, ἰσχυρισθεὶς ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπιγείου βασιλείας ἀλλὰ περὶ τῆς «Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν». Ἡ ἐννοία τῆς ἐκφράσεως «Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν» δὲν παρατηρεῖται τὸ πρῶτον εἰς τὰ Εὐαγγέλια. Ἦτο συνήθης παρ' Ἑβραίοις πρότερον. «Μαλχοῦθ ἀσραμίμ» κατὰ τὴν ὀρθότεραν ἐκδοχὴν ἐννοεῖ τὴν «ἰδεώδη Κοινωνίαν» ἐν τῇ γῆ ὅπου βασιλεύει ἄρα εἰρήνη, οὕτω τὴν ἡρμηνεύουν οἱ μὴ πιστεύοντες εἰς τὴν μετὰ θάνατον ζωὴν Σαδουκαῖοι. Ἐδιδάχθη καὶ ὅτι ἡ ἐννοία ὑπεδήλου τὴν μετὰ θάνατον ζωὴν τῶν δικαίων. Ὅπως δὲ ποτὲ ὁ Διδάσκαλος ἀπὸ τοὺς ὁπαδούς του ἀπέκλεισε ρητῶς καὶ κατηγορηματικῶς πᾶσαν ἐλπίδα περὶ ἐπιγείων ἀγα-

θῶν, πρᾶγμα τὸ ὅποιον εἰς ἄκρον δυσηρέστησε τὸν θερμόαιμον Πέτρον, ὅστις ὠπλισμένος πάντοτε καὶ ἔτοιμος διὰ τὴν ἐπανάστασιν ἠκολούθει τὸν Διδάσκαλον φρονῶν ὅτι τάχιστα θὰ ἀνακηρυχθῆ Βασιλεὺς, καὶ ἕνεκα τούτου ἐπετίμησεν ἰδιαιτέρως τὸ Διδάσκαλον ἀπαρνούμενον δῆθεν τὰς ὑποσχέσεις. (Μάρκ. Κεφ. γ' § 27—33).

Μ' ὅλ' αὐτὰ αἱ ἐλπίδες περὶ ἀνακηρύξεως τοῦ Βασιλείου μὲ Βασιλέα τὸν Ναζωραῖον συνήθροισε περὶ Αὐτὸν ἄπειρον πλῆθος. Ἡ δὲ εἰσοδὸς του εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ὑπῆρξε τοσοῦτω θριαμβευτικῇ ὅσον οὐδεμία ἴσως ἄλλη προγενεστέρως οὐδ' εἰς βασιλεύσαντα ἐπιγεῖως.

Ὁ λαὸς ἔστρωσε τὰ ἱμάτιά του ὅθεν διήρχετο. Ὅσοι δὲν τὸν εἶχον ἠγωνίσει προσωπικῶς καίτοι σοβαροὶ ἄνδρες ἀνερριχθῶντο εἰς τὰς κορυφὰς τῶν δένδρων ὡς ὁ Ζαχαρίας καὶ ἀπ' ἄκρου τῆς πόλεως μία κραυγὴ ἠκούετο.

— Ὡσανὰ τῷ υἱῷ τοῦ Δαυὶδ! τὸ ὅποιον ἀντιστοιχεῖ.

— Ζήτη ὁ Βασιλεὺς!

Ἡδύνατο νὰ παρίδῃ τὴν κίνησιν ταύτην ἢ καθεστῶσα Ρωμαϊκὴ ἀρχή; Ὁ Πραίτωρ Πιλάτος προφανῶς ἀνησύχησε, πολὺ πιθανόν, οἱ ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Φαρισαῖοι τῷ ὑπέδειξαν ὅτι ἐπικεῖται ἐπανάστασις. Ὁ Πιλάτος προέβη εἰς παραστάσεις παρὰ τῷ ἀρχιερεὶ καὶ ὁ Καϊάφας συνεκρότησε διοικητικὸν συνέδριον ἐκ τῶν βουλευτῶν εἰς ὃ ὑπεβλήθη ἡ ἐρώτησις. Τί πράττομεν; ὁ ἄνθρωπος οὗτος πολλὰ θαύματα κάμνει. Ἄν σιγήσωμεν καὶ πιστεύσουν εἰς αὐτὸν, αἱ Ρωμαϊκαὶ λεγεῶνες θὰ σαρώσουν τὸν τόπον μας καὶ θὰ ἀφνίσουν τὸ γένος μας. Ὁ ἀρχιερεὺς συνεφώνησε μὲ τὴν γνώμην ταύτην τῆς πολιτικῆς ἀνάγκης (Ἰωάν. ια' § 47—51) ὑπέδειξε εἰς τὸν πραίτορα ὅτι δύναται νὰ τὸν συλλάβῃ. Τὴν σύλληψιν οἱ μὲν Εὐαγγελισταὶ Ματθαῖος καὶ Μάρκος λέγουσιν ὅτι ἐνήργησεν ὁ ὄχλος μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, ὁ Εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς προσθέτει ὅτι ἠκολούθουν καὶ οἱ στρατηγοὶ τοῦ Ναοῦ. Ἄλλ' ὁ Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης ὅστις ἦτο αὐτόπτης, γράφει ὅτι ἐνήργησε τάγμα ρωμαϊκὸν ὀδηγούμενον ὑπὸ χιλιάρχου καὶ ἀκολουθούντων τῶν ὑπηρετῶν τῶν Ἰουδαίων (Ἰωάν. Κεφ. ιη' § 12). Προφανῶς ὁ χιλιάρχος ἐξετέλει διαταγὰς τοῦ Πιλάτου καὶ

ὄχι τοῦ ἀρχιερέως, οὐδ' ὑπῆρχεν ἀνάγκη νὰ ζητήσῃ ἐκτάκτως στρατιωτικὴν δύναμιν ὁ ἀρχιερεὺς ἀφοῦ ὁ προδότης Ἰσκαριώτης θὰ ἐφάνερονεν ἀπὸ πόσους ὀλίγους ἀπετελεῖτο ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ Ρωμαῖος χιλιάρχος ἐνεργῶν καὶ προανάκρισιν δὲν ὠδήγησεν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν Πραίτορα, ἀλλ' οὔτε καὶ εἰς τὸν ἀρχιερέα. Διὰ νὰ συγκεντρώσῃ πληροφορίας σφραγιστῆρας περὶ τῆς δράσεως τοῦ συλληφθέντος τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸν πρῶτον ἀρχιερέα Ἄνναν πρόσωπον σεβαστὸν καὶ φίλον τῶν Ρωμαίων ὡς ἀπεδείχθη μετὰ ταῦτα εἰς τὸν κατὰ τῶν ζηλωτῶν ἀγῶνά του. Δὲν γνωρίζομεν τί ἀπεφάνθη ὁ Ἄννας. Ὁ συλληφθεὶς ὠδηγήθη εἰς τὸν ἀρχιερέα Καϊάφην, ὅστις μόνος τὸν ἀνέκρινε περὶ τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν μαθητῶν μεθ' ὃ τὸν παρέπεμψεν εἰς τὸν Πιλάτον.

Εἶνε ἴσως ἀνάγκη νὰ σημειωθῇ ὅτι ὄντως ὁ Ἰησοῦς πρόέβλεψε τὸσον τὸν θάνατόν του ὅσον καὶ τὸν τρόπον τῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως. Ὅταν ἔβλεπεν, ὅτι ἡ διδασκαλία του παρεξηγεῖτο, ὅτι ὁ λαὸς τὴν ἠκολούθει ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ἦτο ἀρχηγὸς ἐπαναστάσεως σκοπούσης τὴν ἀπίσεισιν τοῦ Ρωμαϊκοῦ ζυγοῦ διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως νέας ἐθνικῆς βασιλείας μὲ Αὐτὸν καθήμενον εἰς τὸν θρόνον τοῦ Δαυὶδ, δὲν ἐδίστασε νὰ πεισθῇ ὅτι ὁ ρωμαῖος πραίτωρ θὰ τὸν καταδικάσῃ εἰς τὸν διὰ σταυρώσεως θάνατον, ὡς ἐσυνειθίζετο διὰ τοὺς στασιαστάς.

Ὁ τρυχὺς Πιλάτος δὲν ἐγνώριζε τίποτε περὶ τῆς Μεσσιακῆς παρ' Ἑβραίοις ἰδέας καὶ συμφώνως πρὸς τὸ θέμα ἀνέκρινε τὸν Ἰησοῦν ἐπὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος σημείου τοῦ ἀφορῶντος τὴν ἐπανάστασιν.

— Σὺ εἶσαι ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; τὸν ἠρώτησεν.

Ὁ Διδάσκαλος ἐξηγεῖ τὴν περὶ Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν θεωρίαν του καὶ ὁ Πιλάτος διατάζει νὰ προβῇ εἰς τὴν καταδίκην πιστεύων ὅτι πρόκειται περὶ ἀκινδύνου φιλοσόφου. Ἄλλ' οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ οἱ φίλοι τοῦ Βαραββᾶ εἶχον προετοιμάσει ὀχλαγωγίαν καὶ ὅταν ὁ Πιλάτος ἠθέλησε νὰ ὑφάρπάσῃ τὴν πρότασιν τοῦ λαοῦ ἔχοντος τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς ἐπὶ τοῦ ἀπολυτέου ἕνεκα τῆς ἐορτῆς ὑπὲρ τοῦ Ἰησοῦ οἱ

φίλοι τοῦ Βαραββᾶ ἀνεκραύγασαν μὲ μανίαν νὰ ἀπολύσῃ τὸν Βαραββᾶν. Ἄν ὁ ὄχλος ὁ πρὸ ἐξ ἡμερῶν ὑποδεχθεὶς τὸν Διδάσκαλον ὡς βασιλέα του, δὲν ἐφοβεῖτο καὶ ἐφώναζε νὰ ἀπολύσῃ τὸν Ἰησοῦν, ἀσφαλῶς θὰ ἐσώζετο, ἀλλὰ τὸ λιθόστρωτον τοῦ πραιτωρίου θὰ ἐβάφετο μὲ πολὺ αἷμα, διότι οἱ ὄπαδοι τοῦ Βαραββᾶ ὅστις ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἕτερον ληστὴν φαίνεται ὅτι ἦτο προσωπικότης θὰ συνεπλέκοντο μὲ τοὺς ὄπαδους τοῦ Διδασκάλου. Εἶνε περιέργον διατί τὴν ὑπὸ τοῦ Πιλάτου εἰς τὸν Ἡρώδη παραπομπὴν τοῦ κατηγορουμένου μόνον ὁ Λουκᾶς ἀναγράφει. Ἄλλὰ οὐδὲ συμπέρασμα οἰονδήποτε δύναται νὰ συναχθῇ ἐκ τούτου. Τὸ μόνον ὅμως ὅπερ εἶνε ἀναμφισβήτητον, ὁ Πιλάτος κατεδίκασε τὸν Διδάσκαλον ὡς στασιαστὴν καὶ λέγοντα ἑαυτὸν Βασιλέα τῶν Ἰουδαίων. Περὶ τὴν ψιν δὲ τῆς ἀποφάσεως ἐπεκόλλησεν εἰς ἐμφανέστατον μέρος καὶ εἰς τρεῖς γλώσσας ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, πρᾶγμα τὸ ὅποιον δυσηρέστησε καὶ αὐτοὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἀμειλίχτους ἐχθροὺς τοῦ Ἰησοῦ.

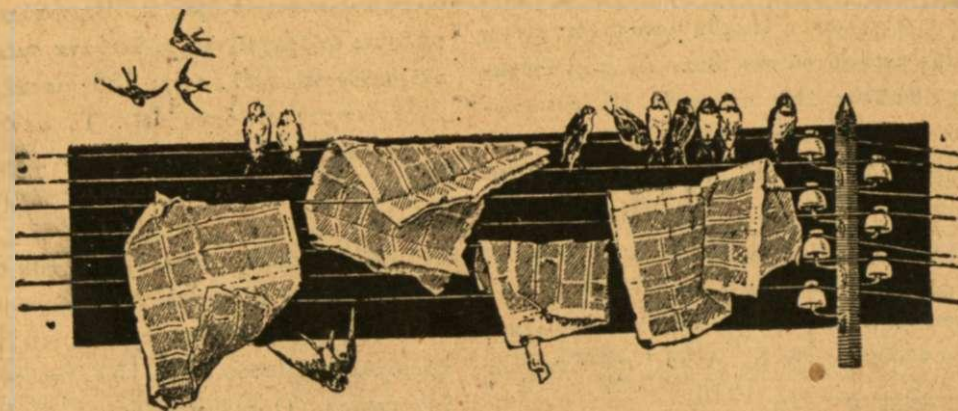
Ἐξ ὅλων τούτων ἀσφαλέστατον συνάγεται συμπέρασμα ὅτι οὔτε ἠδύνατο νὰ κατηγορηθῇ ἐπὶ προσβολῇ τῆς θρησκείας ὡς ὀνομάσας ἑαυτὸν Μεσσίαν, οὔτε κατηγορήθη ὡς κατεδικάσθη, ἀλλ' οὔτε καὶ ἀνεμίχθη ἐβραϊκὸν δικαστήριον εἰς τὴν καταδίκην τοῦ Ἰησοῦ.

Εἶνε περιέργον διατί οἱ Χριστιανοὶ μνημονεύοντες ὅπως δῆποτε τὴν σταύρωσιν δὲν παραλεί-

πουν νὰ μεμφθῶσι τοὺς δῆθεν σταυρώσαντας Ἰουδαίους. Καθ' ἡμᾶς ὁ Ἰησοῦς ἀποτελεῖ τὴν μεγαλειτέραν δόξαν τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Ὅπως δῆποτε εἶτε τὸ ἐπεδίωξεν εἶτε οὐ, ἐκ τῆς διδασκαλίας ἢ ἐσκορπίσε χάριν τῆς Ἰουδαϊκῆς Κοινωνίας ἀνεβλάστησεν ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ἢ μετατρέψασα τὴν ὄψιν τοῦ κόσμου. Ὁ ἀκατάβλητος Παῦλος, ἄλλη μεγαλοπρεπῆς Ἑβραϊκὴ φυσιογνωμία, κατενόησεν ὅτι οἱ θεοὶ τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας εἶχον ἐξασθενήσει εἰς τὴν παγκόμιον συνείδησιν. Εὗρε κατάλληλον τὴν περίστασιν νὰ σκορπίσῃ εἰς τὰ τέσσαρα τοῦ ὀρίζοντος ἄκρα τὸ σπέρμα τῆς διδασκαλίας Ἐκείνου. Ὁ ἀμυτὸς ὑπῆρξε παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἄφθονος. Ὁφελήθη ἐκ τούτου ἡ Ἀνθρωπότης; Ἀναντιρρήτως Ναί. Ἄν ὁ Χριστιανισμὸς δὲν πρηνελάμβανεν, ὁ Ἰσλαμισμὸς θὰ ἐκάλυπτε τὴν ὄψιν τῆς Γῆς. Τὸ ἀθάνατον Ἑλληνικὸν πνεῦμα δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ συνεργασθῇ μὲ τὸ Κοράνιον, καὶ ἡ Ἀναγέννησις θὰ καθυστέρει. Ἰσως, τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα τὸ ὅποιον εἶχε μεγίστην ἐπίδοσιν εἰς τὴν Ἀλεξανδρινὴν ἐποχὴν νὰ ἐδίδεν ἀγλαοὺς καρπούς καὶ χωρὶς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἀφοῦ ὁ Ἰουδαϊκὸς Χριστιανισμὸς ἀπέδωκεν ἐπίσης ἡ Ἀνθρωπότης ἄς δοξάζῃ EKEINON.

Ἀθῆναι Ἀπρίλιος 1910.

ΙΗΣΟΥΣ ΣΑΜΟΥΗΛΙΔΗΣ
διηγήτορας

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΔΡΑΜΑΤΑ ΤΑ ΣΩΙΖΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΛΩΛΟΤΩΝ ΤΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

ΕΞ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΩΣ

ΠΕΤΡΟΥ ΝΙΚ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἀθήνησιν - Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου 1910.

790 αὐ' ἔχει καλῶς; Ὁ ἐκδότης σημειοῦται: «=816 ἀρά μοι καλῶς ἔχει; σημ. 614.» Ἐν οὐδετέρῳ χωρίῳ λέγει τι περὶ τοῦ ὑποκειμ. τοῦ ἔχει. Διασάφηναι περὶ τούτου δύναται νὰ εὕρῃ ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ Λεξικῷ μου.

1025 ΗΛ. ὡς οὐδὲ συνδράσουσα νοηθεῖται τάδε

Κατὰ τὸν ἐκδότην ὁ νοῦς εἶνε: «αὐ νουθεσίαι σου μαρτυροῦσιν ὅτι δὲν ἔχεις σκοπὸν (ὡς) νὰ συνδράσῃς (ἐμοί)» Ὁμοίως τὸν στίχον 1370 φρονιζέθ' ὡς τούτοις τε καὶ σοφωτέρας...μαχοῦμενοι μεταφράζει ὡδε: «ἔχοντες τὴν ιδέαν, ὀρμώμενοι ἐκ τῆς ιδέας ὅτι θὰ ἀγωνισθῆτε». Τὰ ἐρμηνεύματα ταῦτα εἶνε, ὡς εἶπειν, διαφρεκτικά. Καὶ ἵνα παραλίπωμεν τὰ ἄλλα, πῶς θὰ μεταφρασθῇ τὸ χωρίον τῶν Τρχ. 289, ὃ αὐτὸς παραθέτει, φρόνει νιν ὡς ἦξοντα; Κατὰ τὸν Π. Π. ὡδε ἔχε περὶ αὐτοῦ τὴν ιδέαν (=φρόνει) ἔχουν τὴν ιδέαν (=ὡς) ὅτι θὰ ἔλθῃ. Ταῦτα εἶνε γελοῖα. Ἡ ὀρθὴ μετάφρασις εἶνε ἡ ἐξῆς: ἔχε περὶ αὐτοῦ τὴν ιδέαν ὡς περὶ ἀνθρώπου ποῦ θὰ ἔλθῃ. Εἰς τὸν κ. Π. Π. συνιστῶμεν καὶ τὴν μετάφρασιν, ἂν δὲν πείθεται, τῶν ἐξῆς χωρίων Σοφ. Ο. Κ. 1583 Ἄντ. 1179. Φιλ. 567. Σοφ. Α'. 281. Αἰσχ. Πρ. 786. Πλ. Πολ. 327c. Ξεν. Ἄν. 1, 5, 9. 1, 3, 6 Λουκ. Φιλοπ. § 9. καὶ πλείστα ἄλλα. Πλείονας διασαφήσεις ἴδε ἐν οἷς ἔγραψα περὶ τῆς ὑπὸ Πανταζίδου ἐκδόσεως τῆς Κ. Ἀνκθ. τοῦ Ξεν. καὶ ἐν τῷ Λεξικῷ μου σελ. 1340

1113 φέροντες αὐτοῦ σμικρὰ λείψαν' ἐν βραχεῖ

τεύχει θανόντιος, ὡς ὄρας, κομίζομεν

Ὁ ἐκδότης σημειοῦται: «ὁ Blaydes παρέβλε Πατροκλ. ἀπόσπ. 1 (Nauck. σελ. 830) «καὶ νῦν τὰ δεινὰ ταῦτα καὶ τὰ πόλλ' ἔπη εἰς ὧδε μικρὸν τεῦχος ἤθροισεν τύχη» Σχ. Ν ἀτὸ φέροντες...τὸ ἀπλῶς βασιάζοντες [1129] δηλοῖ, τὸ δὲ κομίζειν τὸν ἀπεσταλμένον διασφίξει» ὡς παραδύσσοντα' τοιαῦτα καὶ τὰ τοῦ Wunder τοῦ Kaibel καὶ τοῦ Iebb, ὃς παρέβλεν Ἰσαῖον Η' 21».

Καλὰ δὲ αὐτά. Ἀλλὰ πᾶς τις δικαιούται, νομίζομεν, νὰ ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ ἐκδότου τοιαύτης ἐκδόσεως ἐρμηνείαν τῶν τοιούτων χωρίων. Καὶ ἵνα μὴ νομίζῃ τις ὅτι ἐγὼ ἐκφράζω μόνον τὰς παρὰ τοῦ ἐκδότου ἀξιώσεις τῶν ἀναγνωστῶν, ἐρμηνεύω αὐτὸς τὸ περὶ οὗ λόγος χωρίον, ἵνα ἀφήσω εἰς τὸν ἐκδότην νὰ ἐρμηνεύσῃ καὶ αὐτὸς τὸ ἐφεξῆς. Ἐρμηνευτέον ὡδε: φέροντες ἐν βραχεῖ τεύχει λείψανα σμικρὰ αὐτοῦ θανόντος (πρβλ. στίχ. 758) μετακομίζομεν αὐτά (ἴνσ τεθῶσιν ὅπου δεῖ). Τὸ μὲν κομίζειν κυρίως μετακομίζομεν, τὸ δὲ φέρειν ἐν χειρὶ φέρειν τι, πρβλ. τὸ προμνημονευθὲν χωρίον τοῦ Ἰσαίου.

1115 οἱ γὰρ τάλαινα, τοῦτ' ἐκεῖν' ἤδη σαφῆς πρόχειρον ἄχθος, ὡς εἶοικε, δέρομαι

Ὁ ἐκδότης σημειοῦται τὰ ἐξῆς: «ὁ Blaydes παρέβλεν Ἀριστοφ. Ἀχ. 154 «τοῦτο μὲν γ' ἤδη σαφές». Ὁ ἄχθος (τὸ ἄγγος) ἡ Ἡλ. ἤδη σαφῆς δέρεται πρόχειρον (τοῦτ'), τοῦτο ταῦτί-

ζεται ὡς χαλκῷ πάλαι ὁ παιδ. 757 κ. ε. ἡγείλε (ἐκείνο) σημ. 665 σαφές: κατηγορούμενον (πρ. 1366): τοῦτ' ἐκεῖν' ἤδη σαφές ἐστίν ὁ πρόχειρον ἄχθος δέρομαι τὸ πρόχειρον προσδιορίζει πῶς τοῦ σαφῆς τὴν ἔννοιαν πρ. Τρ. 223 «τάδ' ἀντίπροφα δῆσοι βλέπειν πάρεστ' ἐναργῆ» πρόχειρον: πρ. 1494 (ἐπὶ προσώπου. Σχ. Ν «ἐπὶ χειρῶν» ὄν, πρὸ χειρῶν (Ἄντ. 1279) διὰ χειρῶν (Ἄντ. 1258) ἐν χειρῶν (Ἄντ. 1297) ἄχθος: βάρος κυρίως τῷ ἄγοντι (ἐκ τοῦ ἄγω δὲ τὸ τε ἄχθος καὶ τὸ ἄγγος (σημ. 1118) ὡς περ συγγενῆ τὰ τεῦχος-τεύχω, σημ. 54 τύπωμα ἴσως ἄρα, κατ' ἐμὲ, ὁ Σοφ. ἐστοχάζετο τῆς ἐτυμολογίας».

Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα θὰ ἐρωτήσῃ ὁ ἀναγνώστης: Πῶς λοιπὸν θὰ ἐρμηνευθῇ τὸ χωρίον; Ποῦ λοιπὸν θὰ ζητήσω βοήθειαν, ἂν ἐν ἐκδόσει τῆς Ἡλέκτρας, τηλικαύτη δὲν ἐρμηνεύονται ταῦτα; Ναι, δὲν ἐρμηνεύονται, διότι εἶνε δύσκολα. Πολὺ εὐκολώτερον εἶνε ν' ἀντιγράψωμεν τὰς σημειώσεις, ὡς ἐνταῦθα, καὶ νὰ ἀπροφώμεθα καὶ ἰδίας εἰκασίας, «κατ' ἐμὲ» κττ. Πάντα ταῦτα τί πρὸς τὴν ἐρμηνείαν; Ὅρα νῦν, ἀναγνώστα, τί λέγει ἐν τῇ «περὶ λεσχηνεύτω ἐρμηνεία»: «Σαφῆς εἶνε νῦν τοῦ Ὀρέστου ὁ λόγος». Ἀλλ' ἂν εἶνε σαφῆς, διατί δὲν τὸν ἐρμηνεύεις; Ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι δυσκόλως θὰ δυνηθῆς νὰ ἐρμηνεύσῃς τὸν «σαφῆ» τοῦτον λόγον.

Ἐρμηνείας, καὶ πάλιν ἐρμηνείας καὶ αὐθις ἐρμηνείας δέονται τὰ Ἑλληνικά κείμενα. Ἀλλ' ἵνα μὴ νομίζῃ τις ὅτι, κατὰ τὴν συνήθη μέθοδον, ἀναφέρω ὀλίγα μόνον χωρία καὶ ἐξ αὐτῶν ὀρμώμενος ἐπεκτείνω τὴν κρίσιν μου, ἰδοὺ καὶ ἄλλα. (ὅχι πάντα!) στ. 65 κ.ε. 106 κ.ε. 31.64. 93 (ξυνίσασα) 126 (ὡς) 155 κ. ε. 201 362. 397 (ἐμὸς τρόπος) 490. 520. 653. 758. 809. 856 κ.ε. 861 κ.ε. 737. 1058 κ.ε. 1131 (ὡς) 1226. 1230 κ.ε. 1257, 1283 κ.ε. 1402, 1341, 1364 κ.ε. 1333, 1372, 1384 κ.ε. 1035. Ἐν τούτοις παρέλιπον τὰ χωρία, ὧν ἡ ἐρμηνεία στηρίζεται εἰς τὰ ἀρχαῖα σχόλια. Ἀλλαχοῦ δὲ εἶνε λίαν ἀνεπαρκῆς ἡ ἐρμηνεία τῶν στίχων, ὡς π.χ. τοῦ 758. 1292 κλ. Ἐν δὲ τῷ 1323 τίς ἡ γνώμη τοῦ ἐκδότου; Τὸν δὲ στ. 1035 οὐ μόνον αὐτὸς δὲν ἐρμηνεύει (πλὴν μόνον ὅτι λέγει ὅτι: τὸ ἄγγος=ἄγειν ἐπιχειρεῖς), ἀλλὰ καὶ ἄλλων, ἀλλογενῶν, ἐρμηνείας ἀφίνει ἀνερμηνεύτους, ὡς π.χ. τῶν τοῦ Ἐρμάννου, διότι Latina sunt, non intelleguntur.

Εἰ δὲ που ἐρμηνεύει, ὀρμάται καὶ ἐξ ἄλλων μὲν ἐρμηνευμάτων (πρβ. π.χ. 722. 770. 931. 1450 μόνον ἐκ τοῦ Kaibel) ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐμῶν, ἃ πολλαχῶς προσπαθεῖ νὰ συγκαλύψῃ.

Ἐπάρχει ἐν χωρίον ἐν τῇ Ἡλέκτρα κατ' ἐξοχὴν «περιλεσχῆνευτον», ὅπερ οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἡρμήνευσε, τὸ ἐξῆς: 1391. παράγεται γὰρ ἐνέρον δολιόπους ἀρωγὸς εἴσω στέγας, ἀρχαῖοπλοῦτα πατρὸς εἰς ἐδύλια νεακόνητον αἷμα χειροῖν ἔχων.

Ἐγὼ ὁμιλῶν ἐν τῷ λεξικῷ μου περὶ τῶν μακταίων ἐρμηνειῶν καὶ διορθώσεων τῶν ἄλλων καταλήγω (ἐν λέξει νεακόνητος) εἰς τὸ συμπέρασμα: «Μᾶλλον πρέπει νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἐνταῦθα ὁ Σοφ. κατὰ τινα ποιητικὴν ὡς εἶπειν πρόληψιν θεωρεῖ τὸν φόνον τὸσον βέβαιον, ὥστε λέγει: ἔχων εἰς τὰς χεῖράς του τὴν νεακόνητον μάχαιραν ἔχει αἷμα καὶ τὸ αἷμα, ὅθεν: νεακόνητον αἷμα, δηλ. αἷμα προελευσόμενον ἀφύκτως ἐκ τῆς νεακονήτου (τῆς νεωστὶ ἀκονηθείσης) μαχαίρας».

Ὁ δὲ κύρ. Π. Π. γράφει πρὸς τοὺς ἄλλοις τάδε: «ἀπορῶ δὲ ὅτι οὐδεὶς συνεῖδεν (πλαγία δικαιολογία τῆς δῆθεν ἀγνοίας τῶν ὑπ' ἐμοῦ γραφέντων) ὅτι νεακόνητον αἷμα εἶνε οὐχὶ τὸ νεωστὶ ἠκονημένον ξίφος...ἀλλὰ τὸ αἷμα νέων ἀκονημάτων...ἐν τῇ τοιαύτῃ δὲ συνθέσει ἡ ἔννοια τοῦ ἀκονήματος εἰς τί δύναται νὰ ἀναφῆται ἄλλο ἢ τὸ πρᾶγμα τὸ δι' ἀκόνης παρεσκευασμένον τὸ ἔτοιμον ὀξὺ ξίφος;», ἐν ἄλλαις λέξεσι: «τὸ αἷμα τῆς νεωστὶ ἀκονηθείσης μαχαίρας», ἤγουν δηλαδὴ ὅ τι εἶπον ἐγὼ. Ἀλλὰ παρατήρησον, ἀναγνώστα, μετὰ πόσης δεξιότητος λέγει «ἀπορῶ ὅτι οὐδεὶς συνεῖδεν», δι' ἧς φράσεως ἐπιτυχῶς ἀντιπαρατίθεται δύο τινά, α'.) ὅτι φυσικῶς τῷ λόγῳ ἀγνοεῖ τὰ ἐν τῷ λεξικῷ μου, καὶ β'.) ὅτι καὶ ἂν τι, ἄλλος παρατηρήσῃ τὴν τυχαίαν ταύτην σύμπτωσιν, αὐτὸς θὰ χαρακτηρίσῃ ταύτην ὡς εὐτελές τι καὶ ἀνάξιον λόγου, καὶ δὴ ὡς τοιοῦτον, ὅπερ εὐκολώτατά τις οἰοσθήσεται ἡδύνατο νὰ συνίδῃ. Ἰδοὺ καὶ ἕτερον συγκεκαλυμμένον. Περὶ τοῦ ἀσκευοῦ ἀσπίδων Σοφ. Ἡλ. 36 ἔγραψα ἐν τῷ λεξικῷ μου (ἐν λέξει ἀσκευος): «Ἀσκευος (α. στερητ. καὶ σκευή, ἐν ᾧ τὸ ἀσκευῆς παρὰ τὸ σκευός): ἀσκευος ἀσπίδων Σοφ. Ἡλ. 36 κυρ. = ἀνευ σκευῆς ἀσπίδων: ἀνευ ἀσπίδηφόρου στρατοῦ. Παρὰ ποιηταῖς μάλιστα τὰ διὰ τοῦ α. στερητ. συνθεθειμένα ἐπιθ. συντάσσ. πρὸς γεν. φυσικὸν δὲ εἶνε τὰ ἐπιθ. νὰ ἔχωσι γενικωσέραν ἔννοιαν τῆς ὑπὸ τῆς γενικῆς δηλουμένης, ὡς ἀπόφητος κωκυμάτων Α' 321=ἀνευ ψόφου κωκυρ. ἀνατος κακῶν Ο. Κ. 786=ἀνευ ἀτης κακῶν, ἀχαλκος ἀσπίδων Ο. Τ. 190 = ἀνευ χαλκῶν ἀσπ.» Ὁ δὲ Π. Π. γράφει: «ἀσκευος: Σχ. Ν. «δίχα παρασκευῆς»... τὸ δὲ ἀσκευῆς (α. σκευή)...Τὰ ἀσπίδων καὶ στρατοῦ πρὸς τὸ στε-

ρήτικὴν τὴν ἔννοιαν ἔχον ἄσκευον δηλοῦσι τὰ καθ' ἕκαστον πράγματα καθ' ἃ λαμβάνεται ἡ καθολικὴ ἔννοια τῆς σκευῆς (παρασκευῆς) = τοῖς ἀνευσκευῆς ἀσπίδων τε καὶ στρατοῦ». Οἰδ. Τ. 190 «ἄρχλος ἀσπίδων» πβ 'Ηλ. 1002 «ἄλυπος ἄτης». Οἰδ. ἐπὶ Κ 677 «ἀνήνεμον τε... χειμῶνων», 786 «κακῶν ἀνατος», 865 «ἄφωνον... τῆς ἀρᾶς», 1519 ἀγήρωσ ἀλυπα» ἐν τούτοις παρατῆρει καὶ τὴν διαφορὰν τῆς φράσεως ἀσκουμένην ἐπίτηδες χάριν πληρεστέρας συγκαλύψεως.

Παράβαλε καὶ τὰ ἐν στίχῳ 89 περὶ τῶν εἰς ἠθῆς ἐπιθέτων λεγόμενα πρὸς τὰ ἐν τῷ χαλικήρης ἐν τῷ λεξικῷ μου γεγραμμένα.

Ὁμοίως συγκεκαλυμμένα εἶνε τὰ περὶ τοῦ κατήρυσον (ἐν στίχῳ 1451), ἐν οἷς συγκατέμειξε καὶ τινὰ τοῦ Kaihel, ἅπαντα ἀποδίδων εἰς ἐαυτόν.

780 ὡς οὔτε νυκτὸς ὕπνον οὔτ' ἐξ ἡμέρας ἐμὲ στεγάζειν ἠδύν.

Ὁ Π. Π. γράφει τὰ ἐξῆς : «τὸ χωρίον ἐρμηνεύω ἐγὼ ὡδε : ὑποκ. τοῦ στεγάζειν λαμβάνω τὸ ἐμὲ καὶ ἀντικείμενον τὸ ὕπνον, τὸ δὲ στεγάζειν ἐννοῶ κατὰ τὸ ἐξ οὗ αὐτὸ παρῆκται ρῆμα στέγω κτλ. Ἐγὼ δὲ ἐρμηνεύω τὸ χωρίον ἐν τῷ λεξικῷ μου (ἐν λέξει στεγάζω) ὡδε : «ὡστε νὰ μὴ ἐμπρωῶ νὰ κλείσω μάτι καὶ νὰ κοιμῶμαι ὕπνον γλυκὺν μῆτε νύκτα μῆτε ἡμέραν» ὡστε καὶ ἐγὼ ὑποκείμενον τοῦ στεγάζων λαμβάνων τὸ ἐμὲ καὶ ἀντικείμενον τὸ ὕπνον, ἐν ᾧ πάντες οἱ ἄλλοι ἐρμηνεύονται ἄλλως συντάττουσι καὶ ἐρμηνεύουσι τὸ χωρίον πλὴν τοῦ Π. Π. συμφωνοῦντος μὲν, ἀλλ' ἀποκρύπτουτος τὸν ἐξ οὗ παρέλαβε τὴν σοφίαν.

739 τότε ἄλλος, ἄλλοθ' ἄτερος

κάρα προβάλλον ἱπικῶν δχημάτων

Τὸ χωρίον ἐρμηνεύω ἐν τῷ λεξικῷ μου (ἐν λέξει προβάλλω) ὡδε : «ἐν ᾧ ἄλλοτε μὲν ὁ εἰς ἄλλοτε δὲ ὁ ἄλλος ἐ(μ)πρόβαλλε τὴν κεφαλὴν του πρὸ τοῦ ἀρματος». Ὁ δὲ Π. Π. ἐν σελ. ρμδ' ἐρμηνεύει ὡδε : ἀνὺν μὲν προβάλλει ἐν τῶν ὄχημάτων τὸ τούτου κάρα, νῦν δὲ τὸ τοῦ ἐτέρου· αὕτη δὲν εἶνε ἡ ἐμὴ τοῦ χωρίου ἀντίληψις» Αὕτη εἶνε καὶ ἡ ἐμὴ Χαίρω πολύ.

Περὶ τοῦ ἐν στ. 81 κἀνακούσωμεν ἔγραψα πρὸ πολλῶν ἐτῶν (τῷ 1903 ἐν τῇ ἐπετηρίδι τοῦ Παρνασοῦ) ὅτι = καὶ ἀνακούσωμεν. Τοῦτο δὲ ὑποστηρίζων ἔγραψα τὰ ἐξῆς : «ἡ ἔννοια ὑποδεικνύει ἐνταῦθα ὡς μόνον ὄρθον τὸ ἀνακούω· διότι ἀφ' οὗ ὁ παιδαγωγὸς εἶπε αμοὶ ἐφάνη σᾶν νὰ ἤκουσα ὑποκώφους στεναγμούς», ἐπιφέρει ὁ Ὁρέστης «θέλεις νὰ μείνωμεν αὐτοῦ κἀνακούσωμεν γῶν»; τ. ἔ. θέλεις νὰ μείνωμεν ἐδῶ καὶ νὰ ἀκούσωμεν ἄλλην μίαν φωνὴν

τοὺς γόους (ἵνα ἐξακριβώσωμεν τὴν φωνήν); Καὶ ἢ ἐκ τῶν σχολ. πληροφορία, ἢ διὰ μιᾶς μόνης λέξεως «ἐπακούωμεν» δηλουμένη, δὲν ἐξηγεῖται ὀρθῶς· διότι ἂν ὁ σχολ. ἤθελε νὰ πληροφορήσῃ, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλη γραφή, θὰ ἔλεγε διχῶς, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, ἡ Γρ. ἤ τι τοιοῦτον. Προφανῶς λοιπὸν ἔγραψεν «ἔτι ἀκούσωμεν», ὅπερ παραναγνωσθὲν μετεγράφη εἰς «ἐπακούσωμεν» (ΠΙ=Π). Ἡ δὲ παρατῆρησις τοῦ Kaihel, ὅτι ἂν ἦτο τὸ ἀνακούωμεν, θὰ ἔλεγεν ὁ ποιητὴς γόους, εἶνε ὅλως ἀσύστατος.

Ὁ δὲ Π. Π. γράφει τὰ ἐξῆς : «Κἀνακούσωμεν : Σχ. Α. «ἐπακούωμεν», Ε «ἐκ δευτέρου ἀκούσωμεν», Lips ἀναδιδαχθῶμεν», Βαροσε «καὶ δις ἀκούσαντες ἀναγνωρίσωμεν τὴν φωνὴν τῶν θρήνων», τὸ ἀνακούω κυρίως ἐπανάληψιν, εἴτα δὲ καθόλου ἐπίτασιν (Θουκ. Δ' 87 ἀτὰ ἔργα ἐκ τῶν λόγων ἀναθρούμενα) δηλοῦν (πρόσχετος δὲ καὶ τοῖς ἀντιθέτοις «ὑποστενούσης αἰσθήσθαι» — ἀνακούσωμεν γῶν) εὐρίσκω καὶ ἐγὼ κάλλιστον ἔχον : μυστηριώδης ἀλλ' ἐμφαντικὴ ἠκούσθη ἀγνώστου ἢ οἰμωγῆ 77, πολλὰ ἄλλα, ὡς εἰκός, προοιμαζομένη· τί φυσικώτερον τοῦδε, ὅτι ὁ Ὁρ. φιλοπευστῶν θέλει ἵνα μείνη, θέλει ἵνα μείναντες ἀκούσωσι πάλιν καὶ ἀναδιδαχθῶσι ; » Ταῦτα εἶνε ἱκανῶς ἀσυγκέλυπτα, προφανῆς δὲ ἡ πηγὴ τῆς σοφίας. Ἄλλ' ὁ ἐκδότης ἀπολογούμενος βεβαίως θὰ εἶπη, ὅτι δὲν ἐγνώριζε τὰ ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένα καὶ εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ του θὰ ἐπικλησθῆ καὶ τὸ ἐπακούωμεν, ὅπερ ἀφῆκεν ἀνέπαφον. Ναι, δὲν διώρθωσεν ἔτι ἀκούσωμεν ὡς ἐγὼ, διότι τόσαι συμπτώσεις δὲν θὰ ἐξηγοῦντο εὐκόλως. Ἀλλὰ πῶς θὰ πιστεύσῃ τις ὅτι δὲν ἐγνώριζε τὸ πάγκοινον φιλολογικὸν περιοδικόν, τὴν «Ἐπετηρίδα Παρνασοῦ» ἐν ᾗ ἐδημοσιεύθη ἄλλοτε καὶ ἡ περὶ τῶν Σχολίων του κρίσις, ἀφ' οὗ γνωρίζει καὶ ἄλλα μὴ φιλολογικὰ περιοδικά, ὡς π. χ. τὴν «Ψυχιατρικὴν Ἐπιθεώρησιν» τοῦ Σ. Βλαβιανοῦ, ἴδε ὑποσημ. 59 κτλ. κτλ.

Προκειμένου δὲ περὶ τῶν σχολίων ἀναφέρω τὸ εἰς στ. 657 σχόλιον : ἀζητοῦσι διὰ τί ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἐμφαίνει περὶ τοῦ Ὁρέστου ὕστερον δὲ τοῦ ἀγγέλου ἐλθόντος φαίνεται ἐφηδομένη· ρητέον οὖν ὅτι νῦν μὲν προσδοκῶσα αὐτὸν ἤξοντα ζῶντα, τότε δὲ ὡς κατὰ ἀποθανόντος παρρησιάζεται ἀφοβος γινομένη». Ὁ μὲν Π. Π. ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν σχολίων οὐδὲν λέγει περὶ τοῦ σχολίου τούτου, ὁ δὲ Nauck ἐν τῇ κρίσει τῶν σχολίων ἀντὶ τοῦ ἤξοντα προέτεινε ἤξειν, (ὅπερ ὁ Π. Π. δὲν εὕρισκε νῦν ἱκανοὺς λόγους ὅπως κατακρίνει. Ἐγὼ δὲ παρετήρησα ὅτι τοῦ Σοφοκλ. εἰπόντος σιωπῶσης, ἀπαιτού-

σης δὲ καὶ τῆς ἔννοιας, προσθετέον μετὰ τὸ ζῶντα τὸ σιωπᾶ καὶ διὰ τὴν ὁμοίαν κατάληξιν (ΤΑ=ΠΑ). Νῦν δὲ ὁ Π. Π. σοφισθεὶς ἐκ πάντων τούτων γράφει, ὅτι ἐνταῦθα ἐννοεῖται τὸ οὐκ ἐμφαίνει (δηλ. σιωπᾶ, καὶ ὅτι ατῆς ἔννοιας ταύτης ἡ ἀναπλήρωσις; εἶνε πρόχειρος καὶ σαφής». Ἀλλὰ πόθεν θὰ ἐννοηθῆ τὸ οὐκ ἐμφαίνει, ὡγαθὲ, ἀφ' οὗ ἐν μὲν τῇ φράσει ὑπάρχει τὸ παρρησιάζεται, προηγείται δὲ τὸ φαίνεται; Τοιαύτη ὑποπόνησις δὲν ἐπιτρέπεται.

Ἐν στ. 221 παραθέτει τὸ Σχ. Α ὡδε ἀδιά· τὴν ὑπέρβασιν τῶν δεινῶν ἀναγκάζομαι καὶ ἐπικινδυνώδη (γράφε ἐπὶ κινδύνῳ δὴ) τινὰ (γρ. τινὰ) φθέγγεσθαι». Τὰ αὐτὰ ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐν σελ. 319 δις, ἵνα ἐπαναλάβῃ πάλιν τὴν διόρθωσίν του, καὶ ἄλλ. Εἰς τὴν διόρθ. ταύτην ἀφορμὴν ἔδωκα ἐγὼ γράψας ἐν τῇ περὶ τῶν σχολίων του κρίσει : «Τὸ ἐντεῦθεν μόνον μαρτυρούμενον ἐπίθετον εἶνε ἀπόβλητον, σχηματισθὲν ἐκ τῆς διπλῆς γρ. ἐπικινδύνα καὶ κινδυνώδη». Ἄλλ' ἔλτοτε παρετήρησα οὐ μόνον τὸ ἐν τῷ Ἐθασκυρῷ τοῦ Στεφάνου χωρίον, ἀλλὰ καὶ χρῆσιν αὐτοῦ ἐν ἐφημερίσει (δυστυχῶς δὲν ἐσημείωσα τὰ χωρία) καὶ ἐν προφορικῷ λόγῳ, καὶ μάλιστα μετὰ συγκριτικὸν βαθμόν. Φαίνεται μᾶλλον ὅτι εἶνε συμφυρμὸς τις τοῦ ἐπικινδύνος καὶ κινδυνώδης. Οὐδεμίαν λοιπὸν χρεῖα διορθώσεως. Ἀφοῦ ἔγραψα τ' ἀνωτέρω, μετὰ τινὰς ἡμέρας παρετήρησα ἐν τοῖς «Καιροῖς» (4η Μαΐου, σελ. 4η) ἐν τηλεγραφίματι ἐκ Ρώμης τὰς λέξεις : «ὑπεύθυνοι διὰ τὰς ἐπικινδυνωδισταίας συνεπειάς».

Ἐνταῦθα παραθέτω καὶ ἕτερον σχ. εἰς στιχ. 1126, ἵνα καὶ δείξω ἣν χρῆσιν ποιεῖται τῶν σχολίων ὁ ἐκδότης : «Ὁ ὑπόλοιπον μνημεῖον τῆς ζωῆς [μᾶλλον δὲ ἐκ τοῦ λοιποῦ ἐξήρηται τὸ ψυχῆς] τοῦ Ὁρέστου τοῦ φιλότατου ἀνθρώπου παρ' ἐμοῦ, ὡς σε [τὸ σε καὶ Σχ. I, Τρικλ.] ἐδεξάμην ἀπὸ τῶν ἐλπίδων, ὧν ἠλπίζον δηλονότι [πλημμελὲς τοῦτο], οὐ τῶν αὐτῶν ἐφ' αἷς [κυρ. δὲ ἀφ' ὧν, ἀφ' ὧν περ] σε ἐξέπεπον κλ. Ἐγὼ θὰ ἐρωτήσω τὸν ἐκδότην τί εἶνε τὸ ὄρθον ἐν τῷ σχολίῳ τούτῳ, ὡς καὶ ἐν πλείστοις ἄλλοις. Πρὸς τί λοιπὸν ἡ παράθεσις αὐτῶν, τοῦλάχιστον τῶν πλημμελῶν;

Ἀλλὰ καὶ ὅπου ἀναφέρει ἐκ σχολίων ἐρμηνείας λέξεων ἐκάστων, πανταχοῦ δὲν εἶνε σκόπιμος ἡ ἐκλογή· π. χ. 132 : «προλιπεῖν : Σχ Ν καταλιπεῖν». Λοιπὸν τὸ προλιπεῖν = καταλιπεῖν. Ἄρα! Στ. 518 : αἰσχύνειν φίλους : Σχ. Α «καθ' ἡμῶν λέγειν» !

783 ἀλλ' ὁ προσιατῶν

χρόνος διῆγε μ' αἰὲν ὡς θανουμένην

Περὶ ὧν σημειοῦται ὁ ἐκδότης : «ὅτι ὁ Σο-

φοκλῆς τὴν ἐκφρασιν ταύτην κατέστησε παγκάλως ποιητικὴν προσωποποιήσας τὸν χρόνον... ἀντὶ τοῦ ὕπνου... προσήρχετο αὐτῇ ὁ χρόνος καὶ ἰστάμενος πρὸ αὐτῆς ἐλάμβανεν αὐτὴν ἐκ τῆς χειρὸς καὶ διῆγε καὶ ἔφερον εἰς τὸ πρόσω, πρὸς τὴν ἀγνωστον, ἀλλ' αἶε ἐν φόβῳ προσδοκωμένην τύχην». Τὴν πάγκαλον ταύτην ποιητικὴν εἰκόνα εὐρῶν ἐτοίμην πα' ἐμοῖ ἐν τῇ προμνημονεύεισθαι Κρίσει τῶν Σχολίων του παρέλαβεν ἀνέδην. Ἴδου τί ἔγραψεν ἐκεῖ ἐν σελ. 43. «Τὸ χωρίον δεῖται ἐρμηνείας ὄχι διορθώσεως. Οὐ μόνον τὸ προστατῶν ἀλλὰ καὶ τὸ διῆγε ὑποδεικνύουσιν ὅτι ὁ χρόνος προσωποποιεῖται ἐνταῦθα... Ὁ χρόνος κατὰ τὸν Σοφοκλέα εἶνε ὁ σύντροφος καὶ συνοδοιπόρος τοῦ ἀνθρώπου ἅμα γεννηθέντος. Ἰδιαιτέρως δὲ ἐνταῦθα φαντάζεται τὸν ὡς προϊστάμενον τοῦ ἀνθρώπου εἰς βοήθειαν (= προστατοῦντα) καὶ ὀδηγοῦντα αὐτὸν εἰς τὰς διαφόρους τοῦ βίου ὁδοῦς. Ἐνταῦθα λοιπὸν ἡ Κλυταιμνήστρα θέλει νὰ εἴπῃ ὅτι : ὁ ἰστάμενος πρὸ ἐμοῦ χρόνος καὶ οἶον προπορευόμενος με ὠδήγει διὰ μέσου τοῦ βίου πάντοτε οὕτως ὡς νὰ ἐμελλῶν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ν' ἀποθάνω».

Ὁ ἐκδότης τῆς Ἠλέκτρας μόνον τὸ διῆγε, ὅπερ ὄφειλε νὰ μεταφράσῃ, δὲν μετέφρασε, διότι τότε τσσαῦται συμπτώσεις δὲν θὰ ἦσαν εὐεξήγητοι.

Ἐπὶ τούτοις πλεῖστα ἄλλα συγκεκαλυμμένα καὶ παραμειομορφωμένα ὑπάρχουσιν, ἐξ ὧν ἀναφέρω μόνον τὸ ἐν 856 κ. ε. χωρίον :

πάρεισιν ἐλπίδων ἐτι
κοινοτόκων
εὐπατριδῶν τ' ἀρωγαί

«Κατ' ἐμέ, λέγει ὁ ἐκδότης, ἐπειδὴ τοῦ κοινοτόκων ἡ ἔννοια δὲν ἀποκλείει καὶ τὴν εἰς τὴν μητέρα ἀναφορὰν, ἀχθεινοτάτην δὲ ταύτην τῇ λεγούσῃ οὐσαν, κάλλιστα ἡ Ἠλ. συνῆψεν αὐτῷ τὸ εὐπατριδῶν, οὐ σαφῆς (!) ἡ δύναμις».

Οὐδεὶς τῶν ἀναγνωστῶν δύναται νὰ ἐννοήσῃ τι, διότι ὁ νοῦς τοῦ ἐκδότου δὲν εἶνε εἰς τὴν ἐρμηνείαν, ἀλλὰ πῶς νὰ διαπράξῃ ταχέως ὅτι ἐπιθυμεῖ καὶ νὰ φύγῃ. Ἄλλ' ἐφρόντισεν ὅμως διὰ τοῦ ἐν ἀρχῇ «κατ' ἐμέ» ν' ἀποδώσῃ εἰς ἐκείνην τὴν ἐρμηνείαν τοῦ χωρίου, ὅπερ, ὡς καὶ ἐκ τῶν ὑπομνημάτων φαίνεται, οὐδεὶς ἠρμήνευσεν. Ὁ ἐκδότης ἰσχυρίζεται, ὅτι τὸ χωρίον εἶνε σαφές, καὶ ἀληθῶς ἔγινε τοιοῦτον διὰ τῶν διασφαρῶν μου, καταληγουσῶν εἰς τὴν ἐξῆς ἐρμηνείαν μου : «τ. ἔ. βοήθειαι ἐξ ἐλπίδων κοινοτόκων καὶ εὐπατριδῶν δηλ. ἐξ ἐλπίδων στηριζομένων εἰς ἀδελφοὺς κοινοτόκους καὶ εὐπατρίδας : τὸ εὐπατριδῶν λοιπὸν ἐνταῦθα ἐπέχει τὸ πον οὐσιαστικοῦ» (Ἴδε Λεξικόν μου ἐν λ. εὐπατριδῆς). Προχωρεῖ λοιπὸν ὁ ἐκδότης, ἀλλὰ μετὰ

πολλῆς προφυλάξεως. Λαμβάνει τὰς πρώτας λέξεις τῆς ἐρμηνείας μου, «βοήθειαι ἐξ ἐλπίδων». Τώρα, ἂν εἰς ταῦτα προσέθετε καὶ τὰ ἐφεξῆς, ὡς εἶνε παρ' ἐμοί, φανερὰ θὰ ἐφαίνετο ἢ πράξις. Προσθέτει λοιπὸν: «πρὸς δὲ τὸ ἐλπίδων τὰ κοινοῦ. εὖπ,» Τοῦτο ἐννοεῖ: πρόσθετος εἰς τὴν ἀνωτ. φράσιν («βοήθειαι ἐξ ἐλπίδων») τὸ «κοινοτόκων καὶ εὐπατριδῶν». Οὕτω δὲ συναποτελεῖται ἡ φράσις ἢ ἐμὴ κατὰ συνέχειαν, ἥτοι: «βοήθειαι ἐξ ἐλπίδων κοινοτόκων καὶ εὐπατριδῶν», Ἄλλ' ἂς παρακολουθήσωμεν τὴν πρᾶξιν τοῦ ἐκδότου. Ἄν προσέθετεν εἰς τὴν ἀνωτ. συναποτελεσθεῖσαν φράσιν, ἦν κατωχύρωσε καὶ διὰ παραπομπῶν («σημ. 681») καὶ («σημ. 833»), καὶ τὴν ἐπεξήγησίν μου: «δηλ. ἐξ ἐλπίδων στηριζομένων εἰς ἀδελφούς κοινοτόκους καὶ εὐπατριδάς», πάλιν τίς δὲν θὰ ἐννείει τὴν πρᾶξιν καὶ τὰ ἐλαττήρια αὐτῆς;

Ἄλλὰ «τὸ καλὸ τὸ παλληκάρι ξέρει κι' ἄλλο μονοπάτι». Τί τάχα σημαίνει (εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ ἐκδότης) ἡ ἐπεξήγησις αὕτη; Ποῖοι εἶνε οἱ κοινοτόκοι καὶ εὐπατρίδαι; Οὐδεὶς ἄλλος πλὴν τοῦ Ὁρέστου. Οὕτω λοιπὸν ἀντὶ τῆς ἐμῆς ἐπεξηγήσεως προσθέτει τὸ ἐξ αὐτῆς συμπέρασμα: «Τῶν λέξεων ὁ νοῦς κατ' ἐμὲ τελευτᾷ εἰς τὰ... ἀρωγαὶ ἐλπίδων παρὰ τοῦ Ὁρέστου, εἴτ' οὖν ἀρωγοὶ ἐλπίδες αἱ παρὰ τοῦ Ὁρέστου». Οὕτω δὲ διὰ τοῦ δευτέρου «κατ' ἐμὲ» ἐξησφάλισε πλεον εἰς ἑαυτὸν τὴν ἐρμηνείαν. Εὖγε! Ἄλλ' «ἀγαπαῖ ὁ Θεὸς σέ, ἀγαπαῖ καὶ ἐμέ», ἵνα ἐν παροιμίαις λαλήσω.

Τοῦ δημῶδου λόγου σπανιωτάτην, παρὰ τὴ πρόγραμμα, ποιεῖται χρῆσιν ὁ ἐκδότης, πλὴν μόνον ὅτε πρόχειρος παρέχεται εὐκαιρία π.χ. ἐν σελ. ρξς' τοῦ στ. 877—878 πάρεσι' Ὁρέστῃς ἡμῖν... ἐναργῶς ὡςπερ εἰσορᾷς ἐμὲ ἐρμηνεύει ὧδε: «ὁ Ὁρέστῃς μᾶς ἦλθε... φανερὰ (αὐτὸς αὐτότατος) καθὼς ἐμὲ βλέπεις, «καθὼς μὲ βλέπεις καὶ σέ βλέπω». Πρὸς ταῦτα πρβλ. ὅσα ἐγὼ γράφω ἐν τῷ Λεξικῷ μου (ἐν λ. ἐναργῆς): «πάρεσι'... ἐναργῶς, ὡςπερ εἰσορᾷς ἐμὲ... εἶνε ἐδῶ ὁ Ὁρ. ὀλοφάνερα (ὄλος κι' ὄλος), ὅπως μὲ βλέπεις καὶ σέ βλέπω». Τὸ «αὐτὸς αὐτότατος» τοῦ Π. Π. δὲν εἶνε δημῶδες.

Περὶ τῆς γλώσσης τοῦ κ. Π. Π. δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐν γένει εἶνε ἀσαφής. Εἶνε ἀδύνατον νὰ ἀναγνώσῃ τις μίαν περικοπὴν εἴτε ἐκ τῶν σημειωμάτων εἴτε ἐκ τῶν προλεγομένων εἴτε ἐκ τῶν ὑπομνημάτων καὶ νὰ τὴν ἐννοήσῃ, χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀνάγκην καὶ νὰ τὴν ἐπαναγνώσῃ. Αἱ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λόγου παραπομπαι, αἱ διακοπαί, αἱ πολυειδεῖς καὶ πολὺσχημοὶ παρενθέσεις καὶ ἀγκύλαι, αἱ μεταπηδήσεις ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἄλλο θέμα, καὶ πάντα ἐν γένει τὰ

παρεντιθέμενα ἔμποδια καθιστῶσι τὸν λόγον αὐτοῦ λίαν δυσπαρακολούθητον. Ἐν δὲ τοῖς ἐρμηνευτικοῖς σημειώμασι τοῦτο εἶνε ἐτι μᾶλλον ἐπαίσθητόν, πολλάκις δὲ ἀναγκάζεται τις νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς παρενθέσεως, ἀλλὰ νὰ μὴ εὐρίσκη μῆτε τὴν ἀρχὴν μῆτε τὸ τέλος, διότι ἐπακολουθοῦσιν ἄλλαι παρενθέσεις καὶ χωρία. Καὶ ὅμως εἶχε καλλίστους ὁδηγούς ἐν τῷ Ζωγραφεῖῳ Βιβλιοθήκῃ τοὺς προηγησαμένους, οἷς, ἂν κατηκολούθει δοκιμάζων μὲν τὰ καλὰ καὶ χρήσιμα, ἀποδοκιμάζων δὲ καὶ ἐκλίτων τὰ ἐναντία, ἠδύνατο νὰ καταρτίσῃ χρησιμοτάτην ἔκδοσιν. Ἐν ὑποσημειώσει σελ. ια'. παρατηρεῖ: «Τὸ παράδειγμα τοῦ Σεμιτέλου, τοῦ εἰς τὸ κείμενον τῆς Ἀντιγόνης αὐθαιρέτους μεταβολᾶς, κατεσκευασμένος παρὰ τὰ χειρόγραφα πάντα καὶ κατ' εἰκασίας ἀστηρικτους, ἰδίως μὲν ὑπὲρ τὰς 200 (ὅπως παραλίπω τὰς προσθέτους τε καὶ ἐπιπροσθέτους) ξένας δὲ ὑπὲρ τὰς 100 εἰσαγαγόντος, τῶν παρ' ἡμῖν κριτικουμένων εὐτυχῶς οὐδεὶς ἐμμήσατο οὐδὲ, ἐλπίσωμεν, μιμήσεται ποτε» καὶ ὅμως καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ μακαρίτης Σεμιτέλος εἰσήγαγε πολλὰς διορθώσεις ἀδοκίμους («φιλεῖται γὰρ τῶν ἰδίων οὐδὲν οὕτως ὡς δόξα καὶ λόγος ὑπὸ τοῦ τεκόντος»), ἐξ ἄλλου ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι εὐμοιρεῖ καὶ πολλῆς ἐρμηνευτικῆς δεινότητος καὶ ἀκριθείας, ἦν μιμήσεται τις μᾶλλον ἢ μιμήσεται. Δυστυχῶς δὲ ὁ κ. Π. Π. προετίμησε νὰ μιμηθῇ ἄλλον τινὰ πολὺν μὲν ὄντα ἐν τοῖς τύποις τῶν λέξεων καὶ πλειστότατα, κατὰ Π. Π. χωρία ἀντιγράψαντα, οὐδὲν δ' ὡς εἶπεῖν ἐρμηνεύσαντα. Ὅθεν δίκην νῦν τίνει διότι παρεσκεύασεν ἔκδοσιν πλεῖστα μὲν χωρία ἀταλαιπώρως συνειλεγμένα καὶ παραπομπὰς περιέχουσαν, ἐλαχίστην δὲ ἐρμηνείαν δηλοῦσαν τί αὐτὸς ὁ ἐκδότης δύναται καὶ ἐπομένως δύσχρηστον. Πρὸς τί ὁ ἐσμός οὗτος τῶν χωρίων ὁ ἐν ἑκάστῳ σημειώματι δίκην μυιδῶν ἐγκληθῆμενος; Δὲν θὰ ἦτο πολὺ χρησιμώτερον νὰ παραθέσῃ τὰς ἑκάστοτε ἀντιστοίχους δημῶδαις φράσεις, ὥστε νὰ μὴ φαίνεται ὅτι περὶ ἄλλων μὲν ὄρων τοῦ προγράμματος τῆς ζωγραφείου Βιβλιοθήκης λίαν φροντίζει, ἄλλων δὲ ὅλων ἀφροντιστεῖ καὶ ὅτι τὰ μὲν περιττὰ καὶ δευτερεύοντα ἐπιδαφιλεύεται (πρβλ. τὰ περὶ Κλυταιμνήστρας) τὰ δὲ χρησιμώτερα καὶ ἀναγκαιότερα ὅλως παραλείπει: ποῦ εἶνε π.χ. τὰ περὶ Σοφοκλέους, τὰ περὶ τῆς ποιήσεως αὐτοῦ, τὰ περὶ τῆς παραδόσεως τοῦ μύθου τῆς Ἡλέκτρας, ἢ σύγκρισις αὐτῆς πρὸς ἄλλας, ἢ ἐν αὐτῇ κἀθαρίσις, κττ. τηλικαύτη δὲ οὕσα τὸν ὕγκον ἢ ἔκδοσις αὕτη στερεῖται ἐνός τούλαχ. πίνακος, δυναμένου νὰ καθοδηγῇ τὸν ἀναγνώστην εἰς τὸ,

πολυδαίδαλον λαβύρινθον τῶν ἐν τῇ βίβλῳ περιεχομένων. Τὸν Σεμιτέλον ζῶντα, ὡς καὶ τὸν Nauck καὶ ἄλλους, ζῶντας, λίαν ἐτίμα καὶ περιεῖπε καὶ ἐξύμνει, ὁ Π. Π. ἀποθανόντος δὲ κρίνει ὡς ὁ Ἡράκλειτος τοὺς νεκρούς. Νῦν ἄλλοι θεοὶ βασιλεύουσιν τούτους ὀφείλει τις νὰ θεραπεύῃ καὶ γεραίρῃ: δῶροι γὰρ καὶ λόγοις θωπευτικοῖς καὶ θεοῖς πείθονται, ἴδε π.χ. σελ. τπθ' καλλ. ὅσα γράφει περὶ Wilamowitz, ὡς καὶ σικ'.

Εἰς ἡμᾶς δὲ φαίνεται περιέργον, ὅτι πλεῖστον λόγον ποιούμενος περὶ ἐρμηνείας (ἴδε π.χ. σελ. ιε) ἤκιστα ἐφαρμόζει ὅσα λέγει ἄλλως ὀρθότητα, ἐκτὸς ἂν ὑποθέσωμεν, ὅτι τὰ ὀρθότατα ταῦτα παρ' ἄλλων λαβῶν (ἴδε π.χ. Δημ. Βερναρδάκη ἔκδοσιν Φοινισσῶν) λέγει μόνον κόσμου χάριν καὶ ἐπιδεικτικῶς, οὐδὲν τούτων προαισθόμενος οὐδὲ φρονήσας αὐτός. Ἀληθῶς δὲ ὀλίγιστα εἶνε τὰ χωρία ἐκεῖνα, ἃ καὶ ἠρμηνεύσεν αὐτός, ἢ δὲ ταῦτα διερμηνεύουσα γλῶσσα εἶνε τοιαύτη ὥστε, μὴ τὰς Μούσας, πολλάκις πρέπει νὰ ἀναγνώσῃ τις αὐτὰ ἵνα κατανοήσῃ. Ἐν σελ. 118 ἀναγκασθεὶς νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ ὑπ' εὐφῆμου βοῆς, ὅπερ καὶ ἀφῆκεν ἀνεξήγητον, ἀναφέρει πολλὰ πρὸγ., ἐξ ὧν οὐδὲν ἐξήγησε, πλὴν ἐνός, οὐ τὴν ἐρμηνείαν παρέλαβεν, ἀποσιωπήσας τὴν πηγὴν, ἐκ τοῦ Λεξικοῦ τοῦ Πανταζίδου (πρβ. καὶ «κολλητὰ» σελ. 441.) Οἱ κτρά δὲ εἶνε ἡ ἐρμηνεία τῆς τοιαύτης χρήσεως τῆς ὑπό. Ὅμοιος πλήρης συγχύσεως εἶνε καὶ τὰ περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν ἐν στ. 85 λεγόμενα. Ὁ λόγος του, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν ἐκτὸς τῶν ρητορικῶν σχημάτων καὶ τῶν ἄλλων, ἃ ἀνωτέρω ἐνημενεύσαμεν, βρῖθει τοσοῦτων ἔμποδιων, ὥστε ὁ δρόμος ὃν ἔχει νὰ διατρέξῃ ὁ ἀναγνώστης εἶνε τι πλεον ἢ δρόμος μετ' ἔμποδιων. Ἡ γλῶσσα εἶνε ἐν γένει ἀρχαίσιζουσα, ἐναχού μάλιστα χρῆζει σχολίων ἵνα κατανοηθῇ. Καὶ μετοχὰς καὶ ἀπαρέμφατα καὶ εὐκτικὰς μεταχειρίζεται ὁ ἐκδότης οὐκ ὀλίγας. Ἐκεῖνο τὸ χυδαῖον «νὰ», τὸ καταρρυπαίνον τὸν ἑλληνα λόγον, σπανιώτατα παραλαμβάνει ὁ ἐκδότης. Δὲν κρίνω ἄσκοπον νὰ παραθέσω ἐνταῦθα μίαν περικοπὴν ἐκ τῶν τοῦ Π. Π., ἵνα καὶ μόνος ὁ ἀναγνώστης κρίνῃ οἴκοθεν καὶ τὰ ἐνταῦθα λεγόμενα καὶ τὰ ὑπ' αὐταῦ γραφόμενα. πρβλ. π.χ. σελ. 332: «ὁ χορὸς αὐτὸς αἰτιολογεῖ αὐτὴν (τὴν ἐρώτησιν) ἄλλως (314): θέλει ἵνα, ἐὰν ὁ Αἴγ. μὴ ἦ πλησίον, ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ Ὁρέστου, ὀφείλει ἄρα ἵνα ὡς ἐπικίνδυνον ὑπολαμβάνῃ τοῦτο. Ὅτι ἡ ἐρώτησις αὕτη σκοπεῖ, ἐξηγοῦνται τὰ σχόλια μόνον κατὰ τὸ ἤμισυ, ὅταν νομίζωσιν (:) ὅτι ἐνθάδε γίνεται μόνον ἐπὶ τῷδε, ὅπως εὐκόλον ποιήσῃ τὴν τῆς Ἡλέκτρας ἀναπόκρισιν «ὁ Αἴγισθος ἐπορεύθη εἰς τὴν χώραν» [ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲν τῶν τριῶν

σχολίων οὔτε νομίζει οὔτε λέγει]. Τοῦτο τυγχάνει ὀλίγου ὃν τι ὅπερ ὁ θεατῆς ὄφειλε νὰ γινώσκῃ, τοῦτο εἶνε οὐ μόνον τι χρησίμον ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, [ἀλλὰ περὶ θεατοῦ καὶ τῆς αὐτῆς ἀνάγκης τοῦ γινώσκῃ τὴν τοῦ Αἴγ. ἔξοδον οὐδὲν σχόλιον λέγει τι, τὸ δὲ εἰς 312 παρατηρεῖ «τὸ δὲ εἰργεσθαι ἐξόδου πρὸς (Αἴγισθου) τὴν μείρακα περιπαθῆς μὲν, χρήσιμον δὲ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν», ὁ δὲ ἐν αὐτῇ περὶ τῆς τοῦ Σοφ. δαιμονίας οικονομίας (τῆς ἐν τῷ ἀπειναῖ τὸν Αἴγισθον) λόγος ἀναφέρεται εἰς ἄλλα τῆς τραγωδίας, πολλῶ σπουδαιότερα, πράγματα, οὐχὶ εἰς τὸ διὰ τῆς ἐρωτήσεως τοῦ χοροῦ εὐκόλον γίνεσθαι τῆς Ἡλέκτρας τὴν ἀπόκρισιν]»

Περὶ ὧν παρατηρήτεον ὅτι ὁ Kaibel προσέθηκε τὸ «ἀναγκαῖον» οἴκοθεν, οἷον συμπληρῶν τὸ σχόλιον, ὁ δὲ κύρ. Π. Π. προσποιούμενος ἄγνοιαν ἐπιλαμβάνεται τῆς εὐκαιρίας; ἵνα παραθέσῃ καὶ ἐνταῦθα (ὅπως καὶ ἐν σελίδι πθ') τὸ σχόλιον, ὅπως ἐπιδείξῃ κυρίως τὴν διόρθωσιν αὐτοῦ πρὸς Αἴγισθου, ἦν ὅλως ἀπίθανον, διότι πῶς ἐξεργήσῃ τὸ Αἴγισθου καὶ διατὶ πρὸς Αἴγισθου καὶ ὄχι ὑπ' Αἴγισθου; Ἄλλὰ προκειμένου περὶ τοῦ νὰ τολμῶ νὰ ἐρωτήσω εὐλαβῶς τὸν κύριον Π. Π. δικτί, ἐνῶ ἐν τῇ ἀνωτέρῳ περικοπῇ ἔγραψε κατ' ἀρχὰς θέλει ἵνα καὶ ὀφείλει ἵνα, διατὶ κατωτέρω γράφει ὀφείλει νὰ γινώσκῃ; Ἐπίσης κατωτέρω γράφει ἠδύνατο ἵνα καὶ δύναται ἵνα, μετ' ὀλίγους δὲ στίχους ἐπιφέρει ἠδύνατο νὰ ἔρχονται; Τί τρέχει; Ἡ ποικιλία αὕτη τοῦ λόγου δὲν ἔμποδίζει ἄρα γε εἶνα εἰσερχόμεθα πλησίον εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀρχαίας γλώσσης; Ἐπίσης ἐν ὑποσημ. σελ. ρνθ' γράφει: «δέον ἵνα τὸ τοῦ σχολίου μέρος ἀναφερῆται εἰς τὸ τῆς Ἡλέκτρας 827» ἐνταῦθα τὸ μὲν δέον, ἢ μετοχῇ, λαμβάνεται ἀντὶ τοῦ δεῖ, τοῦτο δὲ συντάσσόμενον πρὸς ἀπαρέμφατον συντάσσεται ἐνταῦθα πρὸς τὸ ἵνα καὶ ὑποτακτικῆν. Ταῦτα βεβχίως οὔτε παλαιὰ ἑλληνικά εἶνε οὔτε μεσαιωνικά, οὔτε νεώτερα, οὔτε μακαρονικά.

Γλωσσικὰ σφάλματα ὑπάρχουσι ποικίλα καὶ πολυειδῆ, καὶ διὰ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα, ὥστε καὶ ἐγὼ δὲν ἠξέυρω πῶς νὰ τὰ κατατάξω. Συνήθως ὁ ἐκδότης ἐπιτηθεύει λέξιν καὶ φράσιν ἄσυνήθη καὶ σπανίαν. Μετὰ πολλοῦ δὲ ζήλου ἐπιδιώκει τὰ ἐξεζητημένα καὶ ἐπιτετηδευμένα καὶ πομπώδη, Ἀναφέρω τινὰ πρὸγ. Εἶδομεν ὅτι ἐν στ. 1086 ὁ ἐκδότης συντάσσει, πλημμυλῶς, τὸ καθοπλίζω πρὸς διπλὴν αἰτίαν. Ἐν ᾧ δὲ ἡ σύνταξις αὕτη δὲν εὐρίσκεται ἀλλαχοῦ, ὁ ἐκδότης ὅμως, πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἰδίας γνώμης καὶ προπαρασκευῆν τοῦ ἀναγνώστου, αὐτὸς κατασκευάζει τοιαύτην σύνταξιν πρβ. σελ.

σκε', ρπς' και μάλιστα ξη': «Κατ' ἐμὲ ὁ Σοφοκλῆς τὸν χορὸν αὐτοῦ ὥπλισεν ἀρίστον τι προσίσθημα ἐπικειμένης τῶν πραγμάτων σπουδαίας μεταβολῆς». Ὁ νοῶν νοεῖτω. Ἐν σελ. ρπβ' γράφει: «τὰ 984—985 μωιτεύουσι, τὸν τῆς ῥήσεως ἐπίλογον 986—989». Τί σημαίνει ἐνταῦθα τὸ μωιτεύουσι, και διὰ τί ἢ πρὸς αἰτιατ. σύνταξις, μόνος ὁ ἐκδότης δύναται νὰ φανερώσῃ. Τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ἄρθρου ὡς τὸ τὸ, τοῦ τοῦ, τῆς τῆς κττ' οἱ μὲν ἀρχαιότεροι ἀπέφευγον, ὁ δ' Ἀριστοτέλης και οἱ μετ' αὐτὸν ἐνιαχοῦ μεταχειρίζονται. Ἄν τις συλλέξῃ πάντα πάντων τὰ πρὸγ. τῆς ἐπανάληψως ταύτης, ἀμφιβάλλω ἂν εἶνε περισσότερα και ἀπδέστερα, ὡν δύναται τις νὰ εὔρη παρὰ Π. Π., ἐπιτηδεύοντι τὴν χρῆσιν ταύτην. Ἄναφέρω τινά: «ἐπεκούρησε τὸ τὸ τέρμα δηλοῦν ῥῆμα ἐξῆλθες» σελ. 266. «πρὸ τῆς τῆς Κλυτ. προσευχῆς» σελ. μα'. «τῆς τῆς Κλυταιμ. ὁμολογίας» ριγ'. ριβ'. σελ. 270 «τῆς ἀρχῆς τῆς τῆς τραγωδίας διδασκαλίας» με'. τοῦ τοῦ Ἀγαμέμ. φόνου» ξη'. ιδ'. ρζ' (δῖς). σπζ'. τκγ'. ριδ'. ρκι'. και σελ. 42. 136. 385 και ἄλλ. «τῶν τῶν χειρογράφων γραφῶν» σση'. τμθ'. σελ. 356 κτλ. κτλ. Νῦν ἐρωτᾶται πῶς και πόθεν προεἴλετο ὁ Π. Π. τὴν ἀηδῆ ταύτην χρῆσιν; Μῆπως διὰ τῆς ἐπανάληψως ταύτης ἐξῆλθωσιν τὸ Σοφοκλείου: «αυφλὸς τὰ τ' ὄτα τὸν τε νοῦν» κτλ. ἢ μῆπως χάριν ἐπιδείξεως ἢ διαφημίσεως τῆς Κλυταιμνήστρας ἐσοφίσθη και τοῦτο, ἵνα ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου εἰς τὴν Κλυταιμ(ν)ῆστραν; Σημειωτέον δὲ ὅτι, χάριν καινοτροπίας και καινοτομίας (;), μεταχειρίζεται πολλαχοῦ και διπλῆν στιξίν' ἴδε π. χ. σελ. ρς'. ριά. σε'. σι'. Πολλαχοῦ δὲ και λέξεις μεταχειρίζεται σπανιωτέρας ἢ και ὄλως νεοτεκτους, ὡς και συντάξεις και φράσεις ἀσυνήθεις, οἷον ὑποκολάζω και ὑποκολασμὸς ριε'. οα' και συχν., ἐν ᾧ θὰ ἤρρει τὸ ἀπλοῦν, τὸ σύνθετον εἶνε τοῦ Π. Π. «ἀποστρογγύλλων τὸν διάλογον» σκβ'. ἐπικλινάμενος ρμβ'. καίτισέδου οη'. διακατεῖληπται: Πρὸς τί τὰ νέα ταῦτα σύνθετα; «διὰ λόγον ψευδοθητοῦντας (σελ. 14): λόγῳ μᾶτῃν θῆσκοντας (στ. 63)», ἐξ ὧν ὅχι ὁ στ. τοῦ Σοφ. χρῆζει ἐρμηνείας, ἀλλ' ἢ νέα λέξεις τοῦ Π. Π. ψευδοθητοῦντας. Ὁμοίως αὐτῶ ἀνήκει και τὸ «ἀνυποψία» σελ. σια'. — Δουνήθη εἶνε και τὰ ἐξῆς: «τολμαῖ τὰς σπουδάς» σελ. 55. πρβ. σελ. 132: «αὐτοῦ δὲν ἀναίρει τὴν τμησιν οὐδὲ ἀναγκάζει τὴν ἐπιρρηματικὴν τοῦ ἐν δὲ ἐκδοχῆν». Και παθητ. «ἀναγκάζεται δ' ὁμοῦ τὸν τοιοῦτον περιφρονητικὸν τόνον» ριε'. Ὁ νοῶν νοεῖτω «ἢ σπουδῆ αὐτῆ...εἶναι σπουδῆ αἰσχροῦς ἔργους» ρι'. «χάριν τῆς ἠθικῆς

ἀγωνιστικῆς» ρια'. κάκ...πέλει» κατὰ τὴν ἐνοιαν νομίζω τῆς κινήσεως και ἐξαρτήσεως, ἐκ τούτων μοι ἐξαοτάται, ὡς νῦν γαλλίζοντες λέγομεν» σελ. 53. Ἐγὼ οὐδέποτε ἤκουσα τὴν φράσιν ταύτην, ἠδύνατο δὲ ὁ Π. Π., ἂν ἠδύνατο, νὰ μεταχειρισθῆ ἄλλην Ἑλληνίζουσαν, ἵνα ἐρμηνεύσῃ τὸ Σοφοκλείου (σελ. 264) ἐκ τῶν δὲ μοι πέλει. Ἄλλ' ἂν δὲν ἀπατώμαι, ὁμοιον εἶνε τὸ ἐν σελ. 306 «μὴ λησμόνει αὐτοῖς τεῦ πράγματος» ὅπερ ὁμολογεῖ ὁ Π. Π. ὅτι αὐτὸς κατεσκεύασε κατὰ τὸ συγγνωαί τινί τι. Δύστηνος Ἑλληνικὴ γλῶσσα! Ἄλλὰ και ἄλλαι πλεῖστοι φράσεις διεγείρουσι τὴν περιεργίαν και ἐκπληξιν τοῦ ἀναγνώστου π. χ. «ἐνταῦθα οφείλει (Ὁρέστης) νὰ δηλώσῃ τίνος ἕνεκα οὗτος διακατεῖληπται οἴκτω» ὅπως ἄλλοι πρὸς τὴν Ἠλέκτραν ἔχουσι, τοῦτο αὐτῶ ἐν οὐδενός (!) ἐστι λόγῳ». Διακατεῖληπται οἴκτω!! Νεότεκτον τὸ διακατεῖληπται (ἴδε σελ. τλ'). Ἄν ἤκουσες ποτὲ τὴν λέξιν, ἀναγνώστα, τὴν ἤκουσα και ἐγώ. Πρβ. σελ. 505: «τὰ 1342 εἶνε πλατυροῦμονα» σελ. 15: «τὸ πρᾶγμα φρίνονται παρατηρήσαντες οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας». Οὐδὲν παρέλιπεν, ἀναγνώστα, ἀλλ' ὑπονοεῖ ἐξῶθεν «γραμματικοί.» Ὁμοίως ἐν σελ. 448: «οἱ τοῦ Στεφάνου Θεσαυροῦ» Ἐννόει, ἀναγνώστα, τοὺς ἐκδότας τοῦ Θεσαυροῦ, ἢ ὡς ἂν κατὰ Π. Π. εἴποι τις: «τοὺς τοῦ τοῦ Στεφάνου Θεσαυροῦ». Ὁμοίως ἴδε ἐν σελ. 378 και ἐν σελ. τική. Ἐν σελ. μή: «προδεικνύει διὰ τῆς δεξιᾶς πρῶτον τὰ γενικώτατα..., εἶτα τὰ μερικώτερα». Ἐν δὲ σελ. σμδ': «τὸ ρητὸν ὁ Κηφ. ἀπεκέρυξεν ὡς πονηρῶς εἰρημένον..., ὡς περ αἰῶσιν ἔπειτα πολλοῖς ὁ S. ὡς ἀνήθικον» τὸ αἰῶσιν ἔπειτα πολλοῖς ἐρρήθη κατὰ τὸ ἐφεπόμενον «Πολλῶ ὕστερον χρόνῳ». Τὸν στ. 780 «ὡστ' οὔτε νυκτὸς ὕπνον οὔτ' ἐξ ἡμέρας ἐμὲ στεγάζειν ἠδύν» μεταφράζει ὁ Π. Π. (κατὰ Hartung) ὡδε: «οὕτως ὡστε ἐμὲ οὐδεμιᾶς ἡμέρας και νυκτὸς ὁ ὕπνος γλυκὺς και κεχαρισμένος περιέκλειεν» Ἀληθῶς sehr hart! (ἴδ. σελ. 471). Ἐν δὲ σελ. 421 τὸν στ. 798 «Εἰ τῆνδ' ἔπαυσας τῆς πολυγλώσσου βοῆς» ὡδε: «εἰ δὴ παρὰ τῆ γυναικὶ ταύτῃ τέλος τι ἐποίησας τῆ χιλιολγῶσσω βοῆ». Ὁ τελευταῖος στ. τοῦ δράματος εἶνε: «τῆ νῦν ὁρμῆ τελεωθῆν». Περὶ τούτου γράφει: «τῆ ἰδέα ταύτῃ ἐπιφέρεται Ἡ τελικωιάτη! Ἐν σελ. 57 πραγματευόμενος περὶ τῆς ἀγαμεμνονείου δαιτὸς ἔγραψεν: «ἢ δὲ ἢ δαῖς ἀληθῶς τότε ἔλαβε τὸ ὄνομα Ἀγαμέμνονος, ἢ Ἀγαμεμνονέιος

ὑπὸ τοῦ λαοῦ, πλασθῆν, ἢ και ὁ Σοφ. αὐτὸς ἐποίησε τὴν Ἠλ. αἰνιττομένην εἰς τὸ ἔπειτα παρομιῶδες καταστὰν ἐπώνυμον». Ὁ ἐκδότης ἤθελε νὰ εἴπῃ ὅτι: ἐν ἐκ τῶν δύο συνέβη, ἢ ἢ δαῖς τότε ἔλαβε τὸ ὄνομα ... Ἀγαμεμνονέιος ἢ και ὁ Σοφ. αὐτὸς ἐποίησε τὴν Ἠλ. κτλ. Ἄλλ' εἰσαγαγὼν τὴν πρῶτην πρότασιν διὰ τοῦ «ἢ δὲ ἢ δαῖς» κατέστησε τὸν λόγον ὄλως ἀδιανόητον. Τοιαῦτα πρὸγ. εἶνε πάμπολλα. Ἄλλὰ ποῦ καιρὸς και τόπος, ἵν' ἀλιεύῃ τις τὰ τοιαῦτα; Οὐχ ἤττον πρβ. σελ. ριδ': «ἢ ἀνάπτυξις τῆς τε ὄλης ἰδέας και τοῦ τοῦ Αἰγίσθου ἐπιθέτου κακοῦ κακῆ εἶνε και ἢ μήτηρ 1289» «εἰς ὕψος ἰδέας νῦν ἐξηρημένος» (ὁ χορὸς) ρζ! «Ἡ Ἠλέκτρα...καθίστησι τὸ τοῦ νόμου ἐπακολούθημα κατὰ γενικὸν τρόπον» ρζ'. Πάντα ταῦτα ὁ νοῶν νοεῖτω Λίαν δὲ συγκινητικὸν εἶνε τὸ ἐν σελ. ρζγ'. ὅπου ἐξηγεῖ τί ἐννοεῖ ἢ διόρθωσις τοῦ χειμῶνι, ἢν ἐπεισήγαγεν εἰς τὸ κείμενον (ἴδε ἀνωτ. τὰ περὶ τοῦ στ. 850 κέ): «τῆς λέξεως χειμῶνι τὸ δριμύ ἦθος κάλλιον ἐννοεῖς προσενημούμενος ὅτι χειμῶνα αὐτῆς ἢ κόρη προσφέρεται ἐν τῶ ἔαρι οὐ ἢ τε φύσις και οἱ λοιποὶ πάντες ἀπολαύουσιν ἀνθρωποι». Κρίμα ὅτι ὁ ἀναγνώστης δυσκόλως ἐννοεῖ τὰ τοιαῦτα. Χάριν δὲ σφηνείας πρβ. σελ. 63 τὸ εἰς στ. 314—315 ἐρμηνευμα τὸδε: «Ἡ δυνατικὴ πρότασις ἔχει τὸ εἶπερ—ἔχει οὐ κατ' αὐστηρὰν σύνταξιν (δὲν κεῖται τὸ ἔχει), ἀλλὰ κατ' ἐννοιαν ὑπόθεσιν (!). ἐπανειλημμένην ταύτην ἐξ αὐτοῦ τοῦ δᾶν». Ἄν ἐννόησες, σὺ ἀναγνώστα, ἐννόησας και ἐγώ. Ὁμοίως ἀσφῆ εἶνε και τὰ ἐν σελ. 68: «οὐ... ἔφως: χάριν τῆς αἰτιολογίας τοῦ οὔσαν πατρὸς ἄμα και τῆς προσελκύσεως (365—367)». Πρβ. και σελ. 136: «προβάλλων: μετὰ τῶν ὑποκειμ. παράθεσις εἰς τὸ ἡλαυνέην.» Τί σημαίνουν ταῦτα;

Πολλαχοῦ ἢ φράσις αὐτοῦ εἶνε ξενίζουσα. Ἐν σελ. τλέ'. μεταχειρίζεται ἐπανειλημμένως τὸ ἀμφιλογία ἐπὶ τῆς ἐννοίας: διπλῆ ἐννοια (ὁμοίως κάλλ. πρβ. π.χ. σελ. 251 κέ), Ἡ λέξις αὐτῆ ὡς Ἑλληνικὴ δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν ἐνοιαν. Πρέπει λοιπὸν νὰ καταχωρισθῆ εἰς τὸ νέον Λεξικόν. Ἡ ρίζα και πηγὴ αὐτῆς εὔρηται ἐν τῇ Ἑλληνογαλλικῇ: amphibologie. Ἐν σελ. ριέ γράφει: «κατήγορος και κατηγοροῦ-

μενος ἴστανται ἐπὶ διαφορῶν ἐδάφους τῶν πραγμάτων». Ἐν σελ. 284 γράφει: «ἐν ἐπεκτεινούσῃ μιμήσει τοῦ Ὀμήρου μεταφράζων τὸ Γερμανικόν: in erweiternden Nachahmung Homers Ἐν σελ. σιη' γράφει: «κατὰ τὸν Wecklein τὸ Σοφοκλείου ρίπτει παράβλεμμα ἐπὶ τὰς Χοηφόρους τοῦ Αἰσχύλου. Ὁλη ἢ φράσις εἶνε γερμανίζουσα: die Stelle eines Seitenblick auf die Choephores des Aeschylus. Ἐκ τοῦ ὅτι τὸ παράβλεμμα ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκου. δὲν ἔπειτα ὅτι ὄλη ἢ φράσις εἶνε Ἑλληνικὴ. Πρβ. ὑποσημ. 28: «ἐν τῶ ὑπὸ τῆς λατρείας τῆς Ἀρτέμιδος διαπεπνευσμένῳ Ἰππολύτῳ». Ἀφόρητος γερμανισμὸς εἶνε τὸ ἐν σελ. 344 «τὸ ἀπλοῦν τρώγειν», τὰ ἐν σελ. 290 (ὁ γέρων) «δὲν δύναται νὰ προσνείμῃ τοὺς λόγους τούτους τῶ θεῶ αὐτῶ ἐν τῶ στόματι», τὰ ἐν σελ. 424 «πάντα τὰ ῥήματα τοῦ πάθους εὐχαρίστως ἔχουσι παρ' ἑαυτοῖς τὸ πρὸς τι» κτλ.

Ἄλλὰ τύποι ἐσφαλμένοι και ἀνορθογραφίαι και ἀσυνταξίαι δὲν ἐλλείπουσιν. Ἐν σελ. ξστ' σκστ' σμβ' 23, 239 (ὅπου και Ἐρινύες ἐκ Σοφ. Ἄντ. 1073. Ἡ δὲ τελευταῖα σελίς, ἐν ἢ ἐπαναλαμβάνεται τὸ «καὶ Ἐρινύς» εἶνε ἢ 510) και πκνταχοῦ γράφει Ἐρινύς ὡς ὄνομα. πληθυντικὴν ἀλλ' ἢ ὄνομα. πληθ. τοῦ Ἐρινύς εἶνε Ἐρινύες και δι' ἐνός ν. Ἐν σελ. οή γράφει μετρωρίσθησαν ἐν σελ. οά (κάλλ.) προφωμιάσατο, ὡς ἐν σελ. οβ' προφωμιασμένον. Παθητ. δὲ και ὁ ἐνεστώτως προφωμιαζόμενα ἐν σελ. ρδ', ὁμοίως παθ. «τῶ θυμῶ χαριζόμενας χάριτας» ηγ'. Ἐν σελ. σπθ' ἀθλιωτάτων, ἐν σελ. 9 ἔριννα κτλ. Ἐν δὲ σελ. ριδ' γράφει: ποῦ και που, φρονῶν ὅτι τὸ ποῦ=πού. Ἐν σελ. 216 και σιγ' κάλλ. γράφει σεωσασμένον ἄνευ τοῦ ὑπογεγραμμένου ι, ἐν ᾧ τὸ σφζω γράφει ὀρθῶς. Πόθεν ἢ διακρίσις αὐτῆ; Ἐκ τοῦ ὅτι πρῶτος ἐγὼ ἐδίδαξα, ὅτι ὁ πρ. σεσφασμαι, γινόμενος ἀναντιρρήτως ἐκ τοῦ σφζω, χρῆζει τοῦ ὑπογεγρ. ι, ὡς τοῦναντίον τὸ εὐάθη (ὁ ὁ Π. Π. ἐν τοῖς Σχολίοις ἔγραφε σταθερῶς δι' ὑπογ. ιῶτα) δὲν χρῆζει, διότι δὲν γίνεται ἐκ τοῦ σφζω. Ἐν σελ. ροζ'. «ὕ τις ἐκεῖνος και θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι μόνον ὁ ἄγγελος». Τὸ «τις» ἐκεῖνο ἂν μὲν εἶνε, κατὰ τὸν Π. Π., ἐγκλιτικόν, πρέπει νὰ ἐγκλινῆται, ἂν δὲ δὲν εἶναι, πρέπει νὰ τανίζηται. Πῶς λοι-

πόν γραπτέον ; 'Εν τῷ εἰς στ. 1060 σχολίῳ ἐξακολουθεῖ νὰ γράφῃ βλασιῶσιν, μόνον καὶ μόνον διότι ὁ κωδὶξ οὕτω γράφει. 'Αλλ' αὐτὸς οὗτος ὁ κωδ. γράφει καὶ προπαθῆ ἀντὶ τοῦ προπάθη καὶ πολλά ἄλλα τέρατα καὶ σημεῖα. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Π. Π. παρατηρεῖ ὅτι καὶ ἐν τῷ στ. τοῦ Σοφ. πάντα τὰ χ)φα παρέχουσι βλασιῶσιν. 'Αλλὰ διατί ὅμως δὲν γράφει καὶ ἐν τῷ στ. βλασιῶσιν ; Περιέργων μοι ἐφάνη καὶ τὸ Σοφοκλ. μαστιξὶ ἐν σελ. λγ' (ὑποσημ.), ὅπερ πλημμελῶς ἐπλασε παρὰ τοὺς κανόνους τῆς 'Ελλ. συνθέσεως. 'Εν σελ. σοδ' γράφει ἀντιγράψας, δεόν ἀντιγράψαι, ἢ ὅτι ἀντέγραψε. 'Εν σελ. υἰ4 γράφει «τῆς μετὰ τοῦ μιάστορος συνουσίας», δεόν «τῆς πρὸς τὸν μιάστορα συν.» ἢ : «τῆς τῷ μιάστορι συνουσίας». Καὶ αὐτὸ τὸ ἀπλούστερον ; «τῆς μετὰ τὸν μιάστορα συν.» εἶνε 'Ελληνικώτερον. 'Εν σελ. σκά : «'Ισως ἀν ἀντίειπη τις». 'Εν τῇ φράσει ταύτῃ κατὰ μὲν τὴν καθαρεύουσαν, ἣν γράφομεν, ὁ ἀν εἶνε ὑποθετικὸς, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ συγγραφέως ὁ ἀν εἶνε δυνητικὸς. Διατί δὲν ἔγραψεν ὁ ἐκδότης «'Ισως ἀν ἀντίειποι τις» (καὶ ἀλλ. ὁμοίως : «'Ισως ἀν ἐπιφωνήσῃ τις» θ') κατὰ τὴν γνωστὴν χρῆσιν τῆς ἀρχαίας, ἢ : «'Ισως ἀντίειπη τις» κατὰ τὴν νεωτέραν, ἀλλὰ προετίμησε τὴν τὰ πάντα συγγέουσαν Βυζαντινῇ χρῆσιν ; Ταῦτα εἶνε σύγχυσις καὶ χάος. 'Εν σελ. 171 γράφει : «ἀν παραινέσης με (δρῶσαν τλῆσαι, εἴτ' οὖν ἀπλούστερον) δρᾶν», παραπλανηθεὶς ἐκ τοῦ στ. 943, ὅπου ἡ σύνταξις διάφορος. 'Αλλὰ καὶ ἐν τῷ στ. τούτῳ θέλων νὰ ἐξηγήσῃ τὴν σύνταξιν ὑπέπεσαν εἰς τὸ αὐτὸ σφάλμα. Δίαν δὲ κακοζῆλον, ἵνα μὴ τι ἄλλο εἴπω, εἶνε τὸ ἐν σελ. 31 : «'Η εἶνε λόγος ὁ «ἡ ἀηδὼν ὑπὸ τοῦ Διὸς πεμφθεῖσα κτλ.» 'Ἰν δὲ σελ. σλά : «ἡδύνατό τις ν' ἀντιτάξῃ, ὅτι δὲν εἶπε μὲν οὐδὲν ὁ 'Ορέστης» δὲν—οὐδὲν! 'Αλλὰ τί πρῶτον καὶ τί ὕστερον.

Δυστυχῶς ὁ ἐκδότης ἀγνωστὴν τὴν σημασίαν πολλῶν λέξεων μετκλαμβάνει αὐτάς ἐπὶ ἄλλης ἐννοίας· οὕτω δὲ προέρχονται νοήματα ἄλλοπρόσκαλλα. 'Εν σελ. στβ' ὁμιλῶν περὶ τῆς Εὐριπιδείου 'Ηλέκτρας γράφει : «Παρ' Εὐριπίδῃ 'Ηλ. 550—581 τῆς ἀναγνωρίσεως ἀρχὴ γίνεται ὑπὸ τοῦ πρέαβως». 'Αλλὰ τὸ πρέαβως σημ. ἀπεσταλμένου, ὅχι : πρεσβύτου, γέροντος.

Εἰς σελ. ρξθ' «περιέρρανε (ὁ 'Ορέστης) τὰ ἀνθη τοῦ ἔαρος πάντα». 'Αλλὰ τὸ «περιέρρανω» ἀρχαῖον ῥῆμα ὃν σημαίνει : περιεραρντίζω» ὅπερ δὲν ἐννοεῖ ἐνταῦθα ὁ ἐκδότης, ἀλλ' ὅτι : ἐσκόρπισεν ἐπάνω εἰς τὸν τάφον πάντα τὰ ἀνθη τοῦ ἔαρος. Τοῦτο δ' ὅμως τὸ νόημα ἐκφράζει ἡ δημώδης διὰ τοῦ ἀπλοῦ ραίνω : «τὸν ἔρραχν με ἀνθη, ὅχι διὰ τοῦ συνθέτου, ὅπερ τῆς παλαιᾶς ὄν, ὠφειλε νὰ ἔχη τὴν τε ἔννοιαν καὶ τὴν σύνταξιν αὐτῆς. 'Εν σελ. ρνα' γράφει : «ἡ ἀστραπὴ ἡδύνει τὰ ὄμματα ἡμῶν ἐπὶ βραχύ, ὅπως ἐπειτα δεινῶς καταπλήξῃ αὐτὰ ὁ ἐν τῷ ἐπισκοπισθέντι αἰθέρι ἄγχιος τῶν στοιχείων συναγωνισμός». Τὸ «συναγωνισμός» ἐνταῦθα, κατὰ τὸν συγγραφέα δηλοῖ τὸ συνηθέστερον λεγόμενον : «ἀνταγωνισμός» ἢ «διαγωνισμός». 'Αλλὰ κατὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἡ ἔννοια τοῦ «συναγωνισμός» εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὸ συναγωνίζομαι = ἀγωνίζομαι σύν τινι, βοηθῶν αὐτῷ καὶ ἐπικουρῶν. Παραπέμπω τὸν κ. Π. Π. εἰς τὰς «γλωσσικὰς παρατηρήσεις» τοῦ Κ. Κόντου, ὅστις ἔγραψε τρεῖς ὁλοκλήρεις σελίδας (417—420) περὶ τοῦ συναγωνισμός, ἀποδεικνύων ἐκ τῶν λεξικῶν τὴν ἄτοπον χρῆσιν, ἣν ποιεῖται ὁ κ. Π. Π. — 'Εν σελ. ρξ' γράφει : «ὁ χορὸς μὴ ἀποκαρτερῶν δοξάζει ὅτι καὶ ἐκ τοῦ τάφου . . . δύναται ν' ἀναδοθῇ δύναμις πρὸς σωτηρίαν». Ὁμοίως ρξβ' : «ὁ χορὸς πάλιν οὐδαμῶς ἀποκαρτερεῖ». 'Αλλὰ τὸ ἀποκαρτερῶν κατὰ τὰ Λεξικά τῆς ἀρχαίας γλώσσης δηλοῖ : 'Αποθνήσκω ἐκουσίως δι' ἀσιτίας». Τοιοῦτόν τι λοιπὸν δηλοῦται ἐνταῦθα ;

Ταῦτα πάντα εἶνε μικρά τινα καὶ πως συγγνωστά. Τίς ἐπὶ τέλους δὲν ἔχει σφάλματα ; 'Αλλὰ est modus in rebus. Σπουδαιότερά μοι φαίνονται καὶ δὴ ἀσύγνωστα τὰ ἐφεξῆς, ἅτινα συχνάκις ἐπαναλαμβάνονται. δεικνύουσιν, ὅτι ὁ ἐκδότης διατελεῖ ὢν ἐν μακαρίᾳ ἀγνοίᾳ τῆς συνθέσεως τῶν προτάσεων : «Αἱ δὲ ἀνασκευαὶ αὐτῶν (προσήκουσι) τῷ Διδύμῳ ἐλέγχοντι τὴν ἄγαν νηφάλιον κρίσιν τοῦ 'Αριστάρχου, ὅς, καὶ περ ἄριστα τὴν ὁμηρικὴν γλωσσικὴν συνήθειαν γινώσκων, οὔτε δ' ὅμως τῶν μυθικῶν πραγμάτων . . . ἐπέδειξεν ἐκυτόν ἱκανῶς ἔμπειρον ὄντα» κτλ. Ὁμοίως ἐν σελ. τ4δ' : «ἐκ τούτων (ὡν δ' ὅμως ἱκανὰ προφανῶς εἶναι . . . γραφικὰ σφάλματα) ὁ Ludwich τεκμαίρεται

ὅτι κτλ.» Ὁμοίως ἐν σελ. 144 : «καὶ ἡ 'Ηλ. ἦτο τῆς ψυχῆς τῆς Κλυταμῆστορας, ἧς δ' ὅμως μητρὸς αἰεὶ ἐξέπιπε τὸ αἷμα». Ὁμοίως σελ. 529 : «'Ο Αἴγισθος ἴσα καὶ τινι νεκρὸν προσεφώνησε τὸν 'Ορέστην, ὅς δ' ὅμως παρίστατο ζῶν». Ὁμοίως σελ. 371 καὶ σελ. 434. 450 κάλλ. Νῦν ἐρωτῶ τὸν κ. Π. Π. ἐν πᾶσι τούτοις τοῖς χωρίοις πῶς ἔχει ἡ σύνταξις ; 'Η ἀνκφορικὴ ἀντωνυμία ἐν πᾶσι τούτοις συνδέει τὰ προηγούμενα πρὸς τὰ ἐπόμενα, τελεῖ τὰ τοῦ συνδέσμου. Τούτων οὕτως ἐχόντων ὁ ἐπακολουθῶν σύνδεσμος δὲ εἰς τί χρησιμεύει ; 'Αλλ' ἴσως δικαιολογούμενος ὁ Π. Π. εἶπη, ὅτι τὸ ἀμάρτημα τοῦτο ὑπάρχει μόνον ἐν ἀναφορικῶς λόγοις. Δυστυχῶς ὑπάρχει καὶ ἄλλως, οἷον ἐν σελ. 457 (ὅτι . . . δ' ὅμως), ἐν ὑποθετικοῖς λόγοις (σελ. ρνα' ρπς' σδ' κάλλ.) 'Ανκφέρω δύο μόνον πρδγ. «τὰ δὲ νήματα τὰ συνδέοντα αὐτὰ καὶ λεπτὰ ἐναχοῦ ὄντα προσπίπτουσι δ' ὅμως εὐκρινῆ» σβ' : δὲ . . . δ' ὅμως. Πρβ. καὶ σελ. ρ7ε' : «τὸ περιπαθὲς εἶναι ὅτι ὁ 'Ορ. καὶ γινώσκων τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ . . . ἀναγκάζεται δ' ὅμως τὸν τοιοῦτον περιφρονητικὸν τόνον καὶ τὴν σκληρὰν αἰτιολογίαν». Καὶ δυστυχῶς μὲν ἀληθεύει ἡ κοινὴ παροιμία : «μ' ὅποιο δάσκαλο καθίσης, τέτοια γράμματα θὰ μάθης»· δυστυχῶς δὲ τὰ μὲν ἄλλα γράμματα, τὰ τυπικὰ κυρίως, εἶνε εὐγνωστα καὶ εὐμαθῆ καὶ εὐθεράπευτα ἐν παντὶ καιρῷ καὶ γρόνῳ, ὅχι δὲ καὶ τὰ συντακτικά, καὶ μάλιστα παρὰ φιλολόγῳ.

Δυστυχῶς ὑπάρχουν καὶ χειρότερα. Ὁ κ. Π. Π. φιληθεῖ συντάξει τινί, ἥμιστα ἑλληνικῆ, καθ' ἣν ἄρθρον πληθυντικὸν συντάσσεται πρὸς πολλὰ τινα ἰνόματα καθ' ἑνικὸν ἐκφερόμενα. Π. χ. ἐν σελ. 245 ἀναγινώσκωμεν «πολύροτον : οὐκ ἀδικως ἐφύλαξαν οἱ Herrmann, Donner, Wolff». Ὁμοίως ἐν σελ. 269 : «οἱ Schneider, Wunder, Dindorf, Wolff» κλ. Ὁμοίως σελ. 99, 132, 273, 302, 306, 315, 434, 459· τλε' καὶ συχνότατα. Οὐχ ἦττον συχνὴ εἶνε ἡ σύνταξις αὕτη καὶ πρὸς γενικὴν, οἷον : «ὑπὸ τῶν Wecklein, Campbell, Beller' mann καὶ Jebb ἐγχεκρίμενη». Ὁμοίως κατ' αἰτιατικὴν : «κατὰ τοὺς Dindorf, Wecklein, Jebb, Müller, Bayfield, θηλ. δὲ κατὰ τοὺς Hartung, Bellermann, Kaibel, Muff, Bassi

ἀρσ. δὲ κατὰ τοὺς Hermann, Wunder, Wolff, Campbell». Τὰ δὲ οὐδέτερα τὰ καὶ τοῖς (καὶ τῶν) προτασσόμενα πολλῶν τινῶν ἐνικῶν ὀνομάτων, οἷον συμπεριλαμβάοντα αὐτὰ, εἶνε δυσἀρίθμητα· ἐν ἐκάστη σελ. εὐρίσκει τις οὐκ ὀλίγα τοιαῦτα πρδγ. τοῦ ἐκδότης ἀσμένως φιληδοῦντος καὶ ἡδίστα ἐνασμενίζοντος τῷ ἄρθρῳ, οὐ φωρᾶται δυστυχῶς ἀγνωστὴν τὴν χρῆσιν. 'Η δὲ χρῆσις, ἣν ποιεῖται ὁ κ. Π. Π. εἶνε ἥμιστα ἑλληνικῆ· οἱ μόνον, παρ' οἷς δύναται τις νὰ ἀνεύρῃ τὴν σολοικίζουσαν ταύτην χρῆσιν εἶνε δημοσιογράφοι τινὲς (ὅχι πάντες), ἀδυνατοῦντες ἕνεκα ἑλλείψεως χρόνου νὰ κτενίζωσι καὶ βοστρυχίζωσι τὰς ἐφημέρους εἰδήσεις. ἄς ἀμιλλῶνται τίς πρῶτος νὰ δημοσιεύσῃ. Μόνον λοιπὸν ἐν ἐφημερίσιν δύναται τις ν' ἀναγνώσῃ τὰς συχνὰς ἐκείνας φράσεις τοῦ Π. Π., ὡς : «οἱ Δημήτριος . . . καὶ 'Ιωάννης . . . καὶ Γεώργιος . . . ἔκκαμιν συνδυασμόν». ἀ' Απελύθησαν οἱ συνταγματάρχης Οἱ Γ., ταγματάρχης Μ. Α., ταγματάρχης Γ. Γ. κτλ.» ἢ : «'Ανάκρισις τῶν Τρύφου καὶ Χάρου». 'Αλλ' ὁ κ. Πέτρος Παπαγεωργίου, ὁ τέως γυμνασιάρχης, ὁ νῦν ἐκδότης τῆς 'Ηλέκτρας, καὶ ὡς τοιοῦτος τὸν μὲν Elmsley ἀλαζονικῶς ὑπερορῶν τὴν δὲ πολυθρήλον αὐτοῦ ἀκρίβειαν μυκτηρίζων (ἴδε ὑποσημ. 101), ἀξίῳ δὲ ν' ἀναμετρήται πρὸς μόνον τὸν περιώνυμον 'Ερμάννον, ἕνα τῶν μεγίστων φιλολόγων (ἴδε π. χ. ὑποσημ. 105), πῶς θὰ δικαιολογηθῆ ; Καὶ καιρὸν εἶχεν ἱκανόν, ἐκδοῦς τὴν προκειμένην 'Ηλέκτραν μετὰ ἐπταετεῖς φροντίδας κτενισμάτων καὶ βοστρυχισμάτων, καὶ ἄνευ τούτου οἴκοθεν ὠφειλε καὶ ἐκπαλαί νὰ εἶνε κάλλιον προπαρεσκευασμένος ἢ ὥστε νὰ ἐπισκωμάζωσιν εἰς τὸν ἴδιον αὐτοῦ λόγον φράσεις τοιαῦται π. χ. «αἱ 'Ηρα καὶ 'Αθηνᾶ καὶ 'Αφροδίτη ἦρισαν περὶ κάλλους». Καὶ ἐπειδὴ τὸ ἀρσενικὸν γένος εἶνε τὸ ἐπικρατέστερον καὶ καθολικώτερον, τίς θὰ ἐμποδίσῃ τοὺς ἀκολουθοῦντας τὰ πρότυπα ὑποδείγματα τοῦ Π. Π. νὰ ἐπεκτείνωσι τὴν χρῆσιν γράφοντες : «Οἱ Ζεὺς, Ποσειδῶν, 'Αρης, 'Αθηνᾶ, 'Ηρα καὶ 'Αφροδίτη μετέσχον τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου». ἢ : «οἱ 'Ηφαιστος, Προμηθεύς, Κράτος, Βίαι, 'Ωκεανίδες, 'Ωκεανὸς, 'Ιὼ, 'Ερμῆς» εἶνε τὰ πρόσωπα τοῦ Προμηθεῶς δεσμώντου τοῦ Αἰσχύλου, ἢ ἄλ-

λως : «τὰ Κράτος, Βία, Ἡρμιστος, Προμηθεύς, Ὀκεανίδες . . . εἶνε τὰ πρόσωπα . . . τοῦ Δισχύλου;»

ΕΠΙΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

Εὐτυχῶς τινὰ τῶν προειρημένων σφαλμάτων, ὡς τὸ Ἐρινῆς, μειτηριόθησαν, προωμισάτο, ἀθλιασιάτων, καὶ τὸ Ἐρινα διωρθώθησαν ἐν τέλει (σελ. 546), εἰ καὶ φοβούμαι, ὅτι ἡ διόρθωσις τινῶν ἐξ αὐτῶν δὲν ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ἐκδότου· διότι δὲν δύναμαι νὰ πείσω ἑμαυτὸν, ὅτι ἐν ᾧ αὐτὸς ἐκάτην μὲν διόρθωσιν τοῦ πολλαχοῦ περιφέρει καὶ ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ ἀναφέρει, δὲν θ' ἀνέφερε καὶ τὰ σφάλματα, ἃ ἐν τῇ ἐκτύπωσιν τῆς βίβλου ἐγένωσκε. Καὶ ἀληθῶς ὅσα σφάλματα ἐγένωσκε ἐν τῷ ἐκτυποῦν τὴν βίβλον, δὲν ἐπερίμενε τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἐκτύπωσης, ἵνα τὰ διορθώσῃ· π.χ. ὅσα γράφει περὶ τοῦ τυπογραφικοῦ σφάλματος ἄγγελε, ἀντὶ τοῦ ἄγγελε, ἐν σελ. νέ. Ἀλλὰ διατί νὰ μὴ γράφῃ καὶ περὶ τοῦ Ἐρινα (σελ. 9) π. χ. ἀντὶ τοῦ Ἐρινα, ὅπερ σφάλμα πολὺ σπουδαιότερον τοῦ ἄγγελε; Τὸ αὐτὸ ρητέον καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων. Διατί λοιπὸν πάντα ταῦτα ἠνείχετο ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη μέχρι καὶ τῶν τελευταίων σελίδων τῆς βίβλου, ἐπερίμενε δὲ τὴν τελευταίαν σελ. 546, ἵνα τὰ διορθώσῃ; Πάντα ταῦτα εἶνε παροράματα ἢ μᾶλλον σφάλματα τοῦ ἐκδότου, καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι αὐτὸς μετὰ ἑπτὰ ἔτη τὰ διόρθωσε. Παροράματα ἢ καὶ τυπογρ. σφάλματα εἶνε ἄλλα, π. χ. τὸ ἡμίσεως ἀντὶ τοῦ ἡμίσεος ὅπερ ὀρθῶς γράφει ἐν σελ. στά, ἄγγελε ἀντὶ τοῦ ἄγγελε, περιφράσει ἀντὶ τοῦ παραφράσει, καὶ ἐν γένει πάντα ὅσα ἄπαξ τοῦλάχιστον ἐν τῇ βίβλῳ γράφονται ὀρθῶς. Ἀλλὰ πῶς θὰ ὀνομασθῶσι παροράματα ἢ τυπογρ. σφάλματα τὸ ἀντιείσεως καὶ τὸ ἀπότεισιν (ἐν σελ. 512,2), ἅτινα ὑπὸ τοῦ ἐκδότου ἐν μὲν τῇ βίβλῳ ἐκανονίσθησαν ἐπὶ τὸ ἐπιδεικτικώτερον κατὰ τὸ τείσω ἔτεισα κ. τ. τ. ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ τῶν παρο-

ραμάτων τῷ ἐν τέλει ἀπληθευρώθησαν τοῦ κανόνοσ τούτου.

Πῶς θὰ ὀνομασθῶσι παροράματα ἢ τοῦ τυπογράφου σφάλματα τὸ προωμισάτο, τὸ προωμισασμένον, τὸ μειτηριόθησαν, τὸ Ἐρινῆς, ὅπερ ὡς ὀνομ. πληθυντικὴ τοῦλάχιστον εἰκοσάκις ἐπαναλαμβάνεται πανταχοῦ τῆς βίβλου, χωρὶς μηδὲ ἅπαξ νὰ ὑπάρχῃ ὁ ὀρθὸς τύπος Ἐρινῆς, πάντα ταῦτα εἶνε σφάλματα τοῦ Ἐκδότου. Ἐπειτα ὑπάρχει καὶ τι ἄλλο ἰκανῶς σπουδαῖον. Διατί ταῦτα μὲν τὰ ἀναγόμενα εἰς τὸ τυπικὸν μέρος τῆς γραμματικῆς, τὸ πολλοῖς τῶν ἐταίρων γνωστόν, διωρθώθησαν τὰ πλεῖστα, ὅχι δὲ καὶ τὰ συντακτικά, ὧν οὐ μικρὸς ὁ ἀριθμὸς; Καὶ ὅμως συντακτικῶν γνώσεων εὐρυτάτων μάλιστα ἀνάγκην ἔχει ὁ ἀναλαμβάνων νὰ ἐρμηνεύσῃ ἀρχίον συγγραφέα. Ὁφείλομεν δὲ νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὁ ἄλλως εὐπαιδευτος ἐκδότης, καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ὀρθοποδεῖ ἐν τῇ χρήσει τῶν τύπων, χωλαίνει λίαν περὶ τὴν σύνταξιν, ἀδυνατῶν πολλαχοῦ νὰ διακρίνῃ κοινὰ συντακτικὰ φαινόμενα. Δύναται τις νὰ γινώσκῃ ἄριστα τοὺς γραμματικούς τύπους καὶ νὰ ἀδυνατῇ νὰ ἐρμηνεύσῃ ὀρθῶς μίαν σελίδα ἀρχαίου Ἑλληνος συγγραφέως, ὡς δυστυχῶς συμβαίνει παρὰ πολλοῖς τῶν ἡμετέρων ἕνεκα τῆς μονομεροῦς τοιαύτης παιδείσεως. Ἐπὶ δὲ τούτοις παρατηρητέον, ὅτι τοὺς μὲν γραμματικούς τύπους καὶ ἂν τις δὲν ἔχει προχείρους (καὶ τίς δύναται νὰ καυχηθῇ ὅτι καὶ μόνου ἐνὸς ῥήματος, π. χ. τοῦ εἰμὶ κατέχει πάντας τοὺς σφζομένους τύπους;) πάντας, δύναται νὰ τοὺς ἐξεύρη δι' ἐνὸς καλοῦ βοηθητικοῦ βιβλίου. Ἀλλὰ τὴν σύνταξιν πῶς; Διὰ τοῦτο τοῦλάχιστον ἡμεῖς ἀποδίδομεν πολὺ μεγαλιτέρην σπουδαιότητα εἰς τὰ τῆς συντάξεως, εἰς τὴν κρίσιν μᾶλλον ἢ εἰς τὴν μνήμην, εἰ καὶ ὁμολογοῦμεν ὅτι τὸ ἄριστον εἶνε νὰ κατέχῃ τις ἀμφοτέρω.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ

ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ ΜΑΣ

Στρατὸ, ποῦ ἀγάπη ἀσύγκριτη
Τὸ ἔθνος γιὰ σένα νοιοθεῖ,
Καὶ ποῦ φτερώνουν ἀφθαρτοί
Καὶ γιγαντένιοι πόθοι,
Προσεχτικὰ ἀναγροίκησε
Τὰ θὰ σοῦ πῆ ἡ λαλιά μου,
Φουγκράσου τὴ καρδιά μου
Ποῦ ἀνοίγεται γιὰ Ἐσέ!

*

ᾠ! Ἐσύ, ποῦ τόσα ὄνειρα
Παλῆα μας καθρεφτίζεις,
Καὶ τὴ νυχτιὰ τοῦ Γένους μας
Μ' ἐλπίδες νέες φωτίζεις,
Καὶ προσδοκίαις ῥοδόχρωμες
Σκορπίζεις μέσα κι' ἔξου,
Νὰ σοῦ θυμίσω δέξου
Τὸ χρέος σου, ὦ Στρατέ!

*

ᾠ! Ἐσύ, ποῦ στὸ Γαλάζιο μας
Τὸ Φλάμπουρο ἀπὸ κάτου
Κοιμᾶσαι καὶ δροσίζεσαι
Μὲ τὸ κυμάτισμά Του...
Εὐπνήσε! καὶ τὸν Ἅγιο Του
Φιλῶντας, δόξασέ Το
Καὶ σῦρε, στήλωσέ Το
Ὅπου εἶνε Του γραφτό!

*

Ρίχ' τὴ ματιὰ σου ξέμακρα
Καὶ κύτταξε τριγύρου,
Νὰ ἰδῆς τῆς ράχης τοῦ Ἐλυμποῦ
Καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἡπείρου...
Κι' ἐκεῖ βαθεῖα ξαγνάντεψε
Μιάς Ἐκκλησιᾶς τὸν τροῦλο,
Ποῦ ἄλλος, στὸν κόσμον οὔλο,
Δὲν εἶνε σὰν κι' αὐτό!

Κι' ὅταν αὐτὰ ὅλα ἀχόρταγα
Χαιδέψης μὲ τὸ μάτι,
Καβάλα ἀστραποφόρετος
Σὲ γιγαντόκορμος ἄτι...
Καὶ ποδοβόλα ἀκράτητος,
Καὶ λάψε σὰ τὸν ἥλιο,
Κι' ἀνάστησ' τὸ Βασίλειο
Ποῦ ἐξοῦσε μιὰ φορὰ!

*

Πέτα, Στρατέ περήφανε,
Κι' ἀνέβα μονοπάτια,
Νὰ φτάσῃς στὰ κρυστάλλινα
Τῆς Δόξης τὰ παλάτια.
Φανοῦ μὲ μιᾶς ἐλεύτερο
Ἄγγόνι τοῦ Λεωνίδα,
Γιατί ἔχουμε Πατρίδα
Ποῦ σκλάβο λαχταρᾷ!

*

Ἡ Κρήτη πάλε ἀντάριασεν
Ἡ ἡματοποτισμένη,
Καὶ τὸ στερεὸ γαλήνεμα
Στρατέ, ἀπὸ Σὲ πρόσμενει...
Κι' ἡ Μάννα μας ξεσπάζεται
Θρηνούμενη γιὰ δαύτη,
Κι' ὄλο βροντάει κι' ἀστράφτει
Καὶ βογγοσπαρταρᾷ!

*

Μὲ φλόγα κι' αἶμα ξέπλυσε
Τὴ λαμπερὴ πορφύρα,
Ποῦ μὲς τὴ λάσπη ἐκύλησεν
Ἡ περιπαίχτρα ἡ Μοῖρα...
Καὶ μὲ βαρεῖα ἀστραποβροντα,
Κάθε κριμάτου θρέμμα
Καὶ κάθε ἄτιμο ψέμμα
Ἀλάλιασε, ὦ Στρατέ!

Μπρός, μάρε ! Ἡ διάνα ἐβάρεσε
Καὶ θ' ἀρχινίση ἡ μάχη,
Καὶ σκέψου πῶς σ' Ἐσένανε
Ὁ κλῆρος ἔχει λάχει.
Μ' ἓνα γοργὸ φτερούγιασμα
Σᾶν πᾶς ψηλὰ στὰ οὐράνια,
Ἐμεῖς, χρυσὰ στεφάνια
Θὰ πλέξουμε γιὰ Ἐσέ !

Εὐπνα ἀπ' τὸν ὕπνο, ὦ Γίγαντα !
Ροβόλα φτερωμένος !...
Σ' ἄτι καβάλα ἀφρόχυμο
Σὲ καρτεράει τὸ Γένος !
Παλληκαρίσια πέταξε,
Καὶ βρόντα ἀπ' ἄκρη ὡς ἄκρη,
Καὶ στέρεψε τὸ δάκρυ
Τῶν Σκλάβων ποῦ θρηνοῦν !

Κι' Ἐσὺ ἐθρηνοῦσες, σκέψου το,
Μὰ μιὰ γενηὰ μεγάλη
Ἄπ' τὸ σκοτάδι σ' ἔσυρε
Μέσα στὸ φῶς καὶ πάλι...
Τὴ Λευτεριά δὲ γόρασες,
Μόν' δανειμιὰ τὴ πῆρες,
Κι' ἔχουν γραμμένα ἡ Μοῖρες
Τὰ χρέη νὰ πλερωθοῦν !

Μασσαλία 1910.

Τὰ τωρινὰ συγκρίνοντας
Μὲ τὰ παλῆὰ τὰ χρόνια,
Κάμε νὰ λυώσουν τ' ἄλυωτα
Τῆς Δουλωσύνης χιόνια !
Πέρα μ' ὄρμη καὶ διάβαινε
Τ' ἀπάτητα λημέρια,
Νὰ Σὲ θωροῦν τ' ἀστέρια
Νὰ Σ' ἀχτινόβολοῦν !

Θυμήσου τὸν πανέμοστο
Καὶ βλόγημένο Μάρτη,
Στρατὲ σιδεροδύναμη,
Τῶν προδοτῶν σου ἀντάρτη...
Καὶ γίνου τῆς πατρίδος μας.
Μιὰ ἀτράνταχτη κολῶνα,
Καὶ τέλειωσ' τὸν Ἀγῶνα
Τὸν Ἅγιο καὶ Ἱερό !

Μόχτα, ὦ Στρατὲ, καὶ πάσκισε
Γιὰ τὴ Μεγάλῃ Ἰδέα, •
Κι' ὡς τ' ἄστρα ἐπάνω ἀνύψωσε
Τὴ Γαλανὴ Σημαία !
Τοῦ Ἐθνους φρουρὸς ἀκοίμητος,
Μὲ ἀλύγιστο κεφάλι,
Φέρε καὶ στήσε πάλι
Στὴν Πόλι τὸ Σταυρό !

ΙΣΙΔΩΡΟΣ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

ΤΙΜΟΛΕΟΝΤΟΣ ΑΜΠΕΛΑ

ΠΩΣ ΜΥΓΙΓΙΑΖΟΝΤΑΙ

ΚΩΜΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΜΙΜΗΣ ΧΑΧΑΛΗΣ, νεόνυμφος
ΠΟΠΗ, σύζυγός του
ΓΑΡΟΥΦΑΔΙΑ, μήτηρ τῆς Πόπης
ΧΑΡΑΔΑΜΠΟΣ πατήρ της.
ΠΕΤΡΟΣ ΠΙΡΛΙΠΗΣ α'. ἐπισκέπτης
ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΜΠΕΡΚΕΤΗΣ β'. »
ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΖΑΝΤΖΑΜΙΝΗΣ, οικογενειακὸς φίλος
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ, ἰδιοκτῆτης τῆς οἰκίας Χαχάλη
ΑΝΕΖΑ, ὑπηρέτρια

Ἡ σκηνὴ σύγχρονος ἐν Ἀθήναις

ΠΩΣ ΜΥΓΙΑΖΟΝΤΑΙ...

ΚΩΜΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

*Η σκηνή ἐν Ἀθήναις ἐντὸς αἰθοῦσης οἰκογενεῖας μέσης τάξεως. Εἰς τὸ μέσον τράπεζα, ἐφ' ἧς ἀνοδοχείον. Εἰς τὸ βάθος ἐτέρα ἐφ' ἧς ἀνοδοξομαί καὶ συμπλέγματα ἀνθέων, ὡς τὰ προσφερόμενα εἰς ἑορτάζοντα.
*Ἄνω αὐτῆς, ἐπὶ τοῦ τοίχου, καθρέπτης.

Σκηνή Α'.

Μίμης, εἶτα Πόπη

(Εἰσέρχεται ὁ Μίμης φέρων μυστακοδέτην καὶ διευθυόμενος πρὸς τὸν καθρέπτην).

Μίμης (Παρατηρῶν τὸ ὰρολόγιον). — Μπα! δεκάμιση ἀκόμη. Πολὺ νωρὶς γιὰ βίζιταις.

Πόπη (Εἰσερχομένη ἐξ ἄλλης θύρας ἀμέσως μετ' αὐτὸν καὶ ἀκούσασα τὰς τελευταίας λέξεις). — Ἐνδεκα παρὰ τέταρτο. Ὅπου νὰ 'νε θάρθουν νὰ μᾶς ποῦν τὰ πολλὰ χρόνια.

Μίμης. — Καλῶς τὴν γυναικοῦλά μου. (θωπεύων αὐτήν). Μιὰ χαρὰ εἶσαι σήμερα! (προσπαθεῖ νὰ θέσῃ περὶ τοῦ καθρέπτου τὸν λαιμοδέτην του). Αὐτὸς ὁ φιόγκος! Αὐ-κίς ἡ λουρίδες εἶνε βάσανο. Ἄλλη φορὰ θ' ἀγοράζω ἑτοιμοὺς λαιμοδέταις.

Πόπη. — Στάσου νὰ στὸν δέσω λοιπόν. Μὰ δὲν ντρέπεσαι, Μίμη, νὰ μὴν μπορῆς νὰ δέσης ἓνα λαιμοδέτη;

Μίμης. — Ξέρω νὰ τὸν λύνω μόνο.

Πόπη. — Αἶ! σιγὰ-σιγὰ θὰ συνηθίσης. Νά. (διευθετεῖ τὸν λαιμοδέτην του).

Μίμης (στρεφόμενος πρὸς αὐτήν). — Μπράβο, χρυσῆ μου γυναικοῦλα. Καλλίτερα νὰ βλέπω σένα παρὰ μέσ' τὴν καθρέπτη.

Πόπη. Κοπλιμέντα. Πόσα ξέρετε ἀπ' αὐτὰ οἱ πρωτευουσιάνοι!

Μίμης. — Δὲν πᾶτε πίσω κι' ἡ ἐπαρχιώτισσες. Μὰ τὰ λέτε διαφορετικά. Ἐπειτα μὴ τὸ πολὺ λές πῶς εἶσ' ἐπαρχιώτισσα. Σὲ λίγους μῆνες δὲν θὰ σὲ ξεχωρίζει κανεὶς ἀπ' αὐτάς ποῦ

εἶνε γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Ἀθήνας. (Ἐνῶ κατοπιρίζεται). Φθάνει νὰ μ' ἀκούς...

Πόπη. — Καὶ δὲν τὸ κάν' ὡς τώρα;

Μίμης. — Δὲν λέω ὄχι. Μὰ θὰ μ' ἀκούς καλλίτερα σὰν μείνωμε μονάχοι...

Πόπη. — Τὸ λές γιὰ τὴν μητέρα μου, γιὰ τὸν πατέρα... Θὰ μᾶς φύγουν ὕστερ' ἀπὸ ἓνα μῆνα...

Μίμης. — Δὲν τοὺς ἀφίνω τόσο γλίγωρα. Μὰ ἤθελα νὰ πῶ πῶς δὲν μου φαίνοντ' εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν Ἀθήνη. Εἶνε συνειθισμένοι νὰ ζοῦν ἀλλοιῶς. Ὅλα τοὺς φαίνονται παράξενα ἐδῶ. Ἐπειτα μᾶς πέρνουν ἀπὸ πίσω' σοῦ κάνουν παρατηρήσεις καὶ καμμιά φορὰ στραβομουτζουιάζ' ἡ μητέρα, σὰν παίζω πόκερ ἢ μιλῶ μὲ καμμιά...

Πόπη. — Αἶ, μὰ εἶνε καὶ κάτι ἀχώνευτα σ' αὐτὴ τὴν μεγαλοῦπολι. Σὰν πολὺ ἐλευθερία...

Μίμης. — Κᾶπως ἀλλοιῶς τὴν εἶπε ἡ μητέρα σου . . . ζετσιπωσιά. Ἄς εἶνε. Ποῦ 'νε τώρα; Ἀκόμα στὴν ἐκκλησιά;

Πόπη. — Μπα! Εἶνε μιὰ ὠρα ποῦ γύρισαν. Ἦπιαν καὶ τὸν καφέ τους. Νά τους. Ἐρχονται νὰ σοῦ τραβήξουν τ' αὐτί. Ξέρεις τί χαρὰ ποῦ 'χουν νὰ 'ν' ἐδῶ στὴν ἑορτή σου;

Μίμης (παρατηρῶν τὸ ὰρολόγιον). — Ἐνδεκα παρὰ δέκα! Κ' ἔχω νὰ κάνω τόσαις βίζιταις...

Πόπη. — Μὰ κάνεις, Μίμη μου, νὰ λειψῆς τέτοια μέρα; Νειόγαμπρος, πρώτη φορὰ ποῦ θὰ δεχθῆς τοὺς φίλους σου; . . . Ἐμεῖς δὲν ξέρουμε κανέν' ἀκόμα . . . Στείλε μπιλιέτα.

Μίμης (δεικνύων δέσμη μικρῶν φακέλων). — Δὲν βλέπεις πόσα θὰ ρίξω στὸ ταχυδρομεῖο;

Φίλε Κύριε Διευθυντά,

Ἀποστέλλω πρὸς δημοσίευσιν ἐν τῷ φιλολογικῷ παραρτήματι τῶν «Ἀθηνῶν» σου τὸ σκηنيκὸν τοῦτο παίγιον ἢ διάλογον, ὃν ὀνομάζω «κωμικὴν σκηνήν» καὶ ὄχι κωμωδίαν διότι τοιαύτη δὲν εἶνε, οὔτε μῖμος ἢ φλύαξ, ὡς ποτε εἶχον μεταφράσει τινὲς τὴν φάρασαν. Ἄλλ' ὅ,τι καὶ ἂν εἶνε διαφέρει κατὰ τι αὐτῶν, κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν ἔχει ὑπόθεσιν πλασθεῖσαν κατὰ φαντασίαν ἢ ἀπίθανον, ἀλλ' ἐπεισῶδιον πραγματικῶς συμβάν πρὸ δύο ἢ τριῶν ἔτων εἰς οἶκον ἑορτάζοντος Δημητρίου ἐν Ἀθηναϊκῇ τινι συνοικίᾳ, δηλαδὴ ἐν τῶν ἐπεισῶδιων, ἅτινα προκαλεῖ ἐνίοτε ἡ βαβυλωνιακὴ μετοικεσία τῆς 1ης 7βρίου ἐν Ἀθήναις. Εὐρῶν αὐτὸ ἀναγεγραμμένον εἰς ἀθηναϊκὴν ἑφημερίδα, τὸ μετεποίησα εἰς σκηنيκὸν διάλογον, τηρήσας μὲν πάντα τὰ παθόντα τὸ πάθημα πρόσωπα, προσθέσας δ' ἓνα τύπον, τὸν Ἀνδρέα Τζαντζαμίνη, ὃν ἔγραψα, ἔχων ὑπ' ὄψει μου ἰδίως ἓνα καλλιτέχνην κωμικὸν τῆς Ν. Σκηνῆς, ὑποκρινόμενον κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας ἀπὸ σκηνῆς τοιοῦτον τύπον.

Δὲν εἶνε καιρὸς καὶ τόπος ἐν τῇ ἐπιστολῇ μου ταύτῃ νὰ ἐξηγήσω διατί ἤρχισα ἀπὸ πέρυσι δημοσιεύων τοιαῦτα ἑλαφρὰ σκηνικά παίγνια (ὡς τὸν Χορὸν τῆς Μιχαλοῦς κλπ.) καὶ ὄχι τὰ ἄλλα μου δραματικά ἔργα πρὸς δημοσίευσιν τῶν ὁποίων (ὡς βραβευθέντων) εἶχον πως ἠθικὴν τινα ὑποχρέωσιν ἀπέναντι τοῦ κοινοῦ. Τὸ κοινὸν τοῦτο, ἢ μᾶλλον τὸ μεγαλείτερον αὐτοῦ μέρος, τὸ τραπὲν εἰς φυγὴν πρὸ τοῦ λεγομένου ἑλληνικοῦ θεάτρου, εὐρὸν δὲ ψυχαγωγίαν εἰς τοὺς κινηματογράφους, τὰς Κοραλίας, τὰς Σειρήνας τοῦ Ζαπλείου καὶ τὰς Ταραντέλλας τῆς Ἀλυσίδας, δὲν ἔχει ἐπὶ τοῦ παρόντος διάθεσιν ν' ἀναγινώσκῃ ἢ νὰ βλέπῃ ἔργα γραφόμενα διὰ τὸ θεᾶτρον μάλιστα ἀπὸ Ἑλλήνας!

Ἐν Πάτραις τῇ 10 Ἰουνίου 1910

T. A.

Δέν με νοιάζει θν τὰ λάβουν ὕστερ ἀπ' ὀκτῶ ἡμέρας. Μὰ δὲν μπορῶ νὰ στείλω ἀπ' αὐτὰ καὶ στοὺς στενοὺς μου συγγενεῖς...

(Εἰσέρχονται ὁ Χαράλαμπος καὶ ἡ Γαρουφαλιά καὶ βλέπουν μετ' ἀπορίας τὸν Μίμην φέροντα ἐπὶ τὸν μυστακοδέτην).

Σκηνὴ Β'.

Οἱ ἄνω, Χαράλαμπος καὶ Γαρουφαλιά.

Χαράλαμπος.— Καλημέρα, παιδιά μου. Καὶ τοῦ χρόνου.

Γαρουφαλιά.— Ἡρθάμε, Μίμη, νὰ σοῦ τραβίζωμε τ' αὐτί. (Ἀποπειρᾶται νὰ ἐκτελέσῃ τὸ λεχθέν.) Τὸ 'χω σὲ καλό.

Μίμης.— (ἀποσυρόμενος). Εὐχαριστῶ σας. Μὴ λάβετε τὸν κόπο. Εἶνε σὰν νὰ τὸ τραβήξατε. (προσπαθεῖ νὰ βγάλῃ τὸν μυστακοδέτην).

Γαρουφ.— Βγάλ' το αὐτὸ τὸ μασκαράλικο. Γιατί τὸ βάνετε;

Πόπη.— Γιὰ νὰ μὴ φαίνεται πεσμένο τὸ μυστάκι.

Μίμης. Εἶνε μόδα, ἀλλὰ κάτσερ

Χαράλαμπος.— Μὰ δὲν κατάλαβες, Γαρουφαλιά; Ὁ γαμπρός μας εἶνε τῆς μόδας. Δὲν ἀφίνει νὰ τοῦ πέσῃ τίποτε! Βάνει καὶ βραχιόλι, στὸ μπράτσο του.

Γαρουφ. (τῇ Πόπῃ).— Δὲν μοῦ λές; Οὔτε σὺ δὲν τοῦ τραβήξες τ' αὐτί;

Πόπη.— Ὅχι, μητέρα. Μοῦ 'πε πῶς δὲν εἶνε πειὰ τῆς μόδας αὐτό.

Γαρουφ.— Κι' αὐτό; Πᾶνε, παιδί μου, ἡ παλῆς συνήθειαις.

Μίμης.— Νὰ ἡ καλλίτερη συνήθεια. (Πλησιάζει νὰ τὴν ἀσπασθῇ) περὶ καλὴ ἀπὸ τὸ τράβημα τ' αὐτιοῦ. Ἐλα, Πόπη...

Πόπη (ὡς συστελλομένη ἀλλὰ προτείνουσα τὴν παρειὰν τῆς).— Μὰ μπροστά τους, Μίμη;

Γαρουφ. (ὡς ἀποδοκιμάζουσα).— Καλέ, τί μόδαίς εἶν' αὐταίς! (τῷ Χαράλαμπῳ). Στὸ καιρὸ μας δὲν γενόντανε αὐτά.

Μίμης (τῇ Πόπῃ).— Τώρα πές νὰ φέρουν τὸ καπέλλο μου, τὰ γάντια μου καὶ τὸ μπαστοῦνι.

Γαρουφ.— Καὶ γιὰ ποῦ; Τέτοια μέρα σήμερα, τὶ Ἁγίου Δημητρίου;

Χαράλ.— Σήμερα παιδί μου, ποῦ γιορτάζεις;

Μίμης.— Μπορῶ νὰ κάμω ἀλλοιῶς; Δὲν θ' ἀργήσω οὔτε μισὴ ὥρα.

Πόπη (συνοφροσυμην).— Λέει πῶς θὰ πάῃ σὲ κάτι βίζιταις σὲ ἄλλους Μίμηδες.

Γαρουφ.— Μὰ καλὰ πρῶτος χρόνος ποῦ νε γαμπρός κι' ἔχει τὴν γιορτὴ του. Κάνει νὰ μᾶς ἀφήσῃ μόνους; Ἐμεῖς δὲν ξέρομε κανένα 'στὴν Ἀθήνα. Οὔτε 'στὴ γειτονιὰ ἀκόμα μᾶς ἐγνώρισαν καλὰ καλὰ. Ποιὸς θὰ δεχθῇ αὐτοὺς ποῦ θὰ 'ρθοῦν βίζιτα;

Μίμης.— Γι' αὐτὸ σκοτιζέσθε; Νά! θὰ 'ρθοῦν κάποιοι φίλοι μου καὶ θὰ σᾶς λένε μόνον τὰ ὀνόματά των. Ἐπειτα ἐδῶ ἔχουν ἄλλαις συνήθειαις...

Γαρουφ.— Καὶ στῆς γιορταῖς ἀκόμα;

Μίμης.— Οἱ ἄνδρες δὲν κάθονται 'στὸν καναπέ γιὰ νὰ δέχωνται. Αὐτῇ 'νε δουλειὰ τῶν γυναικῶν. Ἡ Πόπη πρέπει νὰ συνειθίσῃ σ' αὐτά. Αὐτῇ 'νε ἡ νοικοκυρά. Εἶνε σὰν νὰ 'μ' ἐγώ. Εἶμαστε κ' οἱ δύο μας μία σὰρξ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιο.

Γαρουφ.— Καλέ, τί ν' αὐτά; (τῷ Χαράλαμπῳ). Δὲν μιλάς καὶ σὺ, Χαράλχυπε; Σοῦ φαίνεται σωστὸ νὰ λείπῃ ἀπ' τὸ σπῆτι τέτοια μέρα ὁ νοικοκύρης;

Χαράλ.— Εἶνε σὰν ἀνάποδο. Μὰ τί νὰ γένη; κάθε τόπος...

Μίμης.— Ἀκοῦστε με λοιπόν. Θὰ λείψω μισὴ ὥρα, τὸ πολὺ τρία τέταρτα. Ἄν ἔρθῃ κανεὶς καὶ δὲν σᾶς 'πῆ τῶνομά του, θὰ τοῦ λέ' ἡ Πόπη μὲ τρόπο: «Κύριε μὲ ποῖον ἔχω τὴν τιμὴ νὰ ὀμιλῶ;» — Κι' αὐτὸς ἀμέσως θὰ σᾶς λέρῃ τῶνομά του.

Χαράλ. (τῇ Γαρουφαλιά).— Βλέπεις πῶς ἤσαν τὸν τρόπο νὰ ρωτᾶνε ὅσους δὲν ξέρουν;

Γαρουφ.— Καὶ ποιὸς θὰ θυμᾶται τὰ ὀνόματά τους νὰ 'στὰ 'πῆ ἔπειτα; Πρέπει νὰ 'χωμε καὶ κανένα γραμματικὸ κοντά μας.

Μίμης.— Ἄ! μπᾶ τὰ γράφ' ἡ Πόπη μὲ τρόπο σ' ἕνα χαρτάκι καὶ τὰ βλέπω. Ἐπειτα καμμιὰ φορὰ ἀφίνουνε καὶ τὰ μπιλλιέτα των. (βλέπων τὸ ὄρολόγιον). Ἐνδεκα καὶ τέταρτο. Ὁρα. Ἐχω νὰ κάνω πέντε βίζιταις σὲ συγγενεῖς μας Μίμηδες (εἰσέρχεται ἡ Ἀνέζα καὶ ἀκούσασα τὴν ἐπομένην φράσιν ἐξέρχεται). Τὸ καπέλλο μου. (τῇ Πόπῃ) Νὰ δῶ πῶς θὰ τὰ κα-

ταφέρης, Πόπη. Πρόσεξε μὴ σὲ πάρουν γιὰ ἀνίδεη.

Πόπη (ὡς δυσαρεστηθεῖσα). Αἴ! κι' ἂν γίνῃ κι' αὐτὸ ἡ μισὴ ντροπὴ δική μου, ἀφοῦ, καθὼς λές, εἶμαστε, μία σὰρξ!...

Μίμης.— Μὰ τί; τὸ 'πῆρες γιὰ βρυσιὰ αὐτὸ τὸ τελευταῖο; Ἐγὼ τὸ 'χω κρυφὸ καμάρι.

(Ἐπανέρχεται ἡ Ἀνέζα, κρατοῦσα διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὸν πῖλον τοῦ Μίμη καὶ διὰ τῆς ἄλλης γλύκισμα (τούρτα)).

Ἀνέζα.— Κυρὰ, τὴν ἔφερ' ἕνα παιδί.

Μίμης (ἀναγινώσκων τὸ ἐπὶ τῆς τούρτας ἐπισκεπήριον).— Μπᾶ! ὁ κύρ Ἀνδρέας,

Χαράλ.— Τὸ γεροντοπαλλήκαρο;

Μίμης.— Ὁ σπητικὸς μας φίλος. (ἀναγινώσκει τὸ ὄνομα). α' Ἀνδρέας Τζαντζαμένης καὶ τοῦ χρόνου...

Γαρουφ.— Ὁ καῦμένος! ἀγαπᾶ τὸ σπῆτι σας.

Μίμης (ἐπιθεωρῶν τὴν τούρτα) Πῶς τὸ 'παθε! Κανένας φούρνος θὰ χαλάσῃ... Μᾶς ἀγαπᾶ σὰν συγγενής...

Χαράλ.— Καὶ θὰ τοῦ 'κόστισε καμμιὰ δεκαπενταριά δραχμαίς.

Μίμης.— Δὲν βαρύνεσαι; Θὰ τοῦ 'πεσε 'στὸ λότο τοῦ ζαχαροπλαστείου.

Γαρουφ. (τῇ Ἀνέζῃ).— Βάλ' τὴν 'στὸ μεσιανὸ τραπέζι. (δεικνύει τὴν ἐν τῷ κέντρῳ τραπέζαν).

Μίμης.— Ἐδῶ; (τῇ Ἀνέζῃ) Βάλ' τὴν 'στὴν τραπεζαρία. Ἐδῶ δὲν συνειθίζου ν' ἀραδιάζου 'στὴ σάλα τούρταις καὶ λουκουμάδες...

Γαρουφ.— Ἐδεῖς στὸν τόπο μας...

Μίμης (διακόπιων αὐτήν). Μὰ τὰ 'παμε, Ἐδῶ 'νε ἄλλος τόπος... (θέτων τὸν πῖλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς). Ἀκούσε Πόπη! σὲ καθένα ποθ θάρχηται θὰ τοῦ παρουσιάζῃς αὐτὸ τὸ κοφινάκι μὲ τὰ φοντάν... (δεικνύει τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης μικρὸν καλῶδιον μὲ τὰ φοντάν).

Γαρουφ.— Καὶ ποιὸς θὰ τοῦ δίνῃ τὸ νερό;

Μίμης.— Ἐδῶ δὲν πίνουν νερὸ στῆς βίζιταις...

Χαράλ.— Τὸ φοβοῦνται σὰν νὰ 'νε λυσοσμένοι...

Γαρουφ.— Μὰ δὲν θὰ τοὺς τρατέρουν μὲ γλυκὸ τοῦ κουταλιοῦ; Τότε τί τὸ φτειάναμε;

Μίμης.— Γιὰ νὰ τὸ τρῶμ' ἐμεῖς.

Γαρουφαλιά (ἀναστενάζουσα). Ἄχ! καῦμένη μας! Τέτοια 'μέρα θὰ 'μύριζε τὸ σπῆτι ἀπὸ λουκουμάδες κ' ἡ αὐλὴ ἀπὸ κοκορέτσι...

Χαράλ. (τῇ Γαρουφαλιά).— Μὰ αὐτὰ δὲν θὰ μᾶς λείψουν. Τὸ ἀρνὶ μας ψήνεται στὴ σούβλα.

(Ἀκούεται ὁ κωδικαστικὸς τῆς ἔξω θύρας)

Γαρουφ.— Νά! Πρῶτῃ βίζιτα.

Μίμης.— Πάω. Δέξε τον, Πόπη, ὅποιος κι' ἂν εἶνε...

Γαρουφ. (τῇ Πόπῃ).— Κάθησε στὸν καναπέ καὶ ἄμα ἔρθῃ σηκώνεσαι. Ξεζάρωσε λίγο τὸ φουστάνι σου.

Χαράλ. (τῷ Μίμη).— Ἐγὼ κάνει νὰ μείνω ποῦ 'μου ἄνδρας;..

Μίμης.— Μὰ σὺ 'σαι ξένος 'στὴν Ἀθήνα— πῶς νὰ σοῦ πῶ,— σὰν νὰ μου κάνῃς βίζιτα...

Γαρουφ. (καθημένη ἐπὶ τοῦ καναπέ).— Κοντά μου, Πόπη...

Πόπη.— Καλὴ μητέρα, μὴ σαστιζῆς...

Χαράλ.— Μὴ κ' οἱ δρό θὰ καθήσουνε ἀντάμα;

Μίμης.— Κάμετε τέλος κἀντων ὅπως συνειθίζετε στὸν τόπο σας. (Στρέφουν ὄλοι τὰ βλέμματα πρὸς τὴν θύραν, διὲ ἐμφανίζεται ἡ Ἀνέζα)— Ἀνέζα, πές νὰ 'ρθῇ ἕνα μόνιππο.

Ἀνέζα.— Ὁ κύρ Ἀνδρέας! (ἐξέρχεται).

(Εἰσέρχεται ὁ Ἀνδρέας, κομίζων ἀνοθεόσημη)

Σκηνὴ Γ'.

Οἱ ἄνω καὶ Ἀνδρέας

Ἀνδρέας.— Πρῶτος ἀπ' ὄλους.

Μίμης.— Κι' ὁ καλλίτερός μας φίλος...

Χαράλ.— Αἴ! τὸν κύρ Ἀνδρέα ἔχουμε σὰν συγγενῆ.

Μίμης.— Εἶνε ὁ Μέντωρὸς μας.

Ἀνδρέας.— Χρόνια πολλὰ κ' εὐτυχισμένα.

Γαρουφ.— Εὐχαριστοῦμε. Ἄτῆς χαρὰίς σας.

Μίμης.— Καὶ τοῦ χρόνου μιά νύφη, κύρ Ἀνδρέα.

Ἀνδρέας (πρασφῆρων τὴν ἀνοθεόσημη τῇ Πόπῃ).— Πάντοτε χωρατατζῆς ὁ ἄνδρας σου. Μὲ πέρνει κάθε χρόνο ἐπὶ μεζέ.

Πόπη.— Καλέ, τί λέτε. Ξέρετε πόσο σᾶς ἀγαπᾶ...

Ἀνδρέας.— Μὰ εἶμαστε γιὰ νύφαις τέτοια ἐποχῇ; Ποιὰ μᾶς πέρνει;

Πόπη. — 'Α! ὄχι δά, ὁ Μίμης τὸ 'χει βέβαιον γιὰ σὰς.

Μίμης. — 'Αλήθεια σ' εὐχαριστῶ, κύρ 'Ανδρέα, καὶ γιὰ τὴν τούρτα.

'Ανδρέας. — Μὰ 'μπορούσα νὰ μὴ σοῦ στείλω. Δὲν πρόφθασα νὰ στή στείλω στὸ γάμο σου.

Μίμης. — Μὰ τί; ἀπὸ τότε τὴν ἔχεις; Εἶνε τώρα ἕνας μῆνας ἀπὸ τότε.

'Ανδρέας. — 'Οχι δά. 'Ηθελα νὰ πῶ πῶς δὲν πρόφθασα νὰ σοῦ στείλω τότε καὶ στὴν στέλνω 'στ' ὄνομά σου.

Χαρ. — Μὰ καὶ χωρὶς τὴν τούρτά σου, ζέρομε τὰ αἰσθημάτά σου γιὰ τὸ Μίμη. Εἶσαι ὁ πρῶτος ποῦ γνωρίσαμε ἐδῶ.

Γαρουφ. — Εἶσαι ὁ συμβουλάτοράς του...

'Ανδρέας. — Αἶ... ἄνθρωπος τῆς πείρας. Γι' αὐτὸ κ' ἐγὼ δὲν εἴψα μιὰ μέρα. 'Ερχουαι καὶ καμαρώνω τὸ ταιριαστὸ αὐτὸ ἀντρόγυνο. Αἶ! σὰν φίλος καὶ μεσίτης ἔβαλα κ' ἐγὼ τὸ δακτυλάκι μου σ' αὐτὸ τὸν γάμο.

Μίμης. — Μόνον τὸ δακτυλάκι, κύρ 'Ανδρέα; Εἶν' ἔργον καὶ τῶν δύο σου χειρῶν (εἰρωνικῶς; χωρὶς τὴν συμβουλήν σου, δὲν τὸ ἀπεφάσιζα. (τῆ Πόπη). Εἶνε ξεφτερί σ' αὐταὶς τῆς; δουλειαίς.

Γαρουφ. — 'Αλήθεια. Δὲν μὰς λές τὴ γνώμη σου σ' ἕνα ποῦ δὲν μοῦ φαίνεται σωστὴ...

Μίμης (βλέπων τὸ ὄρολόγιόν του καὶ ἀνησυχεῖ). — Μὰ ἀκόμη τ' ἀμάξι;...

Γαρουφ. — Νά. γι' αὐτὸ θὰ σ' ἐρωτήσω. Κάνει νὰ μὰς ἀφήσῃ τέτοια μέρα μόνικι νὰ δεχθοῦμε τόσοι φίλοι τοῦ ποῦ θὰ ῥθουν;

'Ανδρέας. — Νὰ σὰς ἀφήσῃ τέτοια μέρα; Δὲν τὸ πιστεύω. Θὰ τὸ 'πε χωρατά.

Πόπη. — Μὰ δὲν τὸν βλέπετε μὲ τὸ καπέλλο στὸ κεφάλι;

Μίμης. — Πές μὰς, κύρ 'Ανδρέα. Κάνει νὰ μὴ πάω σήμερα στοὺς στενοὺς μὰς συγγενεῖς ποῦ ἔχουν ἑορτή;

'Ανδρέας. — Μὰ πῶς μπορεῖ νὰ μὴ πάς;

Πόπη. — Τοῦ 'παμὲ νὰ τοὺς στείλῃ τὰ μπιλλιέτα του.

Μίμης. — Μπιλλιέτα, στὴν θειά μου τὴν Δημήτραϊνα; καὶ στὴν παλαιὰ γειτόνισσά μὰς τὴν...

'Ανδρέας (διακόπτει). — Μπιλλιέτα; Θὰ 'νε προσβολὴ νὰ στείλῃς.

Γαρουφ. — Καλά! 'Εμεῖς δὲν ζέρομε τί λέμε 'Ηρθαμε τὸν περασμένο μῆνα. Δὲν γνωρίζομε κανένα, ἐν ᾧ ὁ κύριος (δεικνύει τὸν Μίμη) ἔχει τόσοι φίλους... Ποιὸς θὰ τοὺς δεχθῆ;

'Ανδρέας. — Μὰ εἶνε λόγος; Θὰ τοὺς δέχεται ὁ Μίμης...

Μίμης. — Τί λές, κύρ 'Ανδρέα; 'Εδῶ δὲν δέχονται ἡ κυρίαίς;

'Ανδρέας (τῆ Γαρουφ. — 'Ετσι εἶνε ἡ συνήθεια τοῦ τόπου.

Γαρουφ. — Μὰ πῶς θὰ ζέρομε αὐτοὺς ποῦ θὰ ῥθουν;

Πόπη. — Μόνη μου θὰ συστηθῶ σ' αὐτούς;

'Ανδρέας. — Μὰ πῶς γίνεται αὐτὸ; . . . Δὲν πρέπει...

Πόπη (τῆ Μίμη). — Βλέπεις πῶς μὰς ἔλυσε τὸ ζήτημα;

Μίμης. — Τίποτε δὲν βλέπω παρὰ πῶς συμφωνεῖ μὲ ὅλους. Εἶνε κ' αὐτὸ μιὰ τέχνη διπλωματική.

'Ανδρέας. — Αὐτὸ ἦταν ὅλο τὸ ζήτημά σας; Πήγαινε, κοντεύει ἔνδεκά 'μιση...

Γαρουφ. — Μὰ τὰ γύρισε, κύρ 'Ανδρέα;

'Ανδρέας. — 'Εγὼ; Τοῦ 'πα νὰ πάῃ νὰ δώσῃ τὰ μπιλλιέτα του...

Χαράλ. — Τὰ 'κανες θάλασσα, κύρ 'Ανδρέα. μὲ τῆς γνώμας σου.

Γαρουφ. — Τί τὰ θές (πρὸς τὸν 'Ανδρέαν) ὅλα σ' αὐτὸ τὸν τόπο εἶν' ἀνάποδα...

'Ανδρέας. — Αἶ! Θὰ συνειθίστε λίγο λίγο. 'Εδῶ συνειθίζει κανεὶς καὶ τὴν γυναῖκά του ἀκόμα...

Μίμης (τῆ Πόπη γελῶν). — Τὰ 'κουσε, Πόπη; Παρηγορήσου...

Γαρουφ. — 'Ωραία! μὰς ὑποχρέωσες κύρ 'Ανδρέα.

'Ανδρέας. — Εὐχαριστῶ δὲν εἶνε τίποτε...

'Ανδρέας (ἐπανερχομένη). — 'Αφέντη, ἦρθε τ' ἀμάξι.

Μίμης. — Σὲ μισὴ ὥρα εἶμ' ἐδῶ. Κύρ 'Ανδρέα μείνε ὡς τότε καὶ σύστησέ τους, παρακαλῶ, σέ ὅσους θὰ ῥθουν. (κατ' ἰδίαν) Δὲν τοὺς βλέπετε, εἶνε σὰν σαστισμένοι. Τὰ 'χουν χαμένικ!

'Ανδρέας. — 'Εννοία σου. Εἶμ' ἐδῶ ἐγὼ.

Μίμης (ἐξερχόμενος). — Μὰ ἂν δὲν ἦσαν καὶ τοῦ λόγου σου, θὰ 'μενε ἄλυτο τὸ ζήτημά μὰς.

'Ανδρέας (προσέμπων τὸν Μίμη). — Μείνε

ἡσυχος. Θὰ σὲ ἀναπληρώσω... σὰν νὰ σουν σύ...

Μίμης (χαμηλοφώνως). — Εὐτυχῶς εἶσαι ἀπὸ τ' ἀκίνδυνα πυρεῖα... (ἐξέρχεται).

Γαρουφ. (τῆ Χαράλαμ). — Τί ιδέαις καταβάζει αὐτὸς ὁ κύρ 'Ανδρέας!

'Ανδρέας (ἀκούσας τὴν φράσιν). — Αἶ! συνείθισα ἀπὸ μικρὸς σὲ τέτοια.

Χαράλ. — 'Απὸ πολὺ μικρὸς;

Πόπη. — Πῶς δὲν ἔπαθε ἀπὸ πρῶρον ἀνάπτυξιν!

Χαράλ. — Θὰ 'στό παν κ' ἄλλοι, κύρ 'Ανδρέα... Πῶς ἔζησες;...

'Ανδρέας. — Εἶχα καλὴν κρᾶσιν. ('Ὡς ἐνθυμηθεὶς τι) Ἐέχασα νὰ τοῦ 'πῶ νὰ μοῦ χαιρετᾶ τὸν μπάμμα του Δημήτρι καὶ τὴν ζωντοχήρα...

Πόπη. — Ποιὰ ζωντοχήρα;...

'Ανδρέας. — Μιὰ σχετικὴ μὰς. Θὰ τὴν γνωρίστε καὶ σεῖς. Ἐέρετε τί γνωριμικὴς καλαὶς ἔχει ὁ Μίμης σας; Χρυσὸ παιδί, ὡς τόσο.

Γαρουφ. — Φαίνεται χρυσὸ . . . ἀπὸ 'ξω. Ποιὸς ξέρει τί 'νε ἀπὸ μέσα . . .

'Ανδρέας. — Δὲν τοῦ 'καμα ἀνατομία' μὰ ἡ γνώμη μου εἶν' αὐτή.

Χαράλ. — Θέλει νὰ 'πῆ, κύρ 'Ανδρέα πῶς μπορεῖ νὰ φαίνεται χρυσὸς ἀπὸ 'ξω κ' ἀπὸ μέσα νὰ 'νε μπάφλας.

Γαρουφ. — Τενεκές. Πές το καθαρά.

'Ανδρέας. — 'Εγὼ, τί νὰ σὰς πῶ δὲν ξέρω καλλίτερο παιδί γιὰ νὰ φτειάσῃ σπῆτι...

Γαρουφ. — 'Αν ξεχάσῃ τὰ πηλιὰ του. Πῶς νὰ σοῦ πῶ; 'Ακόμα δὲν μου γιόμισε τὸ μάτι. Τοῦ ἀρέσει τὸ ξενύχτι. Κ' ἐμεῖς τὸ 'χαμε κλεισμένο τὸ κορίτσι μὰς. 'Εζοῦσε σὰν καλογρηὰ σὲ μοναστήρι . . . ὡς ποῦ νὰ τῆς 'βροῦμε ἄνδρα καθῶς πρέπει, γνωστικὸ . . .

'Ανδρέας. — Κ' ἐκάματε καλά. 'Αλλοιῶς δὲν θὰ 'χε περιμαζωμὸ . . . στὴ βράσι της ἀπάνω...

Γαρουφ. — 'Εγὼ τοῦ τὰ 'λεγα (δεικνύει τὸν Χαράλαμ) Παπούτσι ἀπ' τὸν τόπο σου . . . Μὰ τοῦ λόγου του ἤθελε νὰ τὸ παντρέψῃ στὴν 'Αθήνα. Τώρα καθόμασθε καὶ τὸν φιλάμε νὰ μὴ παραστρατήσῃ...

Χαράλαμ. — Ποιὸν ἤθελες νὰ πάρῃ στὸ χωριό; Καὶ πῶς νὰ ζήσῃ σὲ μικρὴ περιφέρειαι;

Γαρουφ. — Νὰ δοῦμε τώρα μὲ τὴν μεγάλη περιφέρειά σου.

'Ανδρέας (κινῶν τὴν κεφαλὴν). — 'Ἐχετε κ' οἱ δύο σας δίκην.

Χαράλαμ. — Τί λές βρὲ ἀδερφέ; 'Θαρρεῖς πῶς τὸ ὠφέλησέ ἡ πολλὴ κλεισοῦρα;

'Ανδρέας. — 'Α! μπᾶ! γίνοντ' ἔπειτα πειὸ ξετίπωμα.

Γαρουφ. — 'Εδῶ ποῦ τὸ φέραμε, ὁ Θεὸς νὰ τὸ φυλάξῃ.

Χαράλ. — Μὰ γιὰ νὰ δοῦμε δά. Εἶμασθε στὸν πρῶτο μῆνα . . . Γι' αὐτὸ ἔχει πολλὰς παραξενιές.

Γαρουφ. — Κ' ἄρχισε ὁ γαμπρὸς νὰ στενοχωριέται στὸ σπῆτι. Δὲν βλέπετε; Τέτοια μέρα σήμερα τρέχει 'στῆς παλινές του φιλαινάδες. 'Ακουσε κύρ 'Ανδρέα. 'Εγὼ δὲν το κουνῶ ἀπὸ κοντά της, ὡς ποῦ νὰ 'δῶ πῶς θὰ πέρνῃ μὲ τὸν ἄντρα της τὸν πρῶτο χρόνο. 'Αν δῶ σκοῦρα τὰ πράματα, πέρνω τὸ κορίτσι μου καὶ φεύγω.

Χαράλ. — Μήπως τ' ὀρίζεις πειὰ; Δὲν εἶν' ἔτσι, κύρ 'Ανδρέα.

'Ανδρέας. — Σωστό. 'Η γυνὴ ἀκολουθεῖ τὸν ἄνδρα...

Γαρουφ. — Βέβαια! ὁ κύρ 'Ανδρέας τὸν ὑπερασπίζεται γιὰτί τὸν εἶχε σύντροφο στῆς τρέλλαις του...

'Ανδρέας. — 'Ετρεχα κ' ἐγὼ στὰ νειάτα μου. Μὰ τὸ 'κανα γιὰ γυμναστική. 'Αλλοιῶς θὰ μούχλιαζα . . .

Χαράλ. — Μὴ τὴν ἀκούς. Κ' ἐμένα μ' ἄρεσε τὸ ἀσικλῆκι, οἱ γλεντζέδες.

Γαρουφ. — Δὲν μιλάς καὶ σὺ, Πόπη; Βρῆκε δρὸ δικηγόρους ὁ Μίμης σου.

Πόπη. — Μὰ τί ἔκανε; Δὲν εἶδ' ἀκόμη νὰ μοῦ κἀνὴ ἀπιστίας. Μόνον ὑποψίας ἔχουμε.

'Ανδρέας. — 'Εγὼ ὅμως σὰς λέω καὶ ἂν τὸν δῆτε, νὰ μὴ πιστέψετε. 'Ο Μίμης σας εἶνε νέος τοῦ κόσμου. Γλυκομιλᾷ μὲ ὅλους καὶ μὲ ὄλους. Αὐτὸ δὲν εἶνε ἀπιστία. Τὸ πολὺ πολὺ κάνει φ λ ε ρ τ.

Γαρουφ. — Τί κάνει, λέει;.. Φ λ ε ρ τ;

'Ανδρέας. — Φ λ ε ρ τ. Πρῶτα τὸ λάμβδα κ' ἔπειτα τὸ ρῶ.

Χαράλ. — Μωρέ, τί γυναῖκα εἶσαι; Μιὰ λέξι δὲν μπορεῖς νὰ πῆς; Φλέρτ!

Γαρουφ. (τῆ 'Ανδρέα). — 'Ἐκαμες καὶ τοῦ λόγου ἀπ' αὐτό;

Ἄνδρέας.—Κ' ἔκανα τίποτ' ἄλλο; Γι' αὐτὸ δὲν παντρεύτηκα. Βλέπεις μ' αὐτὸ εἶνε κανεὶς σὰν παντρεμμένος, σὰν ἀρραβωνιασμένος, χωρὶς νά 'χη βάρη καὶ παιδιὰ. (Χαμηλοφώνως καὶ μειδιῶν). Ζαχαρώνει δωρεάν...

Γαρουφ.—Πῶ! Πῶ! τί θ' ἀκούσωμε ἀκόμα!

Ἄνδρέας.—Μὰ δὲν εἶνε ἀμαρτία, κυρὰ Γαρουφαλιά. Τὸ κάνουν ὀλοφάνερκ. Νὰ χθὲς τὸ βράδου ἔκανα μαζί σας φλέρτ, χωρὶς νὰ τὸ νοιώσετε.

Χαράλ. (τῆ Γαρουφαλιά).—Ἐχομε καὶ τέτοια. Τότε κ' ἐγὼ θὰ κάνω...

Ἄνδρέας.—Καὶ μήπως δὲν τὸ κάνεις καὶ τοῦ λόγου σου, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβης;

Χαράλ.—Ἐγὼ; Δὲν ξέρω κύρ Ἄνδρέα, τί λές...

Ἄνδρέας.—Νὰ στὸ θυμήσω. Χθὲς δὲν ἐκούβεντιασεὶ μὲ τὴν... (χαμηλοφώνως) Ἄνέζα;

Χαράλ.—Μὰ 'γὼ τῆς ἔλεγα γιὰ τὸ φηγὴ, γιὰ τὸ γλυκό...

Ἄνδρέας.—Τῆς ἔλεγε καὶ κάτι χωρατά...

Χαράλ.—Κι' αὐτὸ τὸ λένε;... (λησιμονεὶ τὴν λέξιν).

Ἄνδρέας.—Αἴ! ἄς τα, κύρ Χαράλαμπε.

Γαρουφ. (τῷ Χαράλαμπε μεθ' ὄφρους ἀγρίου). Ἐχομε καὶ τέτοια; Δὲν εἶμαστε γιὰ 'δῶ. Ἐδῶ θὰ χάσω καὶ τὸν ἄνδρα μου... μ' αὐταὶς τῆς μόδαις.

Ἄνδρέας.—Αὐτὰ γίνονται παντοῦ, κυρὰ Γαρουφαλιά, μὰ τὰ λέν ἀλλοιῶς... ζαχαροκουβένταις...

Γαρουφ.—Σὲ τέτοια ἡλικία θέλει ζαχαρώματα! Αὐτὰ τὰ λένε ξεμωράματα στὸν τόπο μας...

(Ἦχει ὁ κωδωνίσκος τῆς ἐξω θύρας)

Πόπη.—Καλέ, τί ὀμιλίας τέτοια ὦρα; Δὲν τ' ἀφίνετε;

Ἄνέζα (ἐμπαυσιωμένη πρὸ τῆς θύρας).—Κτυπᾶν τὴν πόρτα. Ν' ἀνοίξω κυρά;

Γαρουφ. (βλέπουσα βλοσυρῶς τὸν Χαράλαμπον καὶ δεικνύουσα τὴν Ἄνέζω). Κάνε τῆς 'λίγο ἀπὸ 'κεῖνο ποῦ 'π' ὁ κύρ Ἄνδρέας, ὁ δάσκαλός σου...

Ἄνδρέας.—Τὰ 'βαλες μαζί μου, κυρὰ Γαρουφαλιά;

Γαρουφ.—Τοῦ λόγου σου μᾶς ἔκανες ἄνω κάτω.

Χαράλ. (τῆ Ἄνέζω).—Ἄνοιξε. (Τῆ Γαρουφαλιά).—Μὴ μᾶς κάνης ρεζίλι μὲ τῆς ζήλειξ σου.

Γαρουφ.—Κάτ'ζε νὰ τοὺς δεχτῆς τοῦ λόγου σου μὲ τὴν Ἄνέζω. Πᾶμε, παιδί μου (τὴν Πόπη). Τί μας θέν' ἐδῶ; Νὰ γελοῦν μαζί μας; Ὁ ἕνας μὲ τὸ φ λ ε ρ τ του κι' ὁ ἄλλος τρέχει καὶ κάνει βίζιταις σὲ ζωντοχήραις.

Χαράλ.—Μὴ τὸ κουνήσης ἀπ' ἐδῶ, γιατί χωρίζουμε ἀμέσως.

Ἄνδρέας.—Ἀρχισαν ἢ βίζιταις. (Καθ' ἑαυτόν).—Σὰν νὰ τοὺς ἔπιασε ἡ μυῖγα.

Ἐισέρχεται ὁ Πιρλιπῆς, διστάζων, ὡς μὴ γνωρίζων τοὺς ἐν τῇ αἰθούσῃ).

Σκηνὴ Δ'.

Οἱ ἄνω καὶ ὁ Πιρλιπῆς

Πιρλιπῆς.—Μὲ συγχωρεῖτε... Μήπως ἔκαμα λάθος;

Χαράλ.—(Τῷ Ἄνδρέα). Τὸν γνωρίζεις;

Ἄνδρέας.—Ὅχι. (τῷ Πιρλιπῆ) παρακαλῶ... (τῆ Πόπη). Ρωτήσατέ τον.

Πόπη (τῷ Πιρλιπῆ).—Μὲ ποῖον ἔχομε τὴν τιμὴ νὰ 'μιλοῦμε;

Πιρλ.—Πέτρος Πιρλιπῆς, φίλος τοῦ ἐορτάζοντος Μίμη σας.

Χαράλ.—Φίλος του; (τῆ Ἄνέζω). Πάρ' τὸ καπέλλο τοῦ κυρίου. (τῷ Πιρλιπῆ). Καθῆστε, παρακαλῶ.

Ὁ Ἄνδρέας ἐγείρει τοὺς ὤμους, ὡς ἀγνοῶν τὸν εἰσαχθέντα).

Γαρουφ.—Ὁ Μίμης πῆγε σὲ κάτι βίζιταις, στοῦ μπάμπας του Δημήτρι.

Πιρλ.—Δημήτρι; Ὁ μπάμπας του λέγεται Γιάννης...

Γαρουφ. (τῷ Χαράλαμπε).—Βλέπεις ἔχει κι' ἄλλον μπάμπαν... Καὶ μᾶς τὸ 'κρυψε.

Ἄνδρέας.—Μπορεὶ νὰ ἔχη καὶ τὸν ξεχάσε...

Γαρουφ.—Μὰ τόσο ξεχασμένους εἶνε;

Πιρλ.—Παρακαλῶ, δὲν κάθεται ἐδῶ ὁ Μίμης Τακουναῖς;

Ἄνδρέας.—Τί Τακουναῖς; (τῆ Γαρουφαλιά). Ἐβέρετε κανένα Τακουναῖ;

Πόπη.—Κύριε ἐδῶ κατοικεὶ ὁ Μίμης Χαχάλης.

Τιρλιπ.—Χαχάλης; (ὕποκρινόμενος ὅπως ἀπέληθη). Μὲ συγχωρεῖτε. Ἦρθα γιὰ τὸν Μίμη ποῦ ἐκάθητο ἐδῶ. Ἀλλάξε σπῆτι καὶ δὲν μᾶς τό 'πε...

Ἄνδρέας.—Σύμπτωσις! Μίμης λέγεται καὶ ὁ κύριος τὰς κυρίας (δεικνύει τὴν Πόπην).

Πιρλιπ. (καθ' ἑαυτόν).—Θά 'φυγε τὴν πρῶτην Σεπτεμβρίου...

Γαρουφ.—Καὶ εἴσαθε παντρεμμένοι;

Πιρλιπ.—Ὅχι δὲν ἤμουν τόσο γενναῖος...

Γαρουφ.—Μὰ χρειάζεται νὰ 'νε κνεὶς γενναῖος γιὰ νὰ παντρευτῆ; (Ὁ Πιρλιπῆς κινεῖ τὴν κεφαλὴν ὡς κατανεύων).

Πιρλιπ.—Τώρα τὸ 'πιάσατε αὐτὸ τὸ σπῆτι; Εἶνε καλορροϊζικο στοὺς νεοπαντρεμένους.

Χαράλαμ.—Εἶνε σὲ καλὴ γειτονιά. Μόνον ποῦ μᾶς ξεκουφαίνουν κάτι φωνογράφοι, κάτι λαντέρνες, κάτι καντάδες.

Πιρλιπ.—Μὰ αὐταὶς εἶνε γιὰ κάτι ὄμορφες γειτονίσσες. Θὰ περάστε καλά. Χαίρετε.

Γαρουφ.—Τί βιάζεσθε; Δὲν μᾶς λέτε, γνωρίσατε τὸν Μίμη μας;... ἕνα μὲ σηκωμένα τὰ μουστάκια. (Ἐρωτοῦν ταυτοχρόνως).

Ἄνδρέας.—Μὲ μιὰ καρφίτσα διαμυκτένια στὸν λαϊμοδέτη;...

Χαράλαμ.—Ἐνας ἀσίχνης εὐμερφάνθρωπος;

Πόπη.—Καμμιά τριανταριά χρονῶν;...

Γαρουφ. (καθ' ἑαυτήν).—Κάτι θὰ μάθωμε γι' αὐτόν.

Πιρλιπ.—Θαρρῶ πῶς εἶδε ἕνα τέτοιο σήμερα σὲ μιὰ ποῦ ἐορτάζει... ἐδῶ κοντά.

Πόπη.—Σὲ μιὰ ζωντοχήρα;

Πιρλιπ.—Μιὰ γυναῖκα σί κ.

Γαρουφ.—Ἐρεὶ νὰ κάνη ἀπ' αὐτὸ—τὸ... (τῷ Ἄνδρέα) πῶς τὸ λένε.

Πιρλιπ. (καθ' ἑαυτόν).—Μὰ τί; ἀνακρίσεις θὰ μοῦ κάνουν; (τῷ Ἄνδρέα) Τί μ' ἐρωτοῖν;

Ἄνδρέας (χαμηλοφώνως).—Ἄν ξέρη νὰ κάνη φ λ ε ρ τ...

Πιρλιπ. (πρὸς τὴν Γαρουφαλιάν).—Εἶνε ἡ τέχνη τῆς... μὲ δίπλωμα. Μὲ συγχωρεῖτε. Χαίρετε!

(Ἀπέρχεται καταλείπων ἐμβροντήτους τοὺς ἐν τῇ σκηνῇ. Ἡ Ἄνέζα ἐπανερχομένη καὶ βλέπουσα αὐτοὺς σταυροκοπεῖται).

Ἄνέζα.—Μὰ τί τοὺς ἦρθε; Ταμπλάς;... (ἔξέρχεται).

Γαρουφ. (συνερχομένη).—Τὰ 'δες, κύρ Ἄνδρέα; Μᾶς εἶπε πῶς πάει 'στὸν μπάμπαν του κι' αὐτὸς εἶνε στὴν φιλαινάδα του τὴν χήρα. Ποιὸς ξέρεὶ τί χήρα νὰ 'νε...

Ἄνδρέας.—Καλέ, θὰ εἶν' ἡ Εὐθυμὴ χήρα. Ἐβέρετε; ὁ Μίμης ἔχει μανία μὲ τὰ θέατρα καὶ τώρα ὅπου πᾶς βλέπεις κι' ἀκούεις... χήραις μὲ κόκκινα φουστάνια.

Πόπη.—Μὴ τὰ μπαλώνετε, κύρ Ἄνδρέα... Ἄρχισα νὰ καταλαβαίνω. Πῶς τὸν ἔλεγαν αὐτὸν τὸν κύριον ποῦ μᾶς τὰ 'πε;

Ἄνδρέας.—Δὲν θυμᾶμαι; ξέρω ὅμως τὰ χαρακτηριστικά του καὶ θὰ τὸν θυμηθῶ...

Πόπη.—Δὲν μᾶς κάνετε μιὰ χάρι;

Ἄνδρέας.—Ἄν περᾶ ἀπ' τὸ χέρι μου.

Πόπη.—Πηγαίνετε στὴ διπλανὴ μας χήρα, νὰ 'βρῆτε καὶ μᾶς φέρετε τὸν Μίμη...

Ἄνδρέας.—Μὰ δὲν τὴν ξέρω...

Πόπη.—Πηγαίνετε κατὰ λάθος, καθὼς μᾶς ἦρθε κι' αὐτός.

Ἄνδρέας.—Καλὰ τὸ σκεφθήκατε. Σὲ πέντε λεπτά εἴμ' ἐδῶ.

Χαράλαμ.—Μὴ ξεχάσης πῶς θὰ φᾶμε μαζί τὸ μεσημέρι.

Ἄνδρέας.—Μπορῶ νὰ τὸ ξεχάσω; Θὰ 'ρθῶ μαζί μὲ τὸν Μίμη...

(Ἐξέρχεται ἐσπεσμένως)

Πόπη.—Πατέρα, δὲν θὰ τὰ πάω καλά μὲ τὸν Μίμη.

Χαράλαμ.—Μὰ ἂν ἀρχίσης ἀπὸ τώρα, νύφη εἴλοσι 'μερῶν νὰ 'χης ὑποψίας... ἀλλοίμονο.

Γαρουφ.—Καὶ τί θέλ' ἡ εὐγενεία σου; Νὰ κάνη τὴν στραβὴ καὶ τὴν κουφὴ σὲ ὅσ' ἀκούει;

Χαράλαμ.—Στὸ 'ξανάπα. Τὰ ἴδια μοῦ 'φτειανες κασού...

Γαρουφ.—Μὰ εἶχα ἀφορμαῖς. Σ' ἐπεριμάζεψα ἀπὸ τῆς παληῆς σου φιλαινάδας καὶ κουμπάρικς.

Χαράλαμ.—Ἐέχασες πῶς 'βάφτισες καὶ σὺ τρία παιδιὰ;

Γαρουφ.—Ἐγὼ τὸ 'καμα ἀπὸ φιλανθρωπία.

Χαράλαμ.—Κ' ἐγὼ γιὰ πολιτικούς σκοπούς...

(Ἀκούεται ὁ κωδωνίσκος τῆς ἐξω θύρας)
Γαρουφ.—Νὰ κι' ἄλλη βίζιτα!
Πόπη.—Καὶ δὲν εἶν' ἐδῶ ὁ κύρ Ἄνδρέας νὰ μᾶς συστήση.

Χαράλαμ.— Μὰς 'πρόκοψε κι' αὐτὸς μὲ τὴν πρώτη σύστασι . . . 'Εγὼ θὰ τὰ καταφέρω καλύτερα.

(Εἰσέρχεται ὁ Περικλῆς Μπερκέτης, μετὰ οἰκειότητος χαιρετῶν).

Σκηνὴ Ε'.

Οἱ ἄνω καὶ Μπερκέτης

Μπερκέτης.— Καλημέρα σας, χρόνια πολλά.

Γαρουφ. (μετὰ δισταγμοῦ). — Καλ' ἡμέρα, κύριε!

Μπερκέτης (τῇ Πόπῃ). — Βεβαίως θὰ εἰσθε ἡ νεόνυμφος . . . τοῦ φίλου μου Μίμη . . .

Πόπη. — Μάλιστα. (τῷ δίδει τὴν χεῖρά της πρὸς χαιρετισμὸν, οὗτος δὲ τὴν ἀσπάζεται).

Γαρουφ. (ἐκπλαγείσα). — Μπα! Ἐτσιπωσιά! Κύριε . . .

Χαράλαμ. (χαμηλοφώνως). — Σῶπα. Θὰ 'νε μὸδα κι' αὐτό.

Γαρουφ. — Μόδα, ξεμὸδα, δὲν μ' ἀρέσουνε αὐτά.

Μπερκ. — Δὲν μὲ γνωρίζετε. Εἶμαι σὰν ἀδελφὸς τοῦ Μίμη σας, ὁ Περικλῆς Μπερκέτης.

Γαρουφ. — Μπερκέτης;... (συγχρόνως).

Πόπη. — Χαίρομαι πολύ.

Χαράλαμ. Εἶμαι ὁ πεθερὸς του »

Πόπη. — Καθῆστε, παρακαλῶ. »

Μπερκ. — Δὲν ἤμouνα ἐδῶ στὸ γάμο σας. Ταξείδευα. Ἄν ἤμouν θὰ γενόμouν καὶ κουμπάρος. Δὲν πειράζει· θὰ γενῶ στὸ πρῶτό σας παιδί....

Γαρουφ. — Εὐχαριστοῦμε (τῇ Πόπῃ). Ἄπ' αὐτὸν θὰ μάθουμε πολλὰ γιὰ τὸν προκομμένο Μίμη.

Μπερκ. — Καὶ πῶς δὲν εἶν' ἐδῶ; Ἔχω νὰ τὸν δῶ δυὸ μῆνες.

Γαρουφ. — Κάπου τριγυρίζει . . . ἐδῶ κοντὰ, στὴ γειτονιά . . .

Μπερκ. — Τί καλὸς! Δὲν ξεχνᾶ τὴν γειτονιά του . . . Πῶς τὰ προφθάνει ὅλα! Φαίνεται, δὲν θ' ἄλλαξε διόλου . . .

Γαρουφ. — Θὰ τανε πολὺ ζωηρὸς ἀνύπανδρος . . .

Πόπη. — Μὰ τόσο φίλος του καὶ δὲν τὸν εἶδατε δυὸ μῆνες;

Μπερκ. — Μὰ δὲν σὰς εἶπα; Ἐλεῖπα. Ἐμαθα τὸν γάμο του ἀπὸ μιὰ ἐφημερίδα.

Χαράλ. — Περίεργο; Δὲν σὰς ἔστειλε ἕνα γράμμα κᾶν;

Γαρουφ. — Οὔτε κουφέτα; Χαρὰ στὴ μεγάλη σας φιλία!

Μπερκ. — Καὶ ποῦ νὰ μ' εὔρη; Αἶ! δὲν πειράζει. Θὰ μειναν καὶ γιὰ μένα λίγα κουφέτα. Νὰ τοῦ πῆτε ἅμα ἔρθη, πῶς ἐτοιμάζομαι κ' ἐγὼ γιὰ γάμο. Νὰ δῆτε! Δὲν θὰ τὸ πιπέψη. Γιατί μὰς ἔλεγον οἱ φίλοι πῶς εἶμαστε παμπόνηρα πουλιὰ καὶ δὲν πιανόμαστε στὸ κλουβί, στὸν καπατζί τοῦ γάμου.

Πόπη. — Μὰ εἶνε κλουβί ἢ γάμος;

Μπερκ. — Κατὰ τὰς περιστάσεις. Γιὰ μερικοὺς εἶνε παράδεισος...

Χαράλ. — ὑπόγειος;

Μπερκ. — Ἐπίγειος, δταν πετύχη καθὼς πέτυχεν ὁ Μίμης.

Πόπη. — Καὶ ὅμως ὁ φίλος σας θαρρεῖ τὸ σπῆτι φυλακὴ. Δὲν βλέπει τὴν ὥρα νὰ βγῆ. Βλέπετε; τέτοια μέρα καὶ γυρίζει ἔξω... Ποιὸς ξέρει; (μειδιῶσα) σὲ παλλῆς του γνωριμίας.

Μπερκ. (μετὰ οἰκειότητος καὶ ὡς ἀστεϊζόμενος). — Ἄ!... μὴ τὸν ἀφίνετε, κυρία. Νὰ τοῦ κρατῆτε καλὰ τὸ γαλινάρι, μὴ πάρη φόρα. Μὲ συγχωρεῖτε, ποῦ σὰς 'μιλῶ μὲ τόσο φιλικὸ θάρρος. Εἶμαστέ φίλοι ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ. Ἐστὸ ἴδιο σκολειό, στὴν ἴδια γειτονιά... ἀχώριστοι σὰν κολλημένα ἀυγοτάραχα τῆς Λαγαροῦς.

Γαρουφ. (βεβιασμένως γελῶσα). — Καλὲ, τί γελοῖες ὁ κόριος...

Μπερκ. (ὡς ἐκπλαγείσ.) Γελοῖος;...

Χαράλ. (ὡς διορθῶν αὐτήν). — Θέλει νὰ πῆ χωρατατζῆς.

Πόπη (τῷ Μπερκέτῃ). — Κρίμα, ποῦ σὰς χῶρισε ὁ γάμος του.

Μπερκ. — Μὰ λέτε δὰ νὰ μὰς χωρίση... Μὰς συνδέουν τόσαι ἀναμνήσεις, τόσαι πολλαὶ καὶ παλλῆς μας τρέλλις...

Πόπη. — Τρέλλις; Καὶ δὲν μὰς εἶπε ποτὲ γιὰ σὰς! Μὰς εἶπε γιὰ τὸσους ἄλλους φίλους του...

Μπερκ. — Ὁ κατεργαράκος! Δὲν σὰς εἰδείξο οὔτε ταις φωτογραφίαις μας;... Δὲν τὸν ἐσύμφερε αὐτό;

Πόπη. — Μὰ γιατί; ἔχετε φωτογραφηθῆ μαζί;

Μπερκ. — Πολλαὶς φορὰς. Μάλιστα μιὰ φορὰ μὲ κάποιους γνωριμίας μας...

Πόπη. — Φιλενάδαις; (νεύει τῇ Γαρουφαλῶ νὰ προσέχη).

Μπερκ. (κατανεύων). — Σ' ἕνα γλέντι ἀλησμόνητο!

Γαρουφ. — Τί κρυφὸς ποῦ εἶνε! (τῇ Πόπῃ). Γι' αὐτὸ δὲν σοῦ τῆς εἰδείξε. Τῆς ἔχει κρυμμένες ὄλαις.

Μπερκ. — Μὰ εἶνε λίγο σόκιν. Ὅταν πάρετε πολὺ θάρρος, θὰ σὰς δείξη ὄλαις τῆς φωτογραφίαις του... Παρακαλῶ ὅμως μὴ τοῦ πῆτε πῶς σὰς τὸ 'μαρτύρησα. Τώρα ποῦ 'παντρεύθη, θὰ 'νε σοβαρὸς (ἐγειρόμενος ὅπως ἀπέλθη) καὶ πιστεύω δὲν θὰ ξενοχτᾶ...—Λοιπὸν! μὲ συγχωρεῖτε διὰ τὴν φλυαρία μου. Ἐμεινα πολὺ. Σὰς ἔλαμα ἀρμένικη βίζιτα.

Πόπη. — Ὅχι δά... Καθήσατε. (ἐν ταραχῇ ἦν προσπαθεῖ νὰ ἀποκρύψη).

Χαράλ. — Τρατάρισε τὸν κύριον.

(Ἐνῆ ἡ Πόπη νὰ προσφέρῃ φοντὰν εἰς τὸν Μπερκέτην, οὗτος δὲ χαιριεντίζεται διὰ μειδιμάτων μετ' αὐτῆς ἢ Γαρουφλίᾳ πλησιάζει πρὸς τὸν Χαράλαμou.)

Γαρουφ. — Τὰ βλέπεις; Ἔχουμε ὡς τώρα δυὸ μάρτυρες γιὰ τὴν διαγωγὴ τοῦ προκομμένου μας γαμπροῦ (ὡς μετρῶσα ἐπὶ τῶν δακτύλων) Γλεντζῆς, ξενύχτης, σουλατσαδῶρας, φιλαινάδαις, χήραις... Μετρημὶ δὲν ἔχουν!...

Χαράλ. — Γιὰ στάσου, βρε γυναῖκα! Ἄρχισαν κ' ἐμένα νὰ μοῦ μπαίνουν ψύλλοι στ' αὐτιά.

Μπερκ. (ἐγειρόμενος). — Θὰ ζηνάλθω ἄλλη μέρα. Χαίρετε...

Πόπη. — Μὰ τόσο βιαστικός;

Μπερκ. — Ἔχω ἀκόμη βίζιταις σὲ τρεῖς Μίμηδες κὶ μιὰ γειτόνισά σας...

Πόπη. — Ἐστὴ κυρία Δήμητρα; (καθ' ἑαυτήν). Μὰ ὅλους τοὺς τραβᾶ αὐτή;

Μαρκ. — Θὰ τὴν ξέρετε ἀπὸ τὸν Μίμη. Χαριτωμένη ντάμζ. Τί καλὰ περνούσαμε· μὰς εἰδνε τὸ τσάι τὸν χειμῶνα...

Πόπη. — Μόνον τσάι; τίποτ' ἄλλο;...

Μπερκ. — Καὶ παξιμαδάκια, μάλιστα, κείξ, φειλασμένο ἀπὸ τὰ χεράκια της...

Γαρουφ. — Θὰ 'νε κατάσπρα, πιστεύω...

Πόπη. — Δὲν μὰς λέτε; Εἶνε ξανθιά; Γιατί τοῦ Μίμη τοῦ ἀρέσουν ἢ μελαχροίνες...

Μπερκ. — Ὅλαι; τοῦ ἀρέσουν. Ἦθελε τὴν

ποικιλία σ' ὄλα, στῆς γυναῖκες, στὰ φαγητά...

Γαρουφ. (ἐν ὀργῇ καθ' ἑαυτήν). — Βρὲ τὸν παρακλυμένο!

Πόπη. — Καὶ πῶς δὲν τὴν 'πήρατε γυναῖκα κανέναν ἀπὸ τοὺς δῆσας;

Γαρουφ. (τῇ Πόπῃ). — Μπορεῖ νὰ 'νε παντρεμένος ὁ κρριος (δεικνύει τὸν Μπερκέτην).

Μπερκ. Μπορεῖ νὰ τὸ πάθω κι' αὐτὸ, ἄλλ' ὑπὸ ὄρους...

Γαρουφ. — Θὰ θέλετε πολλὰ προικιά...

Μπερκ. — Ὅχι· πολλὴν ἐλευθερίαν. Εἶμαι σύμφωνος σ' αὐτὸ μὲ τὸν Μίμη σας. Ἔχουμε κ' οἱ δῆθ τὴν γνώμην πῶς ὁ γάμος δὲν εἶνε χωρισμὸς ἀπὸ τὴν κοινωνία. Ἀπεναντίας ἅμα παντρευθῶ, θ' ἀνακατωθῶ πολὺ στὴ κοινωνία... θὰ κᾶνω νέαις γνωριμίας, νέαις σχέσεις...

Πόπη. — Νέαις σχέσεις;

Μπερκ. — Γιατί ὄχι; Τί θαρρεῖτε; πρέπει νὰ γίνη κανεὶς ἀγρίμι ἅμα παντρευθῆ; Δὲν εἶμαι ἀπ' ἐκείνους ποῦ θαρροῦν πῶς ὁ γάμος εἶνε συμφωνία νὰ γκρινιάζουν τὴν ἡμέρα καὶ νὰ ρουχαλίζουν τὴν νύκτα. Δὲν πιστεύω νὰ τὸν θαρρεῖτε καὶ σεῖς ἔτσι...

Γαρουφ. — Ἄν ἔχη τῆς ἴδιας γνώμης κι' ὁ φίλος σας Μίμης, δὲν θὰ τὰ πᾶμε καλὰ.

Μπερκ. — Νὰ 'ν' εὐχαρισμέν' ἡ κόρη σας ποῦ 'πῆρε σύντροφο τοῦ βίου της ἀνθρωπο ποῦ χόρτασε τὸν κόσμο μὲ τὸ χουλιάρι, ἀνθρωπο ποῦ δὲν τὰ χάνει ἅμα βλέπει δίπλα του ἄλλαις γυναῖκες!

Πόπη. — Κι' ἂν τὸν καλοβλέπουν ἢ ἄλλαις;..

Μπερκ. — Πρέπει νὰ τὸ πέρνετε ἐπάνω σας, νὰ εἰσθε ὑπερήφανη ποῦ ἔχετε ἄνδρα ποῦ τὸν καλοβλέπουν κι' ἄλλαις!... Τί θέλετε; νὰ τὸν συχαίνοντα;

Γαρουφ. — (Ἰδιαιτέρως τῇ Πόπῃ). — Νὰ τὸν χαιρέσαι τέτοιον ἄνδρα—Ψουνήσαμ' ἀπὸ σβέρκο!

Πόπη. — Ἐγὼ τὸν ἤδρα; Σεῖς μοῦ τὸν ἐδώκατε...

Γαρουφ. — Ἐγὼ; (δεικνύουσα τὸν Χαράλαμou). — Ὁ κύριος ἀπ' ἐδῶ! Ἄν μ' ἐρωτᾶς ἐμένα, σὲ χωρίζω κι' ἀπὸ τώρα.

Μπερκ. — (ἀντιληφθεὶς τὴν λογομαχίαν). — Αἶ! ἂς σὰς ἀφήσω! (ἀποχαιρετῶν). Νὰ μὰς ζήσουν οἱ νεόνυμφοι! Νὰ 'ν' εὐτυχημένοι.

Γαρουφ.— Ποιός τὸ ξέρει! Ὁ γάμος εἶνε λοταρία.

Μαρκ.— Εἶνε σὰν λοταρία καὶ σὰν ψάρεμα. Ρίχνεις τ' ἀγκίστρι στὸ πέλαγος τῆς κοινω- νίας... Τιμπαῖ; Τραβᾶς καὶ πιάνεις ἓνα ψάρι... Μπορεῖ νὰ 'νε κέφαλος, λαβράκι ἢ κανέννας χάρνος...

Γαρουφ.— Γιὰ νὰ 'δοῦμε τί θὰ βγῆ αὐτὸ ποῦ πιάσαμε...

Πόπη.— Κράμα ποῦ δὲν εἶδατε τὸν φίλο σας. Θὰ λυπηθῆ κι' αὐτός.

Μπερκ.— Ποῦ θὰ μοῦ πάη; Κᾶπου θὰ τὸν 'δῶ σήμερα! Στὸ Ζάππειο, ἢ τὸ βράδου στὸ κ- α- φ- ἔ- σ- α- ν- τ- ἄ- ν- ...

Γαρουφ.— Μοῦ 'ρθε μιὰ ἰδέα... Δὲν περ- νᾶτε νὰ σᾶς ξαναδοῦμε, νὰ σᾶς ξαναδῆ κι' ὁ Μίμης.

Πόπη.— Ὅπου κι' ἂν εἶνε θὰ 'ρθῆ. Κοντεύει μεσημέρι.

Γαρουφ.— Κάνετε τῆς ἄλλαις βίζιταις κ' ἐ- λᾶτε νὰ πάρετε τ' ὀρεκτικὸ μαζὺ του.

Χαράλαμ.— Καμμιά μαστίχα μ' ἓνα μεζε- δάκι.

Μπερκ.— Εὐχαρίστως. Ἐτσι θὰ τοῦ κάνω σήμερα διπλῆ βίζιτα. Μιὰ γιὰ τὸ γάμο καὶ μιὰ γιὰ τὴν ἑορτὴ του.

Πόπη.— Ὠραῖα! (καθ' ἑαυτήν). Νὰ τοῦ τὰ 'πῆ κ' ἐμπρός του.

Γαρουφ.— Σᾶς περιμένω. (καθ' ἑαυτήν). Ἄχ! τὸν παραλυμένο!

Χαράλαμ.— Τὸ μεσημέρι. Γεῖά σας, κύριε Μπερκέτη.

(Ὁ Μπερκέτης ἐξέρχεται. Ἡ Γαρουφαλιά τὸν πα- ρακολουθεῖ διὰ τοῦ βλέμματος ὀργίλη. Ἡ Πόπη τε- ταραγμένη κάθεται σύννοος. Ὁ Χαράλαμπος, σύνο- φρος, βηματίζει).

Γαρουφ. (τῷ Χαράλαμῳ).— Σ' ἀρέσουν αὐτὰ π' ἀκούεις; Καὶ ποῦ σ' ἀκόμα! Καλὲ, αὐτὸς δὲν ἦταν γιὰ γαμπρὸς μιᾶς νοικοκυροπούλας.... Θὰ μᾶς τὴν μαράνη... Νὰ πάρωμε τὰ μέτρα μας 'νωρίς.

Χαράλαμ.— Μὰ σταθῆτι. Δὲν εἶνε γιὰ πέ- ταμα. Καὶ τί κακὸ τοῦ εἶπαν; Τὸν εἶπαν χαρ- τοπαίκτη; ἢ μεθύστακα; Τ' ἀρέσουν ἢ ὤμορφες. Καὶ τί μ' αὐτό; Παιανοῦ δὲν ἀρέσουν;

Πόπη.— Κ' ἐγὼ σᾶς λέγω πῶς ὁ Μίμης εἶν' ἕνας ὑποκριτὴς καὶ με περνᾶ γιὰ κουταβάκι...

Χαράλαμ.— Γιὰ μαζῶστε τὴν γλῶσσά σας, μὴ γίνουιν τὰ μικρὰ μεγάλα...

Γαρουφ.— Μὴν ἀποσπέρνης τὸ κορίτσι. Ἐχει δίκιο. Καλλίτερα νᾶπερνε ἐλεῖνον ποῦ τὴν ζή- τησε στὸ χωριὸ μας. Παπούτσι ἀπ' τὸν τόπο σου. Ξέρωμε αὐτὸς τί καπνὸ φουμάρει, οὔτε ποῦ κρατᾶ ἢ σκούφια του. Θὰ 'ταν ὅλα μέλι γάλα' ἂν τῆς δύναμε τὸν ἄλλον.

Χαράλαμ.— Μήπως σοῦ μυρίζει διαζύγιο; Γιὰ σταθῆτε πρῶτα. Εἴμαστε στὸν πρῶτο μῆνα....

Γαρουφ.— Καλὲ, θαρρῶ... πῶς μπῆκε στὸν δεῦτερο.

Χαράλ.— Καλὰ τὸ λές. Λοιπὸν τί τὰ σκαλί- ζεις; Ἄφησε νὰ περάσουν ἄλλοι ἐπτὰ καὶ . . . βλέπομεν ὡς τότε . . .

(Ἡγεῖ ὁ κωδωνίσκος τῆς ἔξω θύρας)

Γαρουφ.— Κι' ἄλλη βίζιτα!...

Πόπη.— Κλείστε τὴν πόρτα. (Εἰσέρχεται ἡ Ἀνέζα) Πές πῶς εἶμαι ἄρρωστη. Πῶς νὰ φανῶ μὲ τέτοιο χάλι...

Ἀνέζα.— Μὰ εἶν' ὁ νοικοκύρης τοῦ σπητιοῦ...

Χαράλ.— Πῶ! πῶ! θὰ γίνουμε ρεζίλι... (Εἰσέρχεται ὁ Γεράσιμος κρατῶν μικρὰν ἀνοδοέσμη).

Σκηνὴ ΣΤ'.

Οἱ ἄνω καὶ Γεράσιμος

Γεράσιμος.— Καλὴ 'μέρα σας. Πολλὰ τὰ ἔτη . . .

Χαράλ.— Καλῶς τὸν κύρ Γεράσιμο.

Γεράσ.— Καλὰ 'ν' ὁ κύρ Μίμης;

Πόπη.— Ἐτσι φαίνεται, ἀφοῦ κάνει ὁ ἴδιος βίζιταις;

Γεράσ.— Αἶ; πῶς τὰ περνᾶτε 'στὸ νέο σπῆτι;

Γαρουφ.— Σὰν καλὰ, ὡς τώρα.

Γεράσ.— Θὰ περάστε καλλίτερα. Γιατί 'νε καλοροϊζικο 'στοὺς νεοπαντρεμένους...

Πόπη.— Μπορεῖ. Θὰ δοῦμε κ' ἐμεῖς.

Γεράσ.— Σᾶς βεβαιῶνω. Ἐχω δείγματα ὀ- λοφάνερα, μὲ τὴν διαφορά πῶς ὄσοι τὸ νοικιά- σουν τ' ἀφίνουιν ὕστερ' ἀπὸ 'λίγους μῆνες.

Χαράλ.— Μὰ τότε θὰ 'χη ἐλαττώματα . . .

Γεράσ.— Καλὲ, τί λέτε; Φεύγουιν γιατί πλη- θύν' ἡ οἰκογένειά των. Νὰ, αὐτὸς ποῦ τὸ 'χ' ἐνοικιασμένο ἤρθε πέρυσι γαμπρὸς κ' ἔφυγε γιατί δὲν τὸν χωροῦσε ἔπειτα ἀπὸ ἑννὰ μῆνες.

Χαράλ.— Μὰ τότε θὰ 'χη ἐλαττώματα . . .

Γεράσ.— Καλὲ, τί λέτε; Φεύγουιν γιατί πλη- θύν' ἡ οἰκογένειά των. Νὰ, αὐτὸς ποῦ τὸ 'χ' ἐνοικιασμένο ἤρθε πέρυσι γαμπρὸς κ' ἔφυγε γιατί δὲν τὸν χωροῦσε ἔπειτα ἀπὸ ἑννὰ μῆνες.

Γαρουφ.— Θὰ 'κανε κανένα παιδί...

Γεράσ.— Ἐνα μόνο; Δυὸ μὲ συμπάθειο, δι- δυμα.

Γαρουφ. (ἰδιαίτερος τῷ Χαράλαμῳ).— Αὐτὸ τῆς ἔλειπε μὲ τέτοιον ἄνδρα.

Γεράσ.— Τὸ 'χει, φαίνεται τὸ σπῆτι. Ἴσω τὸ νερό.

Πόπη.— Ἐγὼ δὲν θέλω οὔτε ἓνα...

Γεράσ.— Μὰ τί; δὲν τῆς ἀρέσουν τὰ παι- διὰ;

Γαρουφ. Αἶ! θέλει νὰ χαρῆ λίγο τὸν κόσμο χωρὶς παιδιὰ. Ποῦ νὰ βυζαῖνη δυὸ τὸν πρῶτο χρόνο!

Χαράλ. (τῇ Πόπῃ).— Τρατάρισε τὸν σπητο- τονοικοκύρη μας.

Γαρουφ. (καθ' ἑαυτήν).— Μᾶς ἔκαμε τὴν καρδιά περιβόλι κι' αὐτός.

Γεράσ. (λαμβάνων γλύκισμα).— Καὶ τοῦ χρόνου...

Πόπη.— Εὐχαριστοῦμε. Μᾶς ὑποχρεώσατε.

(Ὁ Γεράσιμος ἐξέρχεται. Ἡ Πόπη ἐξαλλος λαμβά- νει ἀνοδοέσμη ἐκ τῆς τραπέζης καὶ ἐκφυλλίζουσα αὐτὴν ρίπτει κατὰ γῆς τὰ φύλλα. Ὁ Χαράλαμπος κρούει τὰς παλάμας, καλῶν τὴν Ἀνέζαν. Ἡ Γαρουφαλιά θάκνει τὸν δάκτυλον ἐν ὀργῇ.)

Γαρουφ.— Ἄχ! πῶς γελαστήκαμε!...

Πόπη. (τῇ εἰσερχομένῃ Ἀνέζῃ).— Κλείστε τὴν πόρτα. Δὲν δέχομαι κανένα.

(Ὁ Χαράλαμπος βηματίζει μὲ νευρικήν ταραχήν. Ἐ- ρέρχεται δὲ ὁ Ἀνδρέας ἀκούσας τὴν τελευταίαν φράση τῆς Πόπης).

Σκηνὴ Ζ'

Οἱ ἄνω καὶ Ἀνδρέας

Ἀνδρέας. (τῇ Πόπῃ) Οὐτ' ἐμένα; (βλέπων αὐτοὺς ἐν νευρική ταραχῇ) Μπα! Τί 'πάθατε;

Ἀνέζα (εἰσερχομένη καὶ ἀποτεινομένη τῷ Ἀνδρέῃ).— Τί τοὺς ἔπιασε;

Ἀνδρέας.— Δὲν βλέπετε σὰν ἐκεῖνα ποῦ μυιγιάζονται...

Γαρουφ. (ἀκούσασα τὴν φράσιν τοῦ Ἀν- δρέα).— Ναί, μᾶς ἔπιασε μιὰ μυῖγα... Μὰ ξέ- ρεις ποιὰ; ὁ Μίμης σου! Τὸν πιάσαμε στὰ πράσα.

Πόπη (τῷ Ἀνδρέῃ).— Ἐλᾶτε νὰ καμαρῶ- στε τὸ ἔργον τῶν χειρῶν σας.

Ἀνδρέας.— Μὰ τί τρέχει, (τῷ Χαράλαμῳ) ἀδερφε;

Χαράλ. Κᾶποιος τοὺς φούσκωσε τὸ πλεμόνι μὲ κᾶτι λόγια γιὰ τὸν ἄνδρα τῆς...

Πόπη.— Ἀπὸ σήμερα θὰ 'νε ἄνδρας μου γιὰ τὰ μάτια τοῦ κόσμου μόνο.

Ἀνδρέας.— Κανένα ἄλλο ζήτημα πάλι; Μιὰ στιγμὴ ἔλειψα κ' ἔγειναν τόσα...

Γαρουφ.— Νὰ 'στὰ 'πῶ ἐγώ. Ὁ Μίμης ἤ- θελε μιὰ γυναῖκα, γιὰ νὰ ξεκοκκαλιάσῃ τὴν προῖκα τῆς καὶ ἄλλαις γιὰ τὰ γλέντια του.

Ἀνδρέας (ὡς συγχισθεῖς).— Μά....

Γαρουφ.— Δὲν ἔχει μᾶς..

Πόπη (παρακούσασα).— Μιὰ; Πέντ' ἐξῆ ὡς τώρα...

Γαρουφ. Καλὲ, αὐτὸς θὰ 'χη μυστικὸ χα- ρέμι στὴν Ἀθήνα.

Ἀνδρέας.— Μὰ τί τὸν κάνετε Χαμίτ;

Πόπη.— Δὲν τὸν σῶν' ἢ προῖκά μου οὔτε γιὰ τὰ καπέλλα του!

Ἀνδρέας.— Γιὰ σταθῆτε νὰ 'ρθῆ κι' ὁ ἴδιος νὰ ἐξηγηθῇ...

Πόπη.— Θὰ μᾶς πῆ ψευτιαῖς.

Γαρουφ.— Ξερεῖ νὰ ρίχνῃ στάκτι στα μάτια...

Χαράλ.— Μὴ σᾶς πῆρ' ἢ φούρια...

Γαρουφ.— Καλοῦ κακοῦ. νὰ βρῆς ἓνα δικη- γόρο νὰ μᾶς συμβουλέψῃ τί θὰ κάνουμε. Τί προ- σμένεις νὰ γεμίση τὸ σπῆτι ἀπὸ δίδυμα;

Ἀνδρέας.— Δίδυμα;...

Γαρουφ.— Τὸ 'χει τὸ σπῆτι. Ἐτσι μᾶς εἶπε κι' ὁ νοικοκύρης!

Ἀνδρέας.— Ὑπομονή! Ὅ,τι κι' ἂν εἶνε, θὰ τὰ διορθώσουμε.

Γαρουφ.— Δὲν πέρνουν μπάλωμα. Ἐγὼ τὰ εἶχα μυρισθῆ ἀπὸ τῆς πρώταις 'μέραις...

Πόπη.— Ἐννοια σου, μητέρα! γίνωμαι καλό- γρηα, παρὰ νὰ γίνω γεφύρι νὰ περνᾶ στὰ σπῆτια καὶ πιάνη νέαις σχέσεις. Βιασθήκατε νὰ μὲ παντρέψτε γιὰ νὰ με ξεφορτωθῆτε.

Γαρουφ.— Ἐγὼ σοῦ εἶχα ἄλλο γαμπρὸ νοι- κοκυρόπουλο, μὰ ἡ εὐγενεία του (δεικνύει τὸν Χαράλαμπον) μὲ τὸ μεγάλο του κεφάλι...

Χαράλ.— Μέτρα τὰ λόγια σου, μὴ μετανοιώ- σης τώρα στὰ γεράματα...

Γαρουφ.— Γεράματα; Μπα! τὸν ξεκουτιάρη! (Ὁ Χαράλαμπος ὀρμᾶ ἵνα ἐπιτεθῆ, παρεμβαίνει ἡ Πόπη καὶ ὁ Ἀνδρέας, ὅστις ἀδεξίως βαίνων ἀπωθεῖ τὴν Πόπην, ἥτις πίπτει ἐπὶ ἔδρας ὡς λιπόθυμος ἢ Ἀνέζα συγκρατεῖ τὴν Γορουφαλιάν, ταρασσομένην νευ- ρικῶς).

Πόπη.— Μητέρα μου!

Ἀνδρέας.— Στάσου, κύρ Χαράλαμπε! μὴ κά-

ἦς φονικό. (Βλέπων τὴν Πόπην). Φέρτε ζῦδι, ἀμμωνία...

Χαράλ.— Δὲν τὴν ἀφίνεις! Εἶνε καὶ οἱ δυὸ γιὰ δέσιμο!

Ἀνδρέας (τῇ Ἀνέζα).— Φέρ' τὸ λυκουρανό-δινο. Τρίψε τὰ χέρια τους...

Ἀνέζα.— Μὰ τί νὰ πρωτοκάμω;..

Χαράλ. (ὡς ἀστεινόμενος).— Πάω 'στὸ δι-πλανὸ γιαντρί... Νὰ γιορταῖς νὰ χαραῖς!

(Ἐνθ' ἐξέρχεται ἐσπευσμένως, συναντᾶται πρὸ τῆς θύρας μετὰ τοῦ Μίμη εἰσερχομένου καὶ ἰσταμένου ἐν κατά-πλήξει δι' ὅσα βλέπει ἐν τῇ σκηνῇ).

Σκηνὴ Η'.

Οἱ ἄνω καὶ Μίμης

Μίμης.— Αἴ! τί ἐπάθατε... Γιὰ τὸ Θεό! Τί τρέχει;

Ἀνδρέας (συνιστῶν διὰ νεύματος οἰγὴν).— Τρέξε γιὰ γιαντρί!... Πρόσεξε. Εἶνε στὸ δευτέρου τῆς μῆνας... Μὴν τὴν ἐρεθίζεις...

Μίμης.— Στάσου... Πές μου, τί συνέβη;

Πόπη (συνερχομένη).— Ῥωτῆστέ τον. Τε-λείωσε ἡ βίζιτα;

Γαρουφ. (ταυτοχρόνως). Ζαχάρωσε μὲ τὴ γει-τόνισσα.

Χαράλ.— Σ' ἐρωτᾶνε γιὰ τὴ χήρα...

Γαρουφ.— Καὶ τὰ ξενύχτια...

Πόπη.— Καὶ γιὰ τῆς φιλικινάδαις...

Μίμης.— Μὰ τί 'ν' αὐτὰ ποῦ λέτε;..

Πόπη.— Γιὰ πὲς ἀλεύρι; Ὁ φίλος σου Μπερ-κέτης σὲ γυρεύει...

Μίμης.— Ποιὸς Μπερκέτης;! Τρελλαθήκατε;

Γαρουφ.— Γιὰ δὲς τον! Κάνει τὸν ἀνήξερο!

Ἀνδρέας.— Ἐφθασεν ὁ κόμπος στὸ γτένι!

Μίμης (τῷ Χαράλαμῳ).— Δὲν μοῦ λές; παί-ζουν καμμιὰ κωμωδία ἐδῶ μέσα;

Ἀνδρέας.— Τραγικὴ καὶ σκανδαλώδη...

Πόπη.— Μάλιστα, κύριε... πολὺ τραγικὴ.

(πλησιάζουσα πρὸς τὸν Μίμην καὶ ὡς ἀσφραι-νομένη). Πῶ! πῶ! μυρίζει πατσουλι! Μητέρα, μητεροῦλά μου. Τοῦ κόλλησε τὴν μυροῦδιά της.

Γιὰ μυρίστε τον...

Ἀνδρέας (πλησιάζων καὶ ἀσφραινόμενος).—

Ἀλήθεια; Μυρίζεις τέτοιο πᾶμα;

Μίμης.— Γιὰ ἔλα 'στὰ καλά σου, Πόπη!..

Πόπη (παρατηροῦσα τὸ ἐνδυμᾶ του καὶ ἀνα-καλύπτουσα ἐπὶ τοῦ ὄμου τρίχα). Κι' ἄλλο! Σ'

ἔπιχα! ἔπ' αὐτοφάρφ!

Μίμης.— Μὰ τί ψάχνεις;

Πόπη (ἀποσπῶσα τὴν τρίχα ἀπὸ τοῦ ἐνδύ-ματος).— Μιὰ τρίχα! (ἐπιδεικνύουσα αὐτήν). Χειροπιζιστά!...

Γαρουφ. (παρατηροῦσα μετὰ φοβῆς τὴν τρίχα).— Αὐτὰ νε πειὰ σημεῖα ὀλοφάνερα! Καλὰ, μὰς τὰ 'παν.

Ἀνδρέας.— Μὰ εἶνε τρίχ' ἀληθινή;

Πόπη (τῷ Χαράλαμῳ).— Τί χρωμα ἔχουν τὰ μαλλιά τῆς χήρας, τῆς γειτόνισσάς του;

Μίμης.— Ποιᾶς χήρας; ποιᾶς γειτόνισσας;

Ἀνδρέας.— Ξέρω κ' ἐγώ; Πότε εἶνε μαῦρα, πότε κόκκινα...

Πόπη.— Μπᾶ! τὰ βάφει κι' ὄλας;

Γαρουφ.— Μπᾶ! τὸν ἀθεόφοβο! Ἀφίνει τὴν γυναικῶν του, ἕνα τρυφερὸ κορίτσι ὡς τὰ χθὲς καὶ τρέχει σὲ βυχμμέναις, σὲ ἀσπρομαλλοῦσες!

(Ὁ Μίμης ποιῶν σημεῖον ἀπορίας, κάθεται ἐπὶ ἑ-δρας καὶ ἀνάπτει σιγαρέττα).

Πόπη.— Δὲν βλέπετε; Δὲν τοῦ καίεται καρφί!

Γαρουφ.— Μὰ ἐπὶ τέλους, κύριε, μπερεῖτε νὰ πηγαίνετε ὅπου θέτε, μὰ νὰ μὴ μᾶς κουβα-λᾶτε καὶ τίς τρίχες τῶν ἀγαπητικῶν σᾶς! (λαμ-βάνουσα τὴ τρίχα ἀπὸ τῆς χειρὸς τῆς Πόπης τὴν ἐπιδεικνύει εἰς τὸν Μίμην). Τί ἀπαντᾶτε εἰς αὐτὰ;

Μίμης (γελῶν).— Θέλετε ν' ἀπαντήσω εἰς πληθυντικόν;

Χαράλαμ.— Δὲν ξέρετε ἀπὸ πληθυντικά. Ἀ-πάντησέ τους ἐπὶ τέλους νὰ ἡσυχάσουν.

Ἀνδρέας (κατ' ἑαυτόν).— Εἶνε τὸ τελευταῖο τελεσίγραφο τῆς οἰκογενείας!

Γαρουφ. (τῷ Χαράλαμῳ δεικνύουσα τὴν τρίχα).— Τί λὲς τοῦ λόγου σου μὲ τῆς φιλοσο-φίας σου; Αὐτὴ ἡ τρίχα...

Ἀνδρέας.— Τὴν βλέπω... εἶνε μία τρίχα!

Πόπη.— Δὲν εἶν' ἀπὸ γυναικῶν;

Ἀνδρέας.— Μπορεῖ νὰ εἶνε κ' ἀπὸ ἄλογο...

Νὰ σᾶς τὸ 'ξηγήσω. Ὁ Μίμης 'πῆγε μὲ τὴν ἄ-μαξα. Μπορεῖ τὸ ἄλογο τῆς νὰ 'κούνησε τὴν οὐρά του κ' ἔπεσε μιὰ τρίχα στὸ σουρτοῦκο τοῦ Μίμη.

Πόπη.— Θέλεις νὰ τὰ μπαλώσης;...

Χαράλαμ.— Μὰ δὲν τοῦ λέτε ἐπὶ τέλους τοῦ ἀνθρώπου καθὼς τί ἔτρεξ' ἐδῶ μέσα; τί σᾶς εἶ-πεν ὁ φίλος του Μπερκέτης;

Μίμης (ἐγειρόμενος).— Μὰ ποιὸς Μπερκέτης;

Πόπη.— Ὁ Περικλῆς Μπερκέτης...
Γαρουφ.— Ὁ καρδιακὸς σου σύντροφος στὰ γλέντια...

Πόπη.— Καὶ στῆς φιλικινάδαις...

Μίμης.— Δὲν γνωρίζω κανένα Μπερκέτη...

Πόπη.— Τώρα ἦταν ἐδῶ καὶ μᾶς τὰ 'πε ὄλα...

Μίμης.— Σᾶς ἔλεγε γιὰ μένα; (τῷ Ἀνδρέῳ) Πᾶμε νὰ μου τὸν δείξης. Θὰ πάθῃ τῶν παθῶν του τὸν τάραχον! Θὰ τοῦ κάνω τὰ μούτρά του κεφτέ...

Ἀνδρέας.— Ἄν με θέλῃς γιὰ μάρτυρα μονο-μαχίας, δὲν δέχομαι. Εἶμ' ἐναντίον τῆς μονομα-χίας. Ἄν θέλῃς γνώμαις καὶ συμβουλαῖς, σᾶς δίνω ὅσας θέλετε.

Μίμης (ἐν ὀργῇ θέτων τὸν πῖλον του).— Πᾶμε νὰ τὸν βροῦμε.

Πόπη.— Μὴ λάβῃς τὸν κόπο. Ὅπου νὰ 'νε θὰ 'ρθῃ...

Γαρουφ.— Θέλει καλὰ καὶ σώνει νὰ σε 'δῇ.

Πόπη.— Ποιὸς ξέρει τί ἔχει νὰ σοῦ πῇ κρυφά.

Μίμης.— Τί; Θὰ ξανάρθῃ; (ἐπιδεικνύων τὸν γρόνον του).

Γαρουφ. (παραδίδουσα τῷ Ἀνδρέῳ τὴν τρίχα). Σοῦ τὴν παραδίνω. Δεῖξ' τὴν καὶ σ' αὐτὸ σὰν ἔρθῃ.

Ἀνδρέας (παρατηρῶν τὴν τρίχα). Μὰ γιὰ σταθῆτε! Ἡ χήρα ποῦ λέγαμεν. ἔχει κατσαρὰ μαλλιά... (δεικνύων τὴν τρίχα). Κι' αὐτὴ 'νε σκληρὴ κι' ἀλλοιωτικὴ.

Μίμης.— Ἡ μοῦ δίνετ' ἐξηγήσεις ἢ... (κινεῖται νὰ ἀπέλθῃ).

Πόπη.— Ζητεῖ πρόφασι, γιὰ νὰ ξεφύγῃ πάλι. (Ἀκούεται κτύπημα ἐπὶ τῆς θύρας. Ἡ Ἀνέζα σπεύδει νὰ ἴδῃ).

Γαρουφ.— Θὰ νε ὁ φίλος του.

Ἀνέζα (ἀπὸ τῆς θύρας).— Αὐτὸς ποῦ 'ταν ἐδῶ...

Πόπη.— Ὁ σύντροφός σου ὁ ἀχώριστος.

Ἀνδρέας (περίφοβος).— Δὲν ἤθελα νὰ ἤμουν τρίχα τῆς κεφαλῆς του.

(Ὁ Μίμης ὀρμᾶ πρὸς τὴν θύραν καὶ συναντᾶται μετὰ τοῦ Μπερκέτη, εἰσερχομένου.)

Σκηνὴ Θ'.

Οἱ ἄνω Μπερκέτης εἶτα Γεράσιμος
Μίμης (τῷ Μπερκέτη).— Κύριε, ποιὸν ζῆ-

τάτε;

Μπερκέτης.— Κύριε, πῶς μ' ἐρωτᾶτε ἔτσι. Εἴσθε τοῦ σπητιοῦ;...

Μίμης.— Σᾶς λέγω, ποιὸς εἴσθε; (τῇ Πόπῃ) εἶνε ὁ λεγάμενός ποῦ ἔλεγε γιὰ μένα;

Μπερκ. (νεύει τῷ Ἀνδρέῳ, ὅπως ἐρωτήσῃ ἂν εἶνε παράφρων ὁ Μίμης) Μήπως;...

Μίμης.— Μίλα γιατί, σὲ εἰγάνω ἂπ' ἐδῶ μὲ τῆς κλωτσιαῖς.

Μπερκ. (ἐξάγων τὸ χειρόκιόν του καὶ ρί-πτων αὐτὸ πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Μίμη).— Στείλε τοὺς μάρτυράς σου.

Ἀνδρέας.— Θὰ τρέξῃ κ' αἶμα! Τώρα τὸ κάμαμε ρόιδο!

Μπερκ.— Λέγομαι Περικλῆς Μπερκέτης καὶ ὀνομάζω μάρτυράς μου τοὺς πάρισταμένους...

(τῷ Ἀνδρέῳ) τ' ὀνομά σας;...

Ἀνδρέας.— Περιττόν. Δὲν δέχομαι.

Μίμης.— Λέγεται Ἀνδρέας Τζαντζαμίνης... Μπερκ. (δεικνύων τὸν Χαράλαμῳ).— καὶ τὸν κύριον, τοῦ φίλου μου Μίμη Τακουῦνᾶ.

Χαράλ.— Γιὰ μένα λέει; (τῷ Μπερκέτη) Δὲν εἶμαι πεθερὸς κανενὸς Μίμη Τακουῦνᾶ... Κά-νεις λάθος.

Μπερκ. (τῷ Μίμη).— Τ' ὀνομά σας κύριε...

Μίμης (τῷ δίδει τὸ ἐπισκεπτήριόν του).— Νὰ το! Μὲ ξέρεις;... Ἄνοιξε τὰ μάτια σου καλὰ καὶ διάβασ' το.

Μπερκ. (ἀναγινώσκων).— «Δημήτριος Χα-λάλης» (τῷ Μίμη) Καὶ τί ἐπῆρατε τὸ μέρος τοῦ συζύγου της; (δεικνύει τὴν Πόπην) δηλαδὴ τοῦ φίλου μου ποῦ κάθεται ἐδῶ; (εἰσερχεται ἐ-σπευσμένος ὁ Γεράσιμος).

Γεράσιμ.— Μὰ τί τρέχει, κύριε; Μὲ τῆς φω-ναῖς σας μαζεύτηκε τόσος κόσμος κάτω.

Μίμης.— Στὸ σπῆτι μου εἶμ' ἐλεύθερος νὰ κάνω ὅ,τι θέλω, νὰ φωνάζω..

Μπερκ. (ἐκκληκτός).— Στὸ 'σπῆτι σου;... ἐδῶ δὲν κάθεται ὁ Μίμης Τακουῦνᾶς;...

Γεράσιμ.— Αὐτὸς ποῦ λὲς τὸ ἄφησε στὰς εἴ-κοσι του Σεπτεμβρίου... Τοῦ 'χα κάνει ἐξωσι...

Μπερκ.— Μπᾶ! (δεικνύει τὴν Πόπην)— Δὲν εἶνε ἡ κυρία του;

Ἀνδρέας (παρεμβαίνων ὡς ἀνακαλύνας).— Γιὰ σταθῆτε! Κάτι λάθος ἔγινε...

Γαρουφ. Πάλι ζήτησ' νὰ τὴ σκεπάσης! (τῷ

Μπερκέτη) Δὲν ἤσουνα τοῦ λόγου σου ποῦ μᾶς εἶπες τόσα γιὰ τὸν φίλο σου τὸν Μίμη; (δεικνύει τὴν Πόπη) γιὰ τὸν ἄνδρα της;

Μπερκ. — Καὶ τὰ ξαναλέω!

Μίμης. — Τὰ ξαναλές; Ἐβρεις ποῖος εἶμαι;

Μπερκ. — Μὰ δὲν εἶπα γιὰ σᾶς, κύριε. Οὔτε σᾶς ἔχω δὴ ποτέ; μου. Εἶπα γιὰ 'κεῖνον ποῦ 'παντρεύθηκε στὸ ἴδιο σπῆτι πέρσι.

Χαράλ. — Γι' αὐτὸν ποῦ ἔκανε τὰ δυὸ παιδιά;

Γαρουφ. — Γι' αὐτὸν ποῦ 'χε σχέσεις με μιὰ χήρα;

'Ανδρέας. — Γιὰ 'κεῖνον τὸν ξενύχτη ποῦ τοὺς ἔλεγε;

(Αἱ τρεῖς αὐταὶ ἐρωτήσεις γίνονται ταυτοχρόνως).

Μπερκ. — Σᾶς ἔλεγα γι' αὐτὸν ποῦ 'χε παντρευθῆ καὶ ἐορτάζει σήμερο;

'Ανδρέας. — Πάλι μᾶς τὰ μπερδεύεις. Ἐξηγήσου, ἀδερφέ!

Πόπη (τῷ Μπερκέτη). — Κι' αὐτὴ ἡ τρίχα, ποῦ τὴν ἤραμε ἐπάνω του;.. Δῆτέ την. Θαρρῶ μυρίζει πατσουλί...

'Ανδρέας. (Δεικνύων τὴν εἰς χεῖρας του τρίχα). — Αὐτά!...

Πόπη. — Δὲν εἶνε τῆς γειτονισσᾶς του Δήμητρας;

Μπερκ. (Παρατηρεῖ τὴν τρίχα). — Δὲν εἶνε ἀπὸ τὰ μαλλιά της. Ἡ κυρία Δήμητρα τὰ 'χει χρυσοξανθα. Τὰ βάφει με δξυζενέ...

Γαρουφ. (τῷ 'Ανδρέα). — Μὲ τί τὰ βάφει, λέει;

Χαράλαμ. — Τί μᾶς νοιάζει με τί τὰ βάφει.

'Ανδρέας. — Ἐφύγαμε ἀπὸ τὸ ζήτημά μας πάλι.

Πόπη. — Ὅχι! ἀκόμα δὲν τὸ λύσαμε. Εὐρέθηκε μιὰ τρίχα γυναικεῖα στὸ ροῦχό του ἐπάνω. (Πρὸς τὸν Μίμη). Δὲν μᾶς εἶπες, ἀπὸ ποῖα γυναίκα εἶνε.

Μπερκ. (Παρατηρεῖ τὴν τρίχα, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ 'Ανδρέα). — Μὲ συγχωρεῖτε νὰ παρεμβῶ; Αὐτὴ δὲν εἶνε γυναικεῖα τρίχα.

'Ανδρέας. — Ἐχει δίκαιον ὁ κύριος. Εἶνε τρίχα ἀπὸ βούρτσα, ποῦ σκουβλίζουν. (τῷ Μίμη). Μήπως σ' ἐξεσκούβλησε κανεὶς πρὶν ἔρθης;

Μίμη — Σ. Ἡμουν στῆς θειᾶς μου καὶ μ' ἐβούρτισε ἡ ὑπηρέτριά της Ἐλενιώ...

Γαρουφ. — Ἄλλη πάλι... τέσσαρες ὡς τώρα... δουλεῖ καὶ κυράδες! (καθ' ἑαυτήν). Μὰ τί διάβολο! Σωμὸ δὲν ἔχουν!..

Γεράσ. — Γιὰ νὰ σᾶς πῶ κ' ἐγώ. Πνίγεσθε σὲ μιὰ σταλαματιὰ νερό, Ὁ κύριος (δεικνύει τὸν Μπερκέτην) ἤρθε νὰ κἀνὴ βίζιτα σ' ἕνα ἄλλον Μίμη ποῦ καθόντανα ἐδῶ. (τῷ Μαρκέτη). Αὐτὸς ποῦ ζητᾶς, ὁ συνονόματός του (δεικνύει τὸν Μίμη) ἔφυγ' ἀπ' ἐδῶ τὸν περασμένο μῆνα.

Μπερκ. — Μὰ τότε νὰ με συγχωρήτε. Ἐκαμα μεγάλο λάθος...

Πόπη. — Λοιπὸν δὲν 'λέγατε γιὰ τὸ δικό μας Μίμη;

Μπερκ. (δεικνύων τὸν Μίμη). — Γιὰ τὸν κύριο; Πρώτην φορὰν τὸν βλέπω...

Γαρουφ. — Μὰ τέτοιο λάθος 'μέρα μεσημέρι; Θά 'νε κι' αὐτὸ τῆς μοδᾶς 'στὴν Ἀθήνα...

Χαράλ. — Καλὸ σᾶς τὸ 'πε κ' ἡ Ἀνέζα πῶς σᾶς ἔπιασε ἡ μυγα...

'Ανδρέας. — Σᾶς τὸ 'πα κ' ἐγὼ ὁ δικός σας Μίμης εἶνε χρυσὸ παιδί;.. Νὰ 'χετε πεποιθήσι σ' αὐτὸν καὶ νὰ μὴ μωιγιάζεσθε με τὰ κουνούπια ποῦ περνοῦν κοντὰ σ' αὐτιά σας...

Χαράλ. (τῷ Πόπη καὶ τῷ Γαρουφαλιᾷ). — Τὸ πάθημά σας ἄς γίνῃ μάθημα.

Μπερκ. — Κ' ἐμένα νὰ με συγχωρήτε ποῦ σᾶς τάραξα τὴν ἡσυχία σας. (ὀποκλινόμενος ὀπως ἀπέλθῃ).

Πόπη. — Ἀπεναντίας, σᾶς εὐχαριστοῦμε. Τὸ λάθὸς σας μᾶς ἔσωσε ἀπὸ μεγαλείτερα... δικά μας.

Μίμης. — Ἐκάμαμε μ' αὐτὸ τὸ λάθος ἕνα νέον φίλον — κατὰ λάθος.

Μαρκ. — Χαίρετε...

Μίμης. — Γιὰ σταθῆτε. Θαρρῶ πῶς κατὰ λάθος σᾶς ἐκάλεσαν (δεικνύει τὸν Χαράλαμπον καὶ τὴν Γαρουφαλιᾶν) τὸ μεσημέρι...

Χαράλ. (συμπληροῖ τὴν φράσιν). — Νὰ πάρῃ ἕνα μεζὲ καὶ τὸ ὀρεκτικὸ μαζύ μας καὶ μαζύ σου (δεικνύει τὸν Μίμη).

Μπερκ. (τῷ Μίμη). — Ὅχι, με σᾶς με τὸν ἄλλον Μίμη.

Χαράλ. — Ποῦ νὰ τὸν βρῆτε τώρα τὸν ἄλλον Μίμη. ἤ Ἐπειτα ἔβαλαν ἕνα πιάτο 'στὸ τραπέζι καὶ γιὰ σᾶς. Καθῆστε... νὰ δῆτε πῶς θ' ἀγαπηθῆτε (δεικνύει τὴν Πόπη καὶ τὸν Μίμη).

Μπερκέτης. — Σᾶν πολὺ. . . ὕστερ' ἀπ' αὐτὰ νὰ σᾶς ἐνοχλῇ ἡ παρουσία μου καὶ 'στὸ τραπέζι. . .

Μίμης. — Θὰ μᾶς εὐχαριστήσῃ τὸ ἀπρόοπτον. Ἐπειτα τὸ 'χω σὲ καλὸ νὰ πιῆτε στὴν ὑγειά μας (δεικνύει τὴν Πόπη) ὡς φίλος κατὰ λάθος!

Γαρουφ. — Γιὰ δὲς τί κόντευε νὰ γίνῃ σήμερα μ' αὐτὸ τὸ μπερδεύμα... Χωρισμός! (τῷ Πόπη, δεικνύουσα τὴν Μίμη) ἔλα τώρα, τράβηξε τ' αὐτὸ του!

Χαράλ. (τῷ Πόπη), — Δός του καλλίτερα ἕνα φιλάκι.

'Ανδρέας (τῷ Πόπη). — Δός του καὶ δυὸ, τέτοια 'μέρα σήμερα.

Γαρουφ. — Ἄς τοῦ δώσῃ καὶ τρία...

'Ανδρέας. — Ὅχι τρία. . . κ' ἐμπροστά μας. Ἐβέρετε; τρία φιλιὰ κάνουν μιὰ τραγικὴ σονάτα!

Γαρουφ. — Ἄλλη πάλι μὸδα;...

Μίμης. — Ἐφτετεινὴ. . . Τὴν εἶδε σ' ἕνα πρόγραμμα θεάτρου. (τῷ Μπερκέτη). Ἐβέρετ' ἐτοιμάζει μιὰ ἐπιθεώρησι ὄλο με καλαμπούρια. . . . Νὰ! δῆτέ τον ποῦ σκέπτεται. . . Κᾶτι θὰ μᾶς ξεφουρνίσῃ πάλι.

'Ανδρέας (μετὰ σιγμιαίαν σκέψιν). — Τὸ ἤθρα! (Ὅλοι συναθροίζονται περὶ αὐτὸν ἕν' ἀκούσουν). Ἐχετε καταλάβει γιατί ἔγινεν ἡ σημερινὴ ἀνακατοσοῦρα 'στὸ σπῆτι σας;

Ὅλοι. — Ὅχι! γιὰ πὲς το. . .

'Ανδρέας. — Ἡπὸ μιὰ παρεξήγησι. Ὁ κύριος (δεικνύει τὸν Μπερκέτην) 'μιλοῦσε γιὰ ἕνα ἄλλον Μίμη!

Ὅλοι. — Μπράβο! — Πῶς τὸ ἤθρα! — Τί ἀνάπτυξις!

'Ανέζα (ἀπὸ τὴν θύραν). — Κερά, ἔτοιμη ἡ σουπα!

Μίμης (τῷ Μπερκέτη). — Κύριε Μπερκέτη, δόστε τὸ μπράτσο στὴν κυρίαν (δεικνύει τὴν Πόπη).

Μπερκέτης. — Εὐχαρίστως. (διερχόμενος πρὸ τοῦ 'Ανδρέα τὸν ἐρωτᾷ χαμηλοφώνως). Πῶς τὴν λένε;

'Ανδρέας. — Κυρία Πόπη Χαλάλη.

Μπερκέτης (δεικνύει τὸν Μίμη, χαμηλοφώνως τῷ 'Ανδρέα) Χαλάλι του!

Μίμης (προσφέρει τὸν βραχιονά του εἰς τὴν Γαρουφαλιᾶν). — Ἐπέρασαν τὰ νεῦρα; (μειδιᾷ καὶ ἀποτεινεται τῷ Χαράλαμῳ). Δόσε καὶ τοῦ λόγου σου τὸ μπράτσο σου...

Χαράλαμ. — Σὲ ποιά; Δὲν περισσεύει...

'Ανδρέας (χαμηλοφώνως καὶ ὡς ἀστεϊζόμενος) Νὰ μποροῦσες νὰ τὸ ἔδινες στὴν Ἀνέζα (δεικνύει τὴν πρὸ τῆς θύρας ἰσταμένην Ἀνέζαν).

Χαράλαμ. — Σῶπα! Τί θέλεις; Νέαις φασαρίαις πάλι; (πρὸς ὄλους). Ἀ! πᾶμε... 'στὸ τραπέζι.

Γεράσ. — Τὸ 'πεν, εἶνε κα λὸρροϊζικο τὸ σπῆτι. Καὶ τοῦ χρόνου... δίδυμα.

'Ανδρέας. (ἐπιδεικνύων τὴν εἰς χεῖράς του τρίχα). Κ' αὐτὴν τί θὰ τὴν κἀνω;

Μίμης. — Πέταξ' την...

Χαράλ. — Κᾶνε τὴν τουρσί.

Πόπη. — Ὅχι! νὰ μοῦ δῶστε νὰ τὴν βᾶνω στὸ μετᾶλλιον μου γιὰ ἐνθύμησι...

'Ανδρέας. — Μπράβο, κυρία Πόπη. (Πρὸς ὄλους). Ἐβέρετε; Αὐτὸ ποῦ εἶπε εἶνε μεγάλ' ἰδέα.

Μίμης. — Πὲς τὴν κι' αὐτὴν...

'Ανδρέας. — Μὰ δὲν καταλαβαίνετε; Θέλει νὰ 'πῇ (δεικνύων τὴν Πόπη) πῶς ἀπὸ μιὰ τρίχα κρέμεται πολλὰς φορὰς ἡ εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου, (ἐπιδεικνύων τὴν τρίχα) ἀπὸ μιὰ τρίχα...

Πόπη (γελῶσα). — Μάλιστα! ἀπὸ χήρα...

'Ανδρέας. — Καλέ, τί χήρας! Ἀπὸ μιὰ τρίχα... βούρτσας ποῦ βουρτζίζουν!

Ὅλοι (καγχάζοντες). — Μπράβο, κύριε Ἰζουτζαμίνη! — Εὐγε κύρ 'Ανδρέα!

(Ἐνθ' ὄλοι τὸν συγχαίρουσιν πίπτει ἡ αὐλαία)

['Επιστήμαι—Γράμματα—Τέχναι']

Ο ΡΩΣΣΙΚΟΣ ΠΑΝΘΥΣΜΟΣ

ΠΑΡΙΣΙΝΗ «ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ».—Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τελευταίων ρωσικῶν ἀπογραφῶν σημειώνει μίαν ἀξίησιν πληθυσμοῦ ἀπὸ τοῦ ὀκτωβρίου 1892 μέχρις Ἰανουαρίου 1902, παρὰ τὸν πόλεμον παρὰ τὴν χολέραν παρὰ τὴν ἐπανάστασιν, τριάκοντα καὶ ἑνὸς ἑκατομμυρίου ψυχῶν, κατ' ἀκολουθίαν ὀρωσσικὸς πληθυσμὸς αὐξάνει ἐτησίως κατὰ 4,600,000 ἀτομα. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ὁ ρωσσικὸς λαὸς πρωτοστατεῖ ἐν τῇ λευκῇ φυλῇ, ἐλάχιστα δὲ ὑπολείπεται τῆς κιτρίνης φυλῆς τῶν Κινέζων.

ΤΟ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑ ΕΝ ΣΟΥΗΔΙΑ

Αἱ ἀντιαλκοολικαὶ ἐταιρίαι τῆς Σουηδίας ἐργάσαντο κατ' αὐτὰς δημοψήφισμα μεγίστου ἐνδιαφέροντος. Ἠρώτησαν τὸ σύνολόν τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἐχόντων ἡλικίαν ἄνω τῶν 18 ἐτῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ οἴνοπνεύματος. Εἰς μίαν μόνον ἐπαρχίαν παρουσιάζονται 100,000 ἀπαιτήσεις καταφατικαὶ τῆς ἀπαγορεύσεως καὶ μόνον 664 ψῆφοι ὑπὲρ τοῦ οἴνοπνεύματος. Εἰς τὰς πλείστας περιφερείας τῆς Δαλεκάρλης 96 ο)ο ἐκηρύχθησαν κατὰ τοῦ οἴνοπνεύματος, εἰς δὲ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Σουηδίας ἡ ἀναλογία τῶν ζητούντων τὴν ἀπαγόρευσιν ποικίλλει μεταξὺ 60 καὶ 80 ο)ο.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Εἰς τὸ Ἐδιμβούργον ἔληξε κατ' αὐτὰς τὸ παγκόσμιον συνέδριον τῶν ἱεραποστόλων οἵτινες προεβήσαν εἰς τὸν ἀπολογισμὸν τῶν ἔργων μιᾶς ἑκατονταετίας. Τῷ 1810 πᾶσαι αἱ χῶραι τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς ἦσαν κλεισταὶ εἰς αὐτὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου. Σήμερον εἰς τὰς χῶρας ταύτας ὑπάρχουν περισσότεροι τῶν 2 ἑκατομμυρίων κατ' αὐτὸ χριστιανοὶ καὶ ὑπὲρ τὰ ἐξ ἑκατομμύρια κατεχομένων τῷ 1810 εἰργάζοντο μόνον ἑκατὸν ἱερα-

πόστολοι. Ἦσαν τότε οἱ ἡρώικοι χρόνοι. Σήμερον ἐργάζονται 22,000 ἐξ ὧν 5,000 γυναῖκες. Τῷ 1815 ἡ Βίβλος ἦτο μεταφρασμένη εἰς 65 γλώσσας.

Τῷ 1910 μετεφράσθη εἰς 500. Ἀντὶ τῶν 250.000 φράγκων τὰ ὁποῖα τῷ 1810 ἀπερρόφωνοι ἱεροπόστολοι, σήμερον δαπανῶνται 120 ἑκατομμύρια φράγκων ἐτησίως, τῶρα ὑπάρχουν ἱατροὶ ἀπόστολοι, νοσοκομεῖα καὶ σχολεῖα καὶ δλόκληρος ἱεραποστολικὸς τύπος.

ΤΑ ΔΙΑΖΥΓΙΑ

Αἱ τελευταῖαι στατιστικαὶ τῶν διαζυγίων ἐν τῷ Ἠνωμένῳ Βασιλείῳ τῆς Εὐδαίμονος Ἀλβιονος ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ Σκωτία ἄλλοτε ποτε ἄκαμπτος καὶ ἀλώβητος ἐν τῷ βήματι τούτῳ, ὑπερβαίνει σήμερον τὴν Ἀγγλίαν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν Σκωτίᾳ τὰ διαζύγια ἐπὶ 100,000 κατοίκων ἐνῶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἀριθμοῦνται μόνον 2.

Ἡ ἔνωσις διὰ τὴν μετὰρρύθμισιν τῶν διαζυγίων ἀσχολεῖται κυρίως, ἵνα διευκολύνη μεταξὺ τῶν πτωχῶν τάξεων τῆς νέας συζυγικῆς ἐνώσεως μεταξὺ τῶν διεζευγμένων. Παρατηρεῖται δὲ μεταξὺ ἄλλων ὅτι οἱ ἡμίσεις τῶν διεζευγμένων ἔρχονται εἰς δεύτερον γάμον.

ΤΟ ΚΥΝΗΓΕΣΙΟΝ ΤΟΥ ΡΟΥΖΒΕΛΤ

Ἡ «Φιλανθρωπικὴ Ἐνωσις» τῆς Ἀγγλίας ἐθεώρησεν ἐπιβεβλημένον αὐτῇ καθῆκον νὰ διαμαρτυρηθῇ πρὸς τὸν τέως Πρόεδρον Θεόδωρον Ρουζβελτ διὰ τὴν σοβαρότητα τῶν κυνηγεσιῶν τῶν ἐν Ἀφρικῇ. Κατηγορεῖ δὲ τὸν μέγαν αὐτὸν Κυνηγὸν ὅτι κρύπτεται ὅπισθεν ὑποτιθεμένων ἐπιστημονικῶν ἀσχολιῶν, ἵνα ἐπιδίδεται εἰς ἀληθινὰς σφαγὰς.

Ὁ Ρουζβελτ μετὰ πολλῆς ζέσεως ἠμύνθη κατὰ τὴν κατηγορίαν ταύτην χαρακτηρίσας αὐτὰς ὡς ὄλως ἀδίκους, ἐβεβαίωσε δὲ, ὅτι προσεπάθησεν ἵνα φονεύσῃ ἕνα ἢ δύο ἐκ τῶν ἀντι-

προσώπων ἐκάστου γένους τοῦ ζωικοῦ βασιλείου. Πράγματι δὲ μὲτ' αὐτὸν τὸ κυνηγεσιον σκοπὸν εἶχε τὴν μελέτην τοῦ ζωικοῦ βασιλείου τῆς ζώνης τοῦ Ἰσημερινοῦ. Ἐν τέλει δὲ ὁ Ρουζβελτ λέγει ὅτι ἐὰν ἠκολούθει τὰ δόγματα τῶν φιλανθρωπικῶν λεγομένων πράγματι ὁμοῦ ἐκκεντρικῶν ἐταιρειῶν τῆς Ἀγγλίας, ἅτινα ἐφαρμοζόμενα θὰ ἄφηνον τὴν Ἀγγλίαν γέμουσαν ἀπὸ ἄγρια θηρία, τότε ἔπρεπε νὰ θέσῃ αὐτὸν εἰς ὑποδεστέραν μοῖραν τοῦ λέοντος ὃν φονεύει, διότι καὶ ὁ λέων φονεύει τὸν βόνασον.

«ΑΕΡΟΠΛΟΙΑΙ»

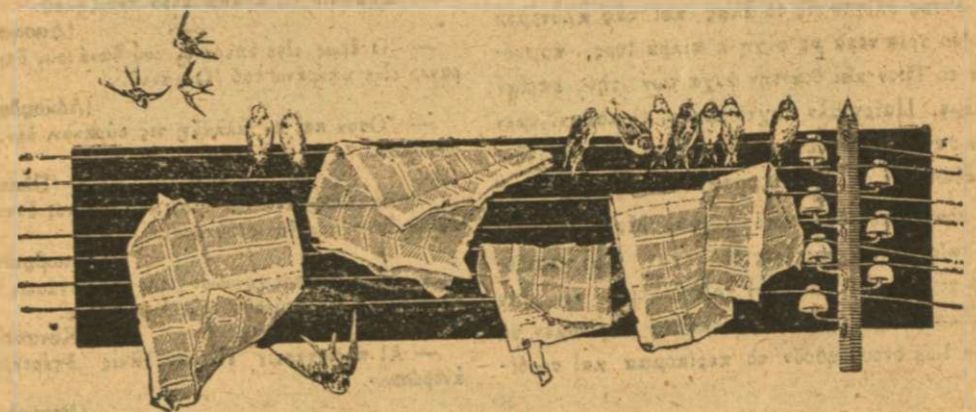
ΤΟ ΑΤΕΛΕΣ ΤΩΝ ΑΕΡΟΠΛΑΝΩΝ αΠαρίσιοι.—Τὸ περίεργον εἶνε ὅτι κατ' ὄν χρόνον πάντες ἀναγνωρίζουσι τὴν ἀτέλειαν τῶν σημερινῶν ἀεροπλάνων πικρὸς συστήματος, ἐπαυσε πᾶσα ἐφευρετικὴ ἐργασία πρὸς βελτίωσιν τῶν συστημάτων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὄντως καταπληκτικῶν προόδων αἱ ἀεροπλοῖα ἐπετέλεσε κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν. Καὶ ἐνῶ εἶνε γνωστὸς ὁ λόγος τῶν πλείστων ἀτυχημάτων τὰ ὁποῖα καθημερινῶς ἐπαναλαμβάνονται οὐδεὶς ἀπολύτως τείνει εἰς τὴν βελτίωσιν αὐτῆν τῶν λόγων. Δὲν πταίει ἡ μηχανὴ δὲν πταίει ἡ ἔλιξ, δὲν πταίει ἡ στερεότης τῆς συσκευῆς, Ἀπεδείχθη περιτράνω, ὅτι ἡ εὐστάθεια τῶν ἀεροπλάνων εἶνε τὸ χρησιμώτερον αὐτοῦ ἐφόδιον διότι ἄνευ αὐτῆς ἀδυνατεῖ νὰ τηρήσῃ τὴν ἀναπόφευκτον ἰσορροπίαν.

Τὸ ἀεροπλάνον εἶνε ἀσφαλέστατον ἐν πλήρει νηνεμῖα. Τὸ ἐλάχιστον ρεῦμα ἀνέμου δύναται εἰς διάστημα πολὺ μικρότερον τοῦ δευτερολέπτου νὰ τὸ ἀνατρέψῃ, πρὶν ἢ ὁ ἀεροπόρος ἀντιληφθῇ τοῦτο. Ἀλλὰ καὶ ἂν τὸ ἀντιληφθῇ καὶ λάβῃ τὴν ἀπαιτουμένην κλίσιν ἵνα τὸ ἀποφύγῃ δὲν δύναται νὰ γνωρίζῃ τὴν διάρκειαν τοῦ ρεύματος ὥστε ἄμα τῷ πέρατι αὐτοῦ νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν ἀπαιτουμένην ὀριζοντίαν θέσιν. Τότε δὲ νὰ διατρέχῃ τὸν κίνδυνον νὰ εὐρεθῇ μὲ κεκλιμένον ἐπίπεδον μὴ ἰσορροπιζόμενον διὰ τοῦ ἀνυπάρκτου πλέον ρεύματος, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἔτοιμον νὰ καταρκυλίσῃ εἰς τὸ κενόν.

Διὰ νὰ ἐπικνευρεθῇ ἡ ἀτέλεια αὐτῆ ἡ στοιχειώδης πρέπει νὰ δοθῇ μεγ' ἄλλη προσοχὴ εἰς τὸ ζήτημα τῆς εὐσταθείας, ὥστε νὰ παρέχεται μείζων χρόνος εἰς τὸν ἀεροπόρον διὰ νὰ εὐρίσκῃ τὴν ἰσορροπίαν του.

ΑΕΡΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Κατ' αὐτὰς ἐπερατώθη ἡ κατασκευὴ τοῦ πρώτου ἀεροπλάνου τὸ ὁποῖον ἔχει χαλύβδινον ἀντὶ ξυλίνου σκελετὸν, ἐπιφανείας δ' ἐκ λεπτοτάτου ἀλλὰ καὶ στερεωτάτου ἀλουμινίου, ἀντὶ τοῦ εἰδικοῦ ὑφάσματος. Ἡ διαφορὰ τοῦ βάρους εἶνε 12 χιλιογράμμων διὰ τὸ ὑφασμα καὶ 75 χιλιογράμμων διὰ τὸ ἀλουμίνιον. Ἀλλ' ἡ διαφορὰ αὐτῆ εἶνε ἀσήμικτος ἐνώπιον τῆς στερεότητος ἣν ἀποκτᾷ ἡ νέα συσκευὴ ἣτις ἐγένετο μὲ τύπον Φαρμάν.

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ

[Φαγητά, Γλυκύσματα, 'Επιδόρπια]

(Βύδινο γλυκό)

Παίρνομεν 1 1/2 ὄκα βύσσινο καλὸ τὸ καστρεύομεν καὶ τὸ βάζομεν εἰς τὸ καζανάκι μὲ 1 ὄκα ζάχαρι. Πλένομεν τὰ κουκούτσια μὲ ἕνα ποτῆρι νερὸ καὶ τὸ ρίπτομεν εἰς τὸ καζανάκι καὶ αὐτό. Παίρνομεν μία χούφτα κουκούτσια μὲ ἕνα τουλπάνι: καλὰ δεμένα καὶ τὰ ρίπτομεν εἰς τὸ καζανάκι τὸ ὅποιον βάζομεν εἰς δυνατὴν φωτιά. Ἄμα κοντεῦει ἔχομεν κρῦο νερὸ εἰς ἕνα πιάτο ρίπτομεν ὀλίγο καὶ βλέπομεν ἂν γίνεταί κόμπος ὄχι σφικτὸς ὅπως διὰ τὸ σερπέτη. Καὶ ἄμα γίνεταί τὸ κατεβάζομεν.

(Παγωτὸ ἀπὸ καρπούζι)

Κάμομεν ἕνα σιρόπι 28 βαθμῶν μὲ βανίλλια, τὸ περνοῦμεν ἀπὸ τριχιά εἰς μίαν λεκάνην νὰ κρῶσῃ. Περνοῦμεν ἔπειτα ἀπὸ τριχιά μία ὄκα καρπούζι καθαριζομένου καὶ τὸ ἐνώνομεν μὲ τὸ σιρόπι. Στυβόμενον τὸ ζουμί 3 λεμονίων καὶ τὸ γραδαρόμενον νὰ γείνη 20 βαθμῶν. Το χύνομεν ἔπειτα εἰς τὴν γλαστέρα, μὴ λησιμονοῦντες νὰ θάλωμεν ὀλίγον καρμίνιον κόκκινον καὶ τὸ παγωῦμεν.

Τὸ παγωτὸ πεκόνι γίνεταί ὅπως καὶ τὸ παγωτὸ καρπούζι: μόνον ποῦ δὲν βάζομεν καρμίνιον.

(Μελιτζάναις παραγεμισταῖς)

Παίρνομεν μαλακαῖς μελιτζάναις καὶ ἀφοῦ τὰς τρίζωμεν ὀλίγο νὰ μαλακώσουν, τὰς σκάπτομεν μὲ ἕνα χουλιάρι καὶ κόπτομεν ταῖς οὐραῖς των. Ἀφίνομεν αὐτὰς ὀλίγον εἰς τὸ ἄλας καὶ τὰς πλύνομεν λαλὰ δύο τρία νερά νὰ φύγη ἡ πίκρα τους, κάμομεν δὲ τὸ ἴδιον καὶ διὰ τὴν ψύχα των τὴν ὁποίαν ἐβγάλαμε. Παίρνομεν ψαχνὸ κρέας, τὸ κοπανίζομεν εἰς ἕνα σανίδι προσθέτομεν τὰς ψύχας τῶν μελιτζανῶν καθὼς καὶ ὀλίγην ντομάτα καὶ κάμομεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἕνα καλὸ μίγμα. Μαραίνομεν ὀλίγον ταῖς μελιτζάναις εἰς τὸ τηγάνι καὶ γεμιζομεν μὲ τὴν κιμᾶ αὐταῖς καὶ ταῖς βάζομεν εἰς μίαν κατσορόλα μὲ βούτυρο καὶ ντομάτα. Ἀφίνομεν νὰ βράσουν ἕως ὅτου ψηθοῦν τὸ περίκομμα καὶ σερβίρομεν.

(Περιστέρια στυφάτο)

Ἄφου καθαρίσωμεν τὰ περιστέρια τὰ βάζομεν νὰ τσιγαρισθοῦν μὲ βούτυρο καὶ κατόπιν κάμομεν χυλὸ ἀπὸ ἀλεύρι καὶ βούτυρο εἰς τὸ ὅποιον βάζομεν 12 μικρὰ κρομμυδάκια, καὶ προσθέτομεν ἕνα ποτῆρι ἄσπρο κρασί καὶ ὀλίγον ζυμὸν. Βάζομεν μέσα νὰ ψηθοῦν τὰ περιστέρια μὲ δάφνη, θυμάρι, καὶ σερβίρομεν ἀφοῦ ψηθοῦν, προσθέτοντες ὀλίγο ξυδι.

(Κολοκυθακεφτέδες)

Παίρνομεν 3 ὄκαδες κολοκύθια τὰ κόπτομεν εἰς μικρὰ τεμάχια διὰ εὐκολία, τὰ βάζομεν νὰ βράσουν καὶ μετὰ τὰ περνοῦμεν ἀπὸ τὴν μηχανὴν τοῦ κρέας τοῦ (ἂν ἔχωμεν) καὶ τὰ βάζομεν κρύα εἰς μία πετσέταν καὶ τὰ στίβωμεν καλὰ νὰ φύγη ὅλο τὸ νερὸ τους καὶ νὰ μείνῃ μόνον τὸ κολοκύθι. Λιώνομεν μὲ τὸ πηροῦνι 50 δράμια τουλτσιμοῦρι καὶ 1 ἢ δύο αὐγά, τὰ ζυμώνομεν ὅλα μαζί βάζομεν πλάε πικέρι καὶ τὰ πλάσσωμεν κεφτέδες μεγάλους καὶ τοὺς τηγανίζομεν μὲ πάχος χοιρινὸ ἀλλὰ νὰ πλέουν μέσα καὶ εἰς δυνατὴν φωτιά.

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

Ἡ σκέψις κάμνει τὸν ἄνθρωπον.

(Σατωβριάνδ)

— Ὅσον ὀλιγώτερον σκέπτεται κανεὶς, τόσον περισσότερον ὁμιλεῖ.

(Μοντεσκιέ)

— Σπανίως τις ἀγαπᾷ ἄνευ ἀντιζήλου.

(Λασσοσέ)

— Ὁ ἔρωσις εἶνε ὑπεράνω τοῦ θανάτου, ὅπως ὁ οὐρανὸς εἶνε ὑπεράνω τοῦ Ὀκεανοῦ.

(Δάκωρδε)

— Ὅσον καὶ ἂν ἀλλάξῃ τις οὐρανὸν, δὲν ἀλλάζει πνεῦμα.

(Πλάτ)

— Σπανίως γεννᾶται ὁμοῦ ὁ ἄνθρωπος ὅστις θέλει, καὶ ὁ ἄνθρωπος ὅστις δύναται.

(Σατωβριάν)

— Οἱ ἄνθρωποι γεννῶσι τὰς περιστάσεις ἀλλ' αἱ περιστάσεις παρασύρουν τοὺς ἀνθρώπους.

(Κονστάν)

— Αἱ περιστάσεις εἶνε πολλᾶκις ὑπέρτεραι τῶν ἀνθρώπων.

(Ντυοπὲν)